

Liperi

Tilinpäätös 2018

Kunnanhallitus 25.3.2019
Valtuusto 27.5.2019

SISÄLLYS

1. Toimintakertomus	3
1.1 Olennaiset tapahtumat Liperin kunnan taloudessa ja toiminnassa	3
Kunnanjohtajan katsaus	3
Kunnan hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset	9
Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys.....	12
Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa	14
Kunnan henkilöstö	15
Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä toiminnan kehittymiseen vaikuttavista sekoista	17
Ympäristötekijät.....	19
Korruptio, ihmisoikeudet ja sosiaalinen eriarvoisuus.....	19
Väestön hyvinvointi ja terveys.....	20
1.2 Selonteko kunnan sisäisen valvonnan järjestämisestä.....	21
1.3 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus	25
Tilikauden tuloksen muodostuminen	25
Toiminnan rahoitus.....	26
Rahoitusasema ja sen muutokset.....	27
Kokonaistulot ja –menot	31
1.4 Kuntakonsernin toiminta ja talous	32
Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä.....	32
Konsernin toiminnan ohjaus.....	32
Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat.....	33
Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä	37
Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä	37
Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut	38
1.5 Tilikauden tuloksen käsittely	42
2. Talousarvion toteutuminen	43
2.1 Valtuustokauden kuntastrategian taloustavoitteet	43
2.2 Valtuustoon nähden sitovien tavoitteiden toteutuminen	43
2.3 Toimialojen tavoitteiden, määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen	45
Keskushallintopalvelut.....	45
Hyvinvointipalvelut.....	60
Elinympäristöpalvelut.....	78
2.4 Tuloslaskelmaosan toteutuminen	89
2.5 Investointien toteutuminen.....	92
2.6 Rahoitusosan toteutuminen	93
3. Tilinpäätöslaskelmat	95
4. Tilinpäätöksen liitetiedot.....	103
5. Eriytetyt tilinpäätökset – Vesihuoltolaitos.....	118
Liperin vesihuoltolaitoksen tuloslaskelma 31.12.2018.....	118
Liperin vesihuoltolaitoksen rahoituslaskelma 31.12.2018	119
Liperin vesihuoltolaitoksen taselaskelma 31.12.2018.....	120
6. Allekirjoitukset ja merkkinnät.....	121
7. Tilinpäätöstä varmentavat asiakirjat	122

1. TOIMINTAKERTOMUS

1.1 Olennaiset tapahtumat Liperin kunnan taloudessa ja toiminnassa

Kunnanjohtajan katsaus

Lisää yrityksiä ja työpaikkoja...

Vuosi 2018 toi kuntamme eri alueille uusia työpaikkoja. Uusia tuotannollisia työpaikkoja syntyi vajaat 100! Samoin palvelualueilla uusi liikekeskus ja sitä seuranneet tilojen ”ketjuuntumiset” toivat uusia työpaikkoja niin kauppa-, toimisto- kuin hyvinvointipalveluihinkin. Hieno homma!

Vexven entisissä tiloissa aloittanut KKR Steel on tuonut n. 70 työpaikkaa Välikankaalle. Ylämyllyn Shellin kupeessa avattiin Burger King, jossa työpaikkoja on avautunut varsinkin nuorille ja nuorille aikuisille. Liikekeskus avasi ovensa kesäkuun alkupuoliskolla. Liikekeskukseen tuli uusia työpaikkoja mm. kauppa- ja kahvilapalveluihin sekä tilitoimistopalveluihin.

Uudelleenjärjestelyt ja lisäpanostukset omaan elinkeinoyhtiöömme Lipertekiin ovat selkeästi alkaneet poikia uudenlaista tekemistä niin yrityspuolella kuin kehittämistyössämme. Ensimmäinen ”ehjä” vuosi on myös ollut toiminnan sisäänajoa. Loppuvuodesta toteutettiin yhden uuden yritysneuvojan rekrytointi.

Vuoden aikana kuntamme alueella toimivat merkittävät toimijat Liperin Mylly ja erityisammattioppilaitos Luovi ovat ilmaisseet toimintojensa muutoksista tietyllä aikajänteellä. Liperin Myllyn Omistaja Itä-Maito Oy ilmoitti luopuvansa syksystä 2019 Liperin Myllyn liiketoiminnasta. Samoin Luovi on ilmaissut, että mahdollisesti syksystä 2021 heidän opiskelijapalvelut siirtyvät Joensuuhun. Nämä molemmat asiat ovat meille todella suuria menetyksiä ja meidän kaikkien onkin syytä omien verkostojemme kautta pyrkiä etsimään yritys- ja palvelutoiminnallista jatkoa alueille. Menetykset tarkoittavat toteutuessaan vajaan 100 työpaikan katoamista.

Josek Oy:n kanssa toteutettiin ”101 yritystä” – kampanja yritysneuvojen jalkautuessa liperiläisiin yrityksiin noin kuukauden aikana. Tavoitteena kampanjalla oli saada selville yritysten palvelutarpeita. Josek Oy:n yritysneuvojatyöskentelyssä lisättiin paikallista yritysneuvontaa nimettyjen oma-neuvojen kautta. Osaava Joensuun seutu -hankkeen toiminnassa on ollut mukana kaikkiaan 62 kisälliyritystä (kumulatiivisesti laskettuna 1.9.2017–31.12.2018). Kunnittain laskettuna Liperin osuus oli 17 eli liperiläiset yritykset ovat varsin hyvin lähteneet palkkaamaan myös työllisyysväylän kautta uusia työntekijöitä yrityksiinsä.

Joensuun seudun kunnat valmistelivat uuden palvelusopimuksen Business Joensuun kanssa vuoden 2019 alkuun hanketyön osalta. Liperin kunnan osuus on nyt Business Joensuulle n. 100.000 €/vuosi aiemman n. 300.000 €:n sijaan.

Josekin yrityspalveluita käytti vuoden aikana yhteensä 235 liperiläistä asiakasta. Heidän kanssaan oli tapauksia, yhteydenottoja ja muita asiakkaaseen liittyviä tapahtumia yhteensä 596 kappaletta. Eniten kysyntää oli yritysten yleisneuvonnalla. Seuraavaksi kysytyin palvelu oli yritysten kehityspalvelu ja kolmantena oli yritysten omistajanvaihdosneuvonta. Uusia yrityksiä perustettiin 56 kappaletta ja toimintansa lopetti 41 yritystä.

Vuoden aikana aloitettiin kehitysyhtiö Lipertek Oy:n uudelleenjärjestelyjen selvitystyö yhdessä KPMG:n kanssa. Kokonaisjakautumisessa Lipertek Oy jaetaan kahteen yhtiöön. Toiseen yhtiöön (ns. out house -yhtiö) kootaan markkinoilla tapahtuva liiketoiminta ja toiseen yhtiöön (ns. in house -yhtiö) kootaan Liperin kunnan

hankkimat palvelut. Käytännössä out house -yhtiöön tulee toimitilojen vuokraukseen ja isännöintiin liittyvät ulkopuolelle myytävät palvelut ja in house -yhtiöön kuntakonsernille tuotetut elinkeino- ja isännöintipalvelut. Kokonaisjakautumisen myötä kunta voi hankkia elinkeinopalvelut ja mahdolliset muut palvelut ilman kilpailutusta in house -yhtiöltä. Kokonaisjakautuminen on alustavan suunnitelman mukaan valmis syksyllä 2019.

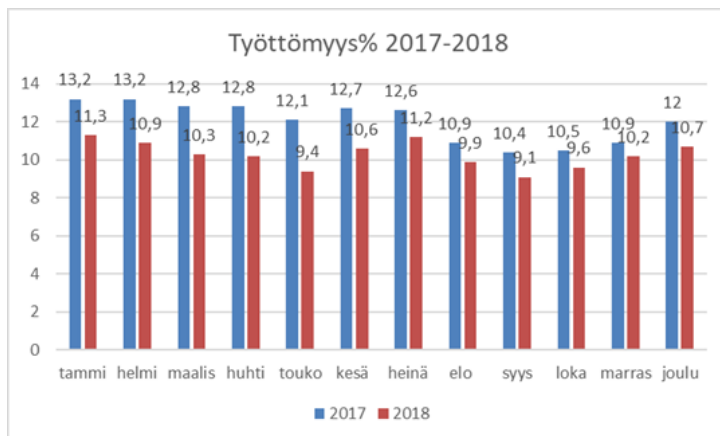
Maaseudun kuulumisia

Myönteisiä Aktiivitukia hakeneita tiloja oli 260 tilaa, mikä on 11 tilaa vähemmän kuin edellisellä vuonna. Vastaavasti keskipeltoala/tila kasvoi reilulla hehtaarilla ollen 50,37 ha. Lopettaneista tiloista kaikki olivat lypsykarjatiloja. Lypsykarjatiloja oli vuoden lopussa 49 kpl. Maidontuotannon kokonaisuus ei kuitenkaan laskenut kuin reilun 300 000 litraa, -1,7 %, ollen 16,98 Mltr. Kokonaismaitomäärää maakunnassa laski -3,15 %.

Myönteisiä Elyn rahoituspäätöksiä saatiin seitsemään eri kohteeseen. Investoinnit olivat tilatasolla pieniä ja niihin saatujen avustusten määrä oli 102 464 € ja korkotukilainojen määrä oli 91 176 €. Leaderin ja maaseudun pienyrityspuolella oli ihan vilkas vuosi Liperissä. Maatilojen omistajavaihdoksia tapahtui neljä kappaletta. Luomutilojen määrää pysyi ennallaan ollen 39 kpl.

Työllisyystilanteesta

Työttömyys oli matalin aikoihin, tässä työttömyysprosentit vuosilta 2017-2018:

Liperin työttömyysaste on ollut koko ajan Kontiolahden peesissä. Olemme kehittäneet yksilöllistä palveluohjausta ja kuntouttavaa työtoimintaa. Työmenetelmämme on saanut kehuja myös maakunnassamme. Olemme panostaneet palkkatukituella työllistämisen lisäksi ammattitaitoisen henkilöstön palkkaamiseen työllisyyspalveluihin. Palkkatukityöllistämisen rinnalla meillä on yksilöohjaus koko työllistämisyksikön ajan, samaa yksilöohjausta tehdään kuntouttavan työtoiminnan asiakkaille, koska Siun soten resurssit tähän työhön ovat riittämättömät. Työmarkkinatukilasku menee samassa linjassa Kontiolahteen verrattuna. Ohjaamotyö on lähtenyt hienoon kasvuun ja Liperissä on hyvä verkostomainen työtapa työllisyyden hoidossa, joskin yhteistyötä esim. Siun soten kanssa voisi mieluusti kasvattaa tällä saralla.

Yhteistyö yrittäjien ja Lipertekin kanssa on sujuvaa ja kasvanut mukavasti viime vuonna. Toimintaa on kehitetty käsi kädessä. Yhdessä on etsitty sopivia tekijöitä ja saatellen vaihdettu työntekijöitä yrityksiin. Myös yhteisiä työmarkkinatilaisuuksia ja tapahtumia on järjestetty. Palvelumuotoilu kehittyi vuoden 2018 aikana eri toimijoiden väliseksi työmenetelmäksi. Työllisyyden hoidon markkinointi ja näkyväksi tekeminen onkin seuraava kehitystehtävä.

Lisää asukkaita ...

Ylämyllyllä käynnistyi huhtikuun lopulla muutaman hiljaiselovuoden jälkeen kerrostalorakentaminen. Kohde valmistuu keväällä 2019. Uusi ok- ja paritalo asuinalue avattiin Lautasuo-Lehtoranta-alueella Annikinkaarella keväällä 2018. Vuoden lopussa Liperin kunta osti Siun sotelta maa-alueita Honkalampikeskuksen ympäriltä. Omassa vuokra-asuntoyhtiössämme Ylämyllyllä oli viime vuoden loppupuolella huolia tyhjillään olevista asunnoista. Käyttöaste putosi hetkellisesti, mutta kevään aikana tilanne korjautui mm. alueelle tulleiden uusien työpaikkojen myötä. Käyttöaste oli vuoden vaihteessa 94%.

Väestön ennakkotiedon mukaan vuoden lopussa 2018 syntyneitä lapsia on 109 ja kuolleita henkilöitä 112 eli kuolleisuus oli 3 henkilöä enemmän kuin syntyvyys. Verrokkina Kontiolahdessa syntyvyys oli 60 enemmän kuin kuolleisuus. Liperissä tulomuutto oli 708 ja lähtömuutto 705. Väestömuutoksen nettovaikutus oli -1 eli kokonaisuudessaan asukkaita ennakkotiedon mukaan kunnassa oli vuoden vaihteessa 12.149. Edellisenä vuonna Liperin väestömuutos oli n. -150 henkilöä eli jos viime vuoden haluaa nähdä positiivisena, niin suunta on oikea.

Hyvinvointityöllä edellytyksiä kuntalaisten hyvinvointiin

Paikallisessa neuvottelukunnassa (hyvinvointiryhmämme) käydään eri toimijatahojen kanssa vuoropuhelua väestömme hyvinvoinnin tilasta ja sen edistämisestä. Paikallisessa neuvottelukunnassa on edustajia Siun sotelta, seurakunnista ja yhdistyksistä sekä luottamushenkilöitä ja viranhaltijoita. Vuoden 2018 aikana toteutettiin laajalla osallistamisella lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma toimenpidesuunnitelmien. Vuoden 2019 aikana tavoitteena on työstää vammaisneuvoston kanssa vammaispoliittinen ohjelma. Neuvostojen rooli onkin tunnistettu hyvinvoinnin ”vuosikellossa” merkityksellisyyseroolissaan. Liperin hyvinvoinnin vuosikello on lisätty tämän katsauksen loppuun.

Aikaisemmin rakennettujen hyvinvointityön lape-, pave-, oppilashuolto- ja hyvinvointiryhmien suunnitelmallinen työote näkyy nyt hyvinvointityön kokonaisuudessa. Hyvinvointityö ja laaja-alaiset hyvinvointipalvelut ja olosuhteemme olisivat otettava yhdeksi kunnan pito- ja vetovoiman näkyväksi kärjeksi. Kansallisestikin suurta mielenkiintoa herättänyt 5-vuotiaiden ilmainen varhaiskasvatus on käynnistynyt lupaavasti Liperin kunnassa ja tarkoitus on jatkaa edelleen ilmaisella 5-vuotiaiden varhaiskasvatuspalvelulla. Tuoko toimenpide lisäarvoa lasten ja perheiden hyvinvointiin, onkin varmaan seuraava arviointimme kohde.

Liperissä varhaiskasvatuksessa palveluohjaus on jo arkea. Vähitellen myös perusopetuksessa tukea tarvitsevan lapsen/nuoren palvelujen järjestämisen koordinointiin on yhteinen palvelusuunnitelma ja toimintatavat. Siun soten kanssa on yhdessä kirjattu vastuuammattilainen perhekohtaisen palvelusuunnittelun lähtökohdaksi, silloin kun lapsiperhe on sosiaalipalveluiden piirissä. Joustavan esi- ja alkuopetuksen opetus kohti vuosiluokkiin sitomatonta esi- ja alkuopetusta etenee vaihe vaiheelta. Toiminnallisissa tiloissa tarvitaan tehdä muutoksia mm. vuoden 2019 talousarvion puitteissa. Uusissa kouluhankkeissa vuosiluokkiin sitomattoman alkuopetuksen tila-asia on ennakoitu.

Lapsiperheköyhyys on noussut otsikoihin kansallisesti. Hyvinvointipalveluissamme on vahvasti nostettu yksi tulokulma edistämään kaikkien lasten osallistumista; ”yksi harrastus jokaiselle lapselle”. Seurat ja yhdistykset ovatkin olleet tässä työssä kiinteästi mukana tuomassa harrasteryhmiä koulupäivän tuntumaan. Selvityksissä tulee esille, ettei kaikista harrasteryhmistämme vielä riittävästi tiedetä. Tähän liittyy tiiviisti ennaltaehkäisevä monialainen lapsiperhetyö. Ylämyllyllä avattiin Kohtaamispaikka Kota viime vuoden syksyllä. Kota on saanut myönteistä palautetta lapsiperheiltä. Kota-toiminta tuo lapsiperheet lähelle toisiaan, vertaistoimintaan ja tilaisuuden kontaktoida eri palvelualueiden asiantuntijoita tai vaikka harrastetoimintaa.

Olemme herätelleet hyvinvointi-, elinvoima- ja osallisuuspuhetta. Olemme muokanneet ajattelutapaamme, uudelleen organisoineet, kipuillleetkin murroksessa. Olemme tunnistaneeet, ettemme tee kukaan enää vain

oman kapean palvelualueemme tehtävää, vaan meidän jokaisen työntekijän ja luottamushenkilön on mietittävä ratkaisuja tehdessämme, edistämmekö päätöksillämme ja valinnoillamme väestömme hyvinvointia, lisäämmekö kuntamme eri alueilla elinvoimaa työn, asumisen, palveluiden ja liikenteen kehittämisessä. Haluamme myös tehdä kaikkea tätä myönteisessä ja rakentavassa ilmapiirissä? Nämä ovat niitä osa-alueita, joihin konkretisoituu kysymys kunnan olemassaolon oikeutuksesta ja kehittymisestä tulevaisuudessa.

Henkilöstöhän sen tekee

Henkilöstön työhyvinvoinnin saralla olemmekin ottaneet hieman "takapakkia". Viime vuoden työhyvinvointikyselyssä nousi esille paitsi työolosuhteiden vaikutus työhyvinvointiin niin myös se, että lähiesimiestyöltä odotetaan enemmän läsnäoloa työntekijöiden kanssa. Ajassa olevat ilmiöt; asioiden nopeus, viestinnän reaaliaikaisuus, asiakasvaativuus ja inklusio tuovat työpaikoille pienissäkin asioissa vastuunkannon kysymyksiä.

Laadimme vuoden 2018 aikana työnantajalupauksen. Se tarkoittaa esimiesten työmäärien tarkistamista, työn uudelleenorganisoimista ja myös lisäresursointia. Henkilöstön tiedonsaannin osalta vahvistamme omaa intraamme ja otamme henkilöstön mukaan tiiviiseen vuosityösuunnitteluun. Olemme varautuneet talousarvioesityksessä niin henkilöstön kuin esimiesten lisäkoulutukseen ja työnohjauksen resursointiin. Henkilöstö on se voimavara, joka tekee arjessa ne lasten, nuorten, työkäisten ja ikäihmisten palvelut, joilla ponnistamme tulevaisuuteen ja vaikutamme kuntavetovoimaan työnantajana ja imagoomme palveluidemme järjestäjänä.

Henkilöstötilinpäätös hyväksytään erillisenä asiakirjana. Henkilöstö on osallistunut vuoden 2018 aikana erilaisiin kyselyihin ja palvelualueen kehittämistöimiin. Mm. koko henkilöstölle toteutettiin työhyvinvointikysely sekä riskienarviointityö käynnistyi vuoden 2018 puolella

Hallittua taloutta – investointeja – tilajärjestelyjä

Vuosi 2018 korostui erilaisten tilaselvittelyjen ja -järjestelyjen vuotena. Niin monet toimijat siirtyivät tilasta toiseen eri taajamissamme ja samanaikaisesti tuli väistötilarpeita muun muassa Liperin koulukeskuksessa ja Lipertekin toimitiloissa. Edelleen vuoden 2019 käynnistyttyä on tila-asioiden äärellä vietetty aikaa lautakuntien iltakouluissa kuin myös valtuuston kanssa.

Vuonna 2018 avattiin kokonaisvaltainen tilannekuva kiinteistöjen (emokunta ja yhtiöt) korjausvelasta ja peruskorjausten tarpeesta ja kiireellisyysjärjestyksestä suhteessa palvelun käyttöön eri kiinteistöissämme. Kyse on samanaikaisesti mitä suuremmassa määrin kuntamme taloudellisista resursseista, mihin meillä on rahkeissa varaa.

Viime vuosi oli tiivistä kahden koulun hankesuunnittelua. Hankesuunnittelu on tarkoittanut tilatarpeita ja toiminnallista sisältöä tulevaisuuden kouluissa ja yhteisötiloissa. Tavoitteena on saada valmiiksi kevääseen 2019 mennessä sekä Liperin alakoulun että Liperin yläkoulun arkkitehtisuunnitelmat. Aikataulua ovat hidastaneet muun muassa kohteiden uudelleenkäsittelyvaiheet eri toimielimissä. Talouden raamit tulevat asettamaan molemmille hankkeille tiukat vaatimuksensa.

Vuoden 2018 aikana käynnistyi Ylämyllyn Yllätyksen kanssa yhteishanke katetun jalkapallohallin rakentamiseksi Ylämyllylle. Liperin kunta sai avustusta perustusten rakentamiseen. Hankeen osalta tapahtui rahoituskellisia muutoksia vuoden vaihteen jälkeen. Hankkeen lopullinen rahoitus ratkeaa vuoden 2019 alkupuoliskolla.

Loppuvuonna 2018 valtuusto teki päätöksen Liprakan avaamisesta syksyllä 2019.

Siun soten maksuosuusselvittely näyttäytyi virkamiestyöskentelyssä aika merkittävästi vuoden 2018 aikana. Liperille kuulumattomat kirjaukset toivat myös osaltamme toivetta pyytää tilintarkastajamme ja Siun soten tilintarkastusyhteisön arviointia kuntien maksuosuuksista, kun perussopimuksen mukaiseen kuntien väliseen menettelyyn ei menneinä vuosina Siun sotessa päästy. Perussopimuslinjaus käsiteltiin helmikuun 2019 valtuustossa.

Kuntastrategiassamme asetimme tavoitteeksi, ettei taseeseen kerry alijäämää ja että vuosikate on vähintään 3,5 M€ vuoden 2018 tilinpäätöksessä. Alkuperäisen talousarvion vuosikate oli 2,77 M€, mutta kouluratkaisun myötä talousarvio avattiin jo tammikuussa 2018. Vuosikatteen muodostui 3,9 M€, eli muutetun talousarvion ja kuntastrategian mukainen vuosikatetavoite saavutettiin.

Osallisuuskokemus...

Osallisuustyö on suunniteltava ja ennakoitava, jotta osallisuustyöllä on merkitystä (tieto-, suunnittelu-, toiminta-, päätöksenteko-osallisuus). Osallisuustyötä teimme taajamien kehittämistyössä erityisesti Liperissä ja Viinijärvellä. Liperissä on pidetty kolme asukasiltaa, Viinijärvellä neljä ja Ylämyllyllä yksi asukasilta. Osallistujat merkitsivät taajamakarttoihin mieli- ja inhokkipaikat omasta taajamastaan. Sen jälkeen erilaisilla kokoonpanoilla ja työryhmillä on jatkoyöstetty kohteita ja niihin liittyviä kehittämisesityksiä. Ydinajatuksena on, että asukkaat, yhdistykset, seurakunnat ja yrittäjät valjastetaan mukaan tähän kehittämistyöhön, ei pelkästään kuntaorganisaatiota. Strategiamme mukaan "teemme Liperiä yhdessä". Kaikissa taajamissamme kärkeen nousivat ympäristöt, viihtyisyys ja Viinijärvellä tila-asiat yhdessä tekemiselle. Koulu- ja yhteisötalohankkeiden edetessä on tarkoitus ottaa kuntalaiset mukaan konkreettisempaan tila- ja toimintasuunnitteluun Liperissä ja Ylämyllyllä. Vuoden 2019 aikana osallistavaa budjetointia kokeillaan erityisesti Viinijärven "Hyvän mielen talossa" ja kylille on ohjattu toimintatoni-idea kylän yhteiseen toiminnalliseen kehittämiseen.

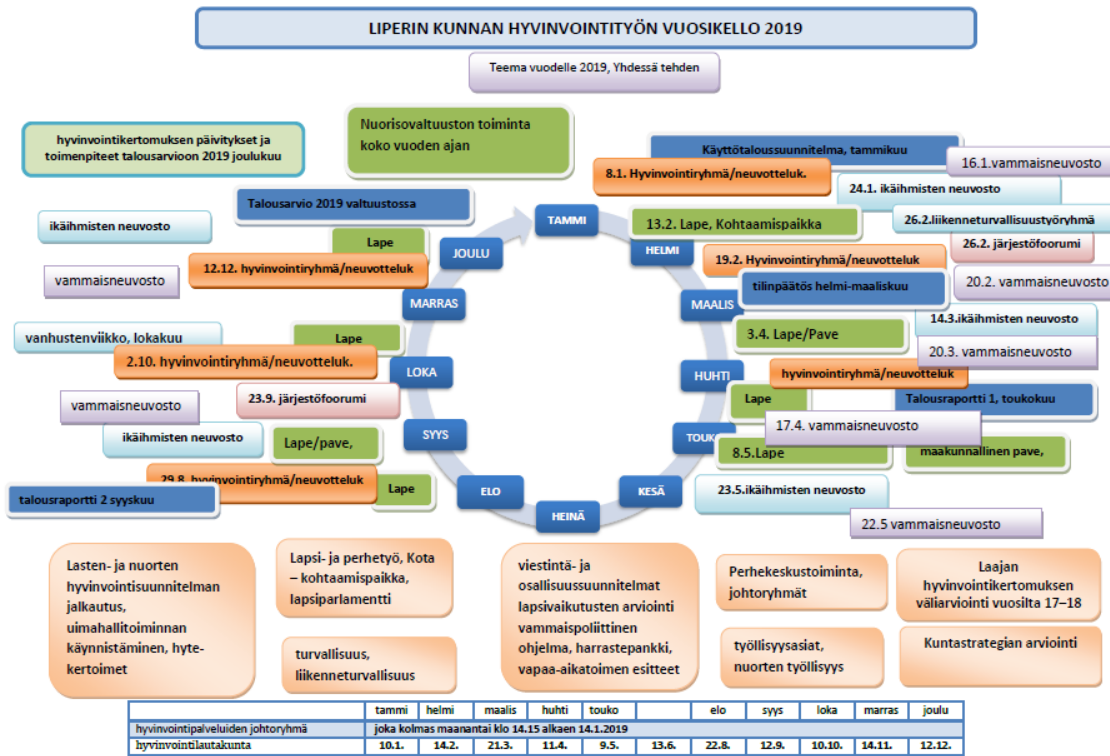
Tapahtumatuotantoon olemme saaneet lisäresursointia muun muassa hankkeidemme kautta. Suurimmat tapahtumat vuoden alkupuoliskolla olivat Uuden vuoden avaus yrittäjien järjestämänä. Talvirieha ja Vappu-tapahtuma toteutettiin Liperin yrittäjien sekä eri yhdistystoimijoiden kanssa yhdessä. Kansainvälisinä tapahtumina toteutui MM Voimamieskilpailu sarjoissa 90-110 kg Ylämyllyllä ja Pohjoismaiden Palveluskoirien kilpailu Liperin kirkonkylässä. Liperin Urheilukalastajat järjestivät yhteistyökumppaneidensa kanssa sekä SM-veto- että heittouistelun SM-tasoiset kilpailut. Tapahtumat tuovat useampipäiväisinä tapahtumina sekä maajoittujia että erilaista kaupan ja palveluiden käyttöä paikallistasolle eli tässä näkökulmassa tapahtumat ovat entistä enemmän myös elinkeinopolitiikkaa. Kunta on ollut joko yhteistyökumppani tai järjestäjä.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaprosessissa osallistimme niin henkilöstöä, esimiehiä, yhdistys- ja järjestötoimijoita kuin myös some-kyselyissä ja kohtaamistilanteissa kuntalaisia. Osallisuusteemalla ovat ikäihmisten neuvosto ja vammaisneuvosto toteuttaneet "Arjen turvallisuus" teemalla aamupäiväseminaarin. Tapahtuma oli menestys; teema ajankohtainen ja mielenkiintoinen. Neuvostot kävivät esittäytymässä lautakunnille, kunnanhallitukselle ja valtuustolle ja esittelivät muun muassa toimintasuunnitelmansa. Nuoret osallistuivat sekä Liperin että Ylämyllyn uusien koulujen suunnitteluun pajapäivätyöskentelyssä.

"Terveisiä Liperin kunnalle" kortilla ovat evästeitä ja palautetta kuntamme hyvinvointi-, elinvoima- ja osallisuustyölle antaneet laajoina ryhminä Viinijärvellä eri eläkeläisjärjestöt. Lisäksi kaikilla 9lk:n oppilailta on ollut mahdollisuus kunnanjohtajan pitämällä oppitunneilla (7 ryhmää) välittää terveisiä heille tärkeistä asioista. Useassa korttipalautteessa nuorilta tuli terveisiä mm. kesäajan aktiviteettitarpeista sekä toiveita rennoille ajanviettopaikoille. Liikkuminen, joukkoliikenne ja mahdollisuudet osallistua nousivat nuorten palautteissa keskiöön. Nuorten vapaa-ajan vieton edellytyksiin tulee panostaa jatkossa enemmän. Kaikki eivät ole yhdistystoimijoita, mutta kaipaavat aktiviteetteja arkeensa.

Lopuksi onkin hyvä todeta, että "Hyvää tekemistähän meillä ON!"
Hannele Mikkanen, kunnanjohtaja

Hyvinvointityön vuosikello kuvaa kattavasti hyvinvointityötämme.

Kunnan hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

Organisaation perustehtävä:

Kunnan luottamushenkilö- ja henkilöstöorganisaation perustehtävänä on toteuttaa valtuuston hyväksymiä toiminnallisia ja taloudellisia tavoitteita. Toiminnan päämääränä on tuloksellisuus, joka käsittää sekä hyvän palvelutason että tehokkuuden.

Liperin kunnan organisaatio

Liperin kunnan organisaatiota muutettiin merkittävästi vuodelle 2017. Yhteenveto tehdyistä muutoksista löytyy vuoden 2017 talousarvion tai tilinpäätöksen organisaatioluvusta. Muutettu organisaatio havaittiin toimivaksi, eikä organisaatiossa tapahtunut merkittäviä muutoksia vuodelle 2018. Myös kustannuslaskennan hierarkia säilyi lähes ennallaan. Kunnan virastotalo muodostui loppuvuodesta 2017 Varolantielle remontoituihin tiloihin. Tässä yhteydessä kunnanhallituksen tulosalueelle avattiin uusi kustannuspaikka kunnan palvelupisteelle. Aiemman yhteispalvelupisteen lisäksi kunnan palvelupisteelle keskitettiin kunnan asiakaspalvelu.

Viranhaltijoista suoraan kunnanhallituksen alainen on kunnanjohtaja. Kunnanjohtajan sijaisena toimii talousjohtaja. Henkilöstöorganisaatio jakautuu kolmeen palvelualueeseen, joita johtaa palvelualuejohtaja. Keskushallintopalveluita johtaa kunnanjohtaja ja elinympäristöpalveluita tekninen johtaja. Hyvinvointipalveluiden johtajuus on jaettu hyvinvointivastaava – varhaiskasvatuksen johtajan ja hyvinvointikoordinaattori – rehtorin kesken.

Talousarviossa 2018 tilivelvollisiksi on määritelty:

- Kunnanhallituksen jäsenet, kunnanjohtaja, talousjohtaja
- Maaseutulautakunnan jäsenet, maaseutujohtaja
- Hyvinvointilautakunnan jäsenet, hyvinvointivastaava – varhaiskasvatuksen johtaja, hyvinvointikoordinaattori – rehtori, koulujen rehtorit
- Elinympäristölautakunnan jäsenet, tekninen johtaja, maankäyttöpäällikkö, yhdyskuntainsinööri

LUOTTAMUSHENKILÖORGANISAATIO

Valtuusto

Valtuuston kokoonpano on toimikaudelle 1.6.2017 - 2021

Valtuuston puheenjohtaja	Eero Reijonen	KESK 2017 – 2019
Valtuuston I varapuheenjohtaja	Pekka Huikuri	SDP 2017 – 2019
Valtuuston II varapuheenjohtaja	Pertti Nylund	Sit. Tt 2017 – 2019 (PS 1.6 – 31.10.2017)

Valtuutetut

Eronen Eveliina, VIHR	Koppinen Kirsi, KESK	Parkkinen Sanna, SDP
Hakulinen Pauli, KESK	Kosonen Juha, KOK	Pesonen Raimo, KOK
Hiltunen Esa, KESK	Kotkajuuri Kauko, SDP	Pietarinen Päivi, Sit. Tt (PS 1.6 – 31.10.2017)
Huohvanainen Kauko, Liperiin sit.	Kuittinen Tero, SDP	Piironen Hekki, KESK
Ikonen Jaakko, Sit. Tt (PS 1.6 – 31.10.2017)	Kummunmäki Juhani, Sit. Tt (PS 1.6 – 31.10.2017)	Pitkänen Jorma, KESK
Jaakola Atso, KESK	Kärki Piritta, Sit. Tt (PS 1.6 – 31.10.2017)	Silvennoinen Maija, KD
Jetsonen Anne, SDP	Laasonen Juha, Sit. Tt (PS 1.6 – 31.10.2017)	Tuhkanen Pekka, KOK
Jormainen Martti, KOK	Lavikainen Heli, SDP	
Karjalainen Mira, KESK	Lihavainen Mikko, KESK	
Kaskinen Mikko, KESK sit,	Martikainen Jouni, KESK	
Kivivuori Marja-Leena, SDP	Melkko Satu, KD	
Koistinen Päivi, SDP	Pakarinen Tuula, SDP	
Kontkanen Heikki, KESK		

Valtuusto kokoontui 10 kertaa ja käsitteli 84 §.

Tarkastuslautakunta 1.6.2017 - 2021

Puheenjohtaja	Pesonen Raimo
Varapuheenjohtaja	Melkko Satu
Jäsenet	Rummukainen Keijo
	Parviainen Kosti
	Tikka Tiina
	Wiren Vappu
Tilintarkastaja	KPMG Julkishallinnon palvelut Oy.

Tarkastuslautakunta kokoontui 7 kertaa ja käsitteli 59 §.

Kunnanhallitus 1.6.2017 - 2021

Puheenjohtaja	Parkkinen Sanna	SDP
Varapuheenjohtaja	Pitkänen Jorma	KESK
Jäsenet	Karjalainen Mira	KESK
	Kontkanen Heikki	KESK
	Kosonen Juha	KOK
	Kuittinen Tero	SDP
	Kummunmäki Juhani	Sit. Tulevaisuuden tekijät
	Kärki Piritta	Sit. Tulevaisuuden tekijät
	Pakarinen Tuula	SDP

Kunnanhallitus kokoontui 25 kertaa ja käsitteli 267 §.

Lautakunnat ja puheenjohtajat 1.6.2017 - 2021

Keskusvaalilautakunta (5 jäsentä)	Puheenjohtaja Varapuheenjohtaja	Alava Annu Mutanen Pirkko
Maaseutulautakunta (7 jäsentä) Yhteislautakunta	Puheenjohtaja Varapuheenjohtaja	Hiltunen Esa (Liperi) Kärkkäinen Viljo
Hyvinvointilautakunta (9 jäsentä)	Puheenjohtaja Varapuheenjohtaja	Hakulinen Pauli Pietarinen Päivi
Elinympäristölautakunta (9 jäsentä)	Puheenjohtaja Varapuheenjohtaja	Kivivuori Marja-Leena Koppinen Kirsi
Elinympäristölautakunnan lupajaos (3 jäsentä)	Puheenjohtaja Varapuheenjohtaja	Koppinen Kirsi Kivivuori Marja-Leena

Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys

Kuntaliiton tiedote 13.2.2019

”Kuntatalous ajautui kriisiin: Kaksi kolmesta kunnasta teki negatiivisen tuloksen

(Kuntaliitto tiedottaa 13.2.2019) Kuntatalous näyttää vuoden 2018 tilinpäätösarvioiden valossa hälyttävän synkältä. Tulos painui vuonna 2018 negatiiviseksi 196:ssa eli peräti noin kahdessa kolmasosassa kunnista, kun vuotta aiemmin miinusmerkkisiä tuloksia oli 55 kunnassa.

– Näyttää siltä, että kuntatalous on ajautunut kriisiin. Kunnille ei saa antaa enää yhtään uutta tehtävää ilman sille osoitettua rahoitusta. Kaikenlaiset valtionosuusleikkaukset on vihdoin lopetettava. Päinvastoin, valtion lisärahoitukselle on selkeät perusteet. Heikennyksiä kuntakenttää ei enää kestä, Kuntaliiton toimitusjohtaja **Minna Karhunen** vetosi tilinpäätöstietojen julkistamisen tiedotustilaisuudessa keskiviikkona 13. helmikuuta.

Tilinpäätösarviot kertovat, että verotulot ja valtionosuudet tippuivat vuonna 2018. Samaan aikaan kuntien ja kuntayhtymien menot kasvoivat yli 3 prosenttia. Valtaosa menojen kasvusta tulee materiaalien ja palvelujen ostoista. Henkilöstömenot kasvoivat varsin maltillisesti.

– Isoin yksittäinen tekijä kuntatalouden heikentymisessä on kilpailukyky sopimus, joka kohtelee kuntakenttää ankarammin kuin yrityksiä. Vaikka tällä hallituskaudella tavoiteltiin kuntatalouden vahvistamista, niin todellisuudessa kuntien tehtävät ovat olleet yhä voimakkaassa myllerryksessä ja rahoitusta on vähennetty.

Kuntien ja kuntayhtymien velka kasvoi viime vuonna miljardilla eurolla. Kuntien velkataakka kasvoi reilut kolme prosenttia, mutta kuntayhtymien velka kiri lukuisten sairaalahankkeiden vuoksi yli 11 prosenttia. Yhteensä kuntatalouden velka on asettumassa noin 19,4 miljardiin euroon, mikä pitää velkaantumisen ennallaan suhteessa bruttokansantuotteeseen.

Syömävelkaan jouduttiin turvautumaan jopa 38 kunnassa, kun vuotta aiemmin vuosikate oli pakkasella vain neljässä kunnassa.

Kunnilla itsellään on avaimet kriisin ratkaisuun

Julkisuudessa kuntakenttää on lyöty väittämällä, että kunnat ovat liian heikkoja, niissä on liian vähän osaamista ja kunnissa ulkoistetaan palveluja liian kevein perustein.

– Tämä ei pidä paikkaansa. Kunnissa on todella paljon osaamista. Kunnat ovat vahvempia kuin valtio, ja kunnat ulkoistavat palveluja, kun arvioivat sen tarpeelliseksi, Karhunen sanoo.

Minna Karhunen katsoo, että kunnilla itsellään on avaimet kuntatalouden kriisin ratkaisuun.

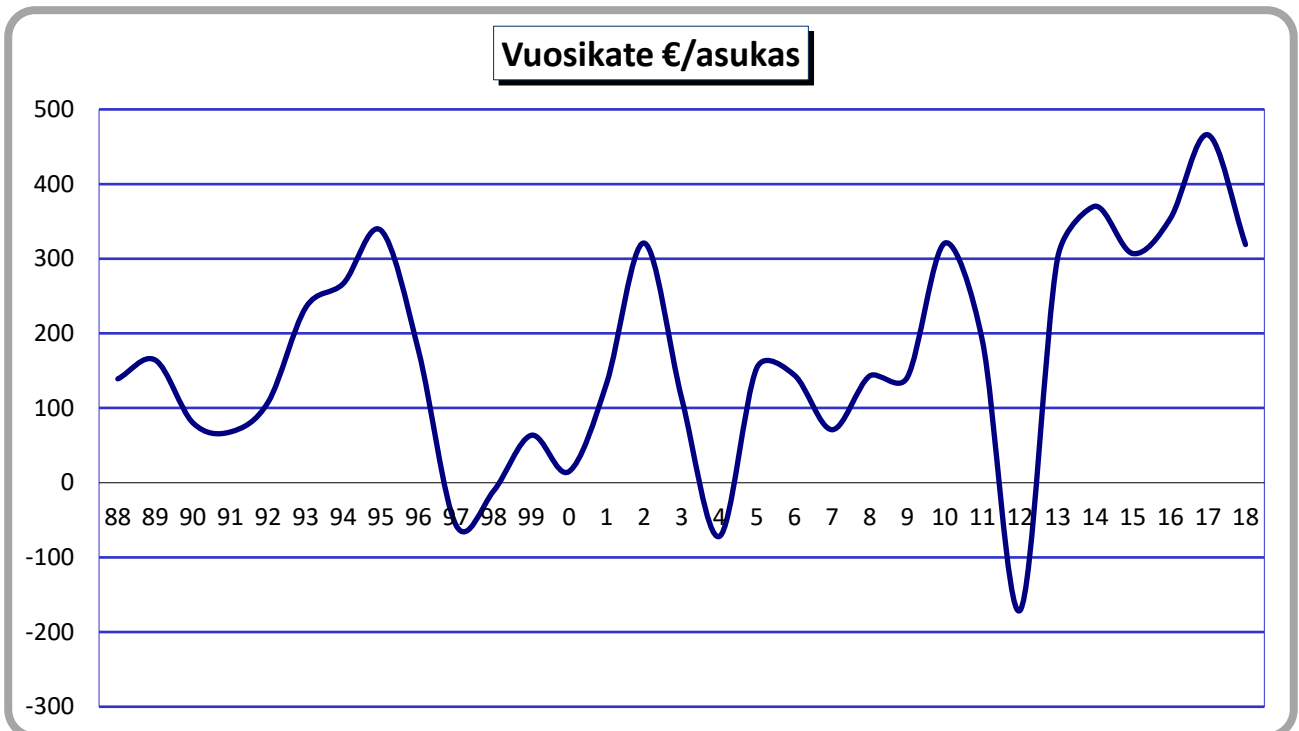
– Valtion puolella ei selkeästi ymmärretä, miten kuntatalouden kriisi ratkaistaan. Kunnissa haetaan koko ajan ratkaisuja, valtion tulee nyt luottaa kuntiin ja antaa niille mahdollisuus kehittyä.

Keskiarvojen takaa löytyy kahtiajakautunut kuntakenttä

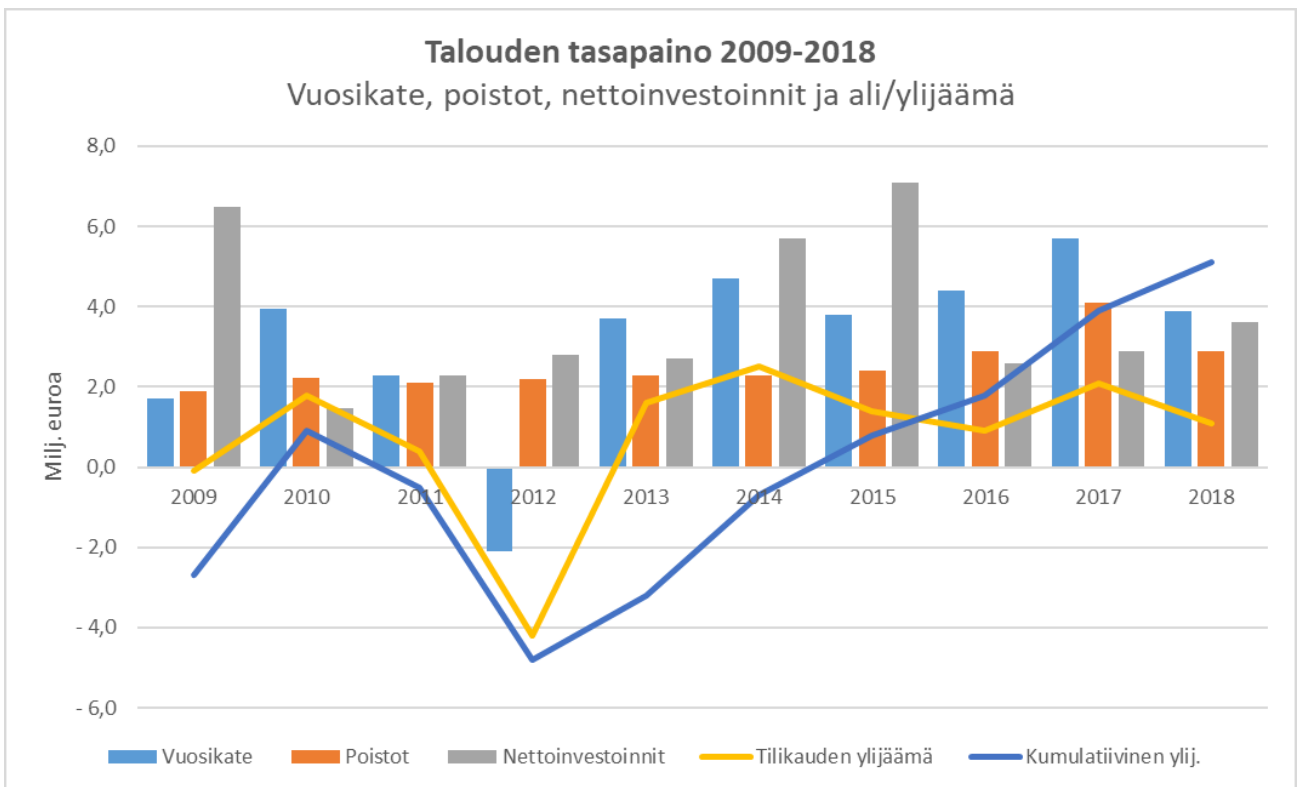
Kuntien taloudellinen tulos eriytyi viime vuonna voimakkaasti. Helsinki, Espoo, Vantaa jauhavat hyvää tuloa. Moni muu iso kaupunki, kuten Tampere, Turku, Oulu, Kouvola ja Rovaniemi tekivät heikon tuloksen. Näiden ääripäiden väliin jää muu kuntakenttä.

– Tilanne on hyvin poikkeuksellinen. Heikko tulos on aina monen eri tekijän summa. Isoilla kaupungeilla huonon tuloksen selittää pääosin heikko verokehitys. Pienissä kuntakokoluokissa tulokseen vaikuttavat raskaat valtionosuusleikkaukset, Kuntaliiton kuntatalousyksikön johtaja **Ilari Soosalu** toteaa.”

Liperin kunnan taloudellinen kehitys

Vuosikate osoittaa sen tulo-rahoituksen, joka juoksevien menojen maksamisen jälkeen jää jäljelle käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainojen lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen kateluku arvioitaessa tulo-rahoituksen riittävyyttä. Perusoletus on, että tulo-rahoitus on riittävä, jos vuosikate on vähintään käyttöomaisuuden poistojen suuruinen. Vuonna 2018 suunnitelman mukaiset poistot olivat 235 €/asukas. Vuosikate oli 319 €/asukas ja riitti suunnitelman mukaisen poistojen kattamiseen.

Nettoinvestoinnit = Investointimenosta vähennetään rahoitusosuudet ja pysyvien vastaavien luovutustulot. Kun nettoinvestoinnit ylittävät vuosikatteen, investoinnit rahoitetaan lainalla.

Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa

Olennaiset muutokset Liperin kunnan toiminnassa ja toimintaympäristössä on kuvattu kunnanjohtajan katsauksessa. Organisaatio ei muuttunut vuoden 2018 aikana.

Valtuuston joulukuussa 2017 tekemä kouluratkaisu tulee vaikuttamaan olennaisesti sekä kunnan toimintaan että talouteen. Toiminnalliset vaikutukset ovat näkyneet vuoden 2018 päätöksenteossa. Taloudellisia vaikutuksia ennakoitiin avaamalla vuoden 2018 talousarvio jo alkuvuodesta ja nostamalla vuosikatetavoite 3,5 M€ alkuperäisen talousarvion 2,77 M€. Muutetun talousarvion mukainen vuosikatetavoite saavutettiin. Vuosikatetason asteittainen nostaminen kouluinvestointien vaatimalle neljän miljoonan euron tasolle kirjattiin myös kuntastrategiaan.

Talouden osalta toimintakatteen kasvuksi muodostui 1,8 % vuoteen 2017 verrattuna. Vertailuvuoden 2017 toimintakatetta parantaa puolen miljoonan euron myyntivoitto liikekeskuksen tontista. Toimintatuotot jäivätkin 1,4 % (280 000 €) pienemmiksi kuin vuonna 2017. Toimintakuluissa merkittävin kasvu oli henkilöstömenoissa, jotka kasvoivat 4,5 % (900 000 €). Henkilöstökulujen kasvua selittävät muun muassa palkkojen yleiskorotus, vuodelle 2018 kirjattu kertaerä sekä joulukuussa takautuvasti maksetut epäpätevyysalennukset. Palkkatuessa, kesätyöntekijöiden ja sijaisten palkkakustannuksissa oli myös selvää kasvua. Henkilötyövuosien kasvu kaikkiaan neljällätoista selittää lähes puolet henkilöstökustannusten kasvusta. Sivukuluprosentit pienenevät vuodelle 2018, joten sivukulujen euromäärä pysyi käytännössä ennallaan, vaikka palkkakustannukset nousivat selvästi.

Verotulot olivat noin 0,5 M€ pienemmät kuin vuonna 2017, mutta toteutuivat kuitenkin muutettua talousarviota hieman suurempina. Verotulokertymään vaikutti negatiivisesti vuonna 2017 liikaa pidätettyjen verojen oikaiseminen. Oikaisun negatiivinen vaikutus vuoden 2018 verotulokertymään oli noin 0,5 M€. Vuodelle 2018 kirjatut kunnallisverot antavat todellisuutta negatiivisemmän kuvan vuoden 2018 veroista. Toisaalta vuodelle 2017 kirjatut verotulot osoittautuivat todellisuutta paremmiksi. Etenkin yhteisöverot asukasta kohden ovat Liperissä edelleen maakunnan alhaisimpien joukossa. Myös kiinteistöveron tuotto on varsin maltillinen.

Valtionosuudet puolestaan laskivat 0,2 M€. Valtionosuuksien laskua selittävät muun muassa kilpailukykysojimus (uutta vähennystä keskimäärin 22 €/asukas vuodelle 2018) ja kunnan asukasluvun lasku ja sen vaikutukset kunnan ikärakenteeseen.

Alhaisen korkotason myötä korkokulut alenivat edelleen ja jäivät toista vuotta peräkkäin pienemmiksi kuin saadut rahoitustuotot. Uudella pitkäaikaisella talousarviolainalla lyhennettiin vuoden aikana vanhoja korkeakorkoisia lainoja. Lyhytaikaisten kuntatodistusten korot olivat koko vuoden ajan negatiiviset.

Vuosikate heikkeni kuntatalouden ennätysvuoteen 2017 verrattuna 32 % ollen 3,9 M€ (319 €/asukas).

Vuonna 2018 suunnitelman mukaiset poistot olivat noin 2,85 M€. Liperin kunnan lainakanta oli vuoden lopussa 33,4 miljoonaa euroa, eli 2 753 euroa/asukas. Lainakannassa on pientä kasvua vuoden 2017 vastaavien lukujen ollessa 33,2 miljoonaa euroa ja 2 728 euroa/asukas.

Poistoeron tulouttamisen jälkeen tilikauden ylijäämäksi muodostui noin 1,1 M€, mikä nostaa taseeseen kertyneen ylijäämän noin 5,1 M€. Muihin alueen kuntiin verrattuna asukasta kohden ylijäämän muodossa oleva pelivara on edelleen maakunnan pienempiä lainakannan ollessa yksi suurimmista.

Työttömyysaste oli edelleen Liperissä maakunnan alhaisimpia. Vuoden 2018 lopussa työttömyysaste oli aiempaa alhaisempi päätyen 10,7 %. Vuoden 2018 aikana matalimmillaan työttömyysaste oli syyskuussa 9,1 %.

Asukasmäärä oli vuoden lopussa 12 149, eli laski vuoden aikana 1 hengellä. Lopulliset asukasluvutiedot valmistuvat kesään mennessä. Tilinpäätöksen vertailutiedoissa 2017 käytetään vuoden 2017 ennakkollista väestötietoa 12 156, joka tarkentui vasta lopullisissa asukasluvutiedoissa 12 150 asukkaaseen.

Kunnan henkilöstö

Henkilöstöstrategiset painopistealueet:

Henkilöstöstrategiset painopistealueet suunnittelukaudelle 2018–2020 ovat:

- Meillä on selkeät tehtävänkuvat ja johtaminen on laadukasta
- Työmme on merkityksellistä
- Me kehitymme ja kehitämme ja olemme toiminnassamme osallisia
- Teemme yhdessä parempaa työhyvinvointia
- Tuemme kestäväää elämäntapaa ja kehitystä
- Teemme toimintaamme näkyväksi
- Työyhteisössämme kannustetaan sinnikkyyteen

Koko kunnan henkilöstöä koskevat tavoitteet

Tavoite	Tavoitearvo	Toimenpide	Toteuma
Hyvinvointi			
Sairauspoissaolojen vähentyminen	Alle 8000 kpv/v (2017: 8079 kpv, 2016: 12283 kpv sis.sote, 2015: 11331 kpv sis.sote)	-Mukautetun työn käytänteet -Esimiehen oikeus myöntää lyhyet sairauslomat -Varhaisen tuen mallin aktiivinen käyttö	Sairauspoissaolot 8265 kpv, työtapa- turmasta aiheutu- neet poissaolot 275 kpv (v. 2017: 275 kpv)
Meillä on turvalliset työolot	-Jokaisella työntekijällä on hyvät ja turvalliset työtilat -Työhyvinvointikysely työhyvinvoinnin kehitys mennyt parempaan suuntaan vastausten osuus > 34%	-Sisäilmatyöryhmä seuraa sisäilma-asioiden tilaa -Meillä on ajantasaaiset ohjeet, jotka ovat jokaisen työntekijän tiedossa -Riskiarvi	-Sisäilmatyöryhmän kokoukset toteutuneet suunnitellusti -Työhyvinvointi ei ole parantunut tavoitellusti (kehitys mennyt parempaan suuntaan vastausten osuus 20 %) - Ohjeiden ja intran päivitystä toteutettu, mutta edelleen kesken -Riskiarviointia varten ohjelmahankinta toteutettu 12/2018
Elinvoima			
Positiivinen työnantajakuva	-Saamme päteviä ja hyviä hakijoita avoimiin tehtäviin ja virkoihin -Työhyvinvointikysely: suosittelisitko työnantajaa	Yhdessä henkilöstön ja luottamushenkilöiden kanssa laadittava suunnitelma, jossa pohditaan keinoja	- Lastentarhanopettajien rekrytoinnissa ollut pieniä saatavuuden pulmia, palkkausta korjattiin elokuussa

	tuttavillesi kyllä vastaukset > 75 %	positiivisen työnantajakuvan saamiseksi	-Työnantajakuva ei ole parantunut tavoitellusti (suositteletko työnantajaa tuttavillesi vastaukset 61 %)
Meillä on osaavat työntekijät	-Työntekijöiden koulutus on suunniteltua ja tavoitteellista -Koulutussuunnitelman toteuma -Rekrytointien toteutuminen/täyttämättä jääneiden tehtävien määrä?	Ajantasainen koulutussuunnitelma, henkilöstön kehityskeskustelut, pitkän tähtäimen suunnitelma, urapolku	-Koulutussuunnitelma on laadittu ja koulutusta toteutetaan sen mukaisesti -Kehityskeskusteluista annettu ohjeistus, että tulisi käydä kesälomiin mennessä -Avoimia työpaikkoja vuoden aikana 111 (joista kunnan kesätyöpaikkoja 64).
Osallisuus			
Toiminnan näkyväksi tekeminen	Tarinat ja mielikuvat	Facebook, henkilöstökirje, lehdet, videot, työpajatyypistä koulutusta koko henkilöstölle	Henkilöstökirje on julkaistu vähintään kerran kuukaudessa pl. loma-kuukaudet. Työpajatyypistä henkilöstökoulutusta ei ole toteutettu. Koko kuntaa koskevat henkilöstökierrokset (henkilöstöpäällikkö ja työsuojeluvaltuutettu) toteutettu tammikuussa.
Kehitämme sähköisiä kanavia ja palveluita	Osallisuuskanavat	Kunnan sisäinen some henkilöstölle pikakyselyt webropolilla	Intran kehittäminen käynnistynyt ja päivitykset pääosin toteutuneet. Henkilöstölle tehty osallistava kysely palkitsemisesta.

Liperin kunnan henkilöstömäärä 31.12.2018 oli 546 työntekijää. Luku sisältää vakituisen henkilöstön lisäksi sijaiset, määräaikaiset sekä työllistetyt. Henkilöstömäärä on kasvanut edelliseen vuoteen verrattuna 14 työntekijää (2,6 %). Vuonna 2018 vanhuuseläkkeelle siirtyi Liperin kunnan palveluksesta 13 henkilöä ja työkyvyttömyyseläkkeelle sekä kuntoutustuelle siirtyi yhteensä viisi henkilöä.

Vuoden 2018 aikana on todettu, että osaavan ja pätevän henkilöstön saatavuudessa on ollut haasteita mm. eräissä asiantuntijatehtävissä, varhaiskasvatuksen lastentarhanopettajissa ja laitoshuollon sekä siivouksen tehtävissä. Sama ilmiö ovat nähtävissä myös muualla maakunnassa.

Vuonna 2018 tehtiin työnantajalupaus työhyvinvointikyselyssä esiin nousseiden asioiden pohjalta. Johtoryhmä ja esimiehet työstivät työhyvinvointikyselyn pohjalta toimenpiteitä, joilla työhyvinvoinnin tilannetta pyritään kohenemaan. Työnantajalupauksen mukaisesti pyrimme vahvistamaan osallisuutta, laittamaan rakenteet entistä parempaan kuntoon sekä varmistamaan henkilöstön osaamisen tasoa. Toimenpiteet on määritelty ja niiden toteutumista seurataan.

Seuraavassa taulukossa on kuvattu henkilötyövuosien kehittymistä kustannuspaikoittain. Tunnuslukuna on käytetty HTV2, jonka laskukaava on $HTV2 = \text{palkallisten palveluksessa olopäivien lukumäärä kalenteripäivinä} / 365 * (\text{osa-aikaprosentti}/100)$, josta vähennetty palkattomat poissaolot.

Hallintopalvelut	2018	2017	Hyvinvointipalvelut	2018	2017	Elinvoimapalvelut	2018	2017
Kunnanhallitus	1,4	1	Hyvinvoinnin hallinto	4,7	4,3	Elinympäristön hallinto	2	2
Hallintopalvelut	4,9	4,6	Hyvinvoinnin hankkeet	2,4	1,3	Kunnossapitopalvelut	7,5	7,8
Vaalit	0,1	0,1	Mattisenlahden koulu	5,2	4,6	Siivouspalvelut	20,3	20,8
Palvelupiste	1,5	0,1	Salokylän koulu	5,7	4,8	Laitoshuoltopalvelut	21,3	20,8
Kuntakuva	0,4	0	Liperin koulu	58,3	58,1	Jätehuolto	0,3	0,3
hankkeet	0,4	0	Ylämyllyn koulu	47,6	46,8	Liikenneväylät	0,4	0,6
Talous- ja palkkahallinto	6,3	6,9	Viinijärven koulu	16,9	16,6	Puistot ja yleiset alueet	0,6	0,4
Kuntouttava työtoiminta		1,5	Muu perusopetus	4,1	3,3	Liikuntapaikat	3,6	2,5
Työllisyyspalvelut	6,8	5,3	Perhepäivähoito	22,2	25,5	Maankäyttö ja kaavoitus	2,8	2,8
Henkilöstöpalvelut	2,5	1,7	Liperin päiväkotit	6,9	5,5	Ympäristöpalvelut	0,6	0,4
Tukityöllistetyt	18,2	18,9	Metsälän päiväkotit	8,3	8,8	Rakennusvalvonta	2,9	2,4
Maatalouslomitushallinto	3,4	3,6	Paloaukean päiväkotit	14,6	13,4	Puhdasvesilaitos	2,7	2,8
Maatalouslomitushallinto	62,3	60,9	Puolivälän päiväkotit	17,3	16,3	Viemäri-laitos	2,8	2,8
Maaseutuelinkeinot/hallinto	2,5	3,6	Viinijärven päiväkotit	7,6	4,9	Ylämyllyn koulun keittiö	12,1	11,2
Maaseutuelinkeinot, Polvijärvi	1,4	1,5	Lautasuon päiväkotit	13	11,4	Liperin koulun keittiö	3,3	3,9
Maaseutuelinkeinot Outokumpu	0,6	0,5	Avoin päiväkotit	7,3	5,8	Viinijärven koulun keittiö	2,5	3,1
Maaseutuelinkeinot Juuka	1	1	Esiopetus	12	11,3	Ravintokeskus	12,1	12,3
Maaseutuelinkeinot Ilomantsi	0,8	1	Leikkitoiminta	7,7	6,7	Ruokahuollon hallinto	1	1
Maaseutuelinkeinot Kontiolahti	0,4	0,4	Liikuntapalvelut	2	2,2			
Maaseutuelinkeinot Joensuu	1,6	1,6	Nuorisotyö	2,1	2,4			
			Kulttuuripalvelut	1,1	1,7			
			Projektit		0			
Hallintopalvelut yhteensä	116,5	114,2	Hyvinvointipalvelut yhteensä	267	255,7	Elinvoimapalvelut yhteensä	98,8	97,9

Tarkempi raportointi henkilöstön osalta kootaan henkilöstökertomukseen.

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä toiminnan kehittämiseen vaikuttavista sekoista

Pohjois-Karjalassa sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestäminen maakunnan tasolla toteutui etupainotteisesti Siun soten aloittamisen myötä. Epätietoisuus valtakunnallisen sote- ja maakuntauudistuksen toteuttamismallista ja sen aikataulusta jatkuu edelleen. Yksittäisen kunnan kannalta molempiin liittyy aiempiin vuosiin

verrattuna selvästi merkittävämpiä riskejä ja epävarmuustekijöitä esimerkiksi rakennusten ja tukipalveluiden osalta. Sote- ja maakuntauudistuksen toteutumista siirrettiin jo aiemmin eteenpäin, eli aikatauluihin liittyvät epävarmuudet ovat osittain realisoituneet jo ennen uudistuksen kaatumista maaliskuussa 2019. Myös soten käytössä olevat neliöt ovat pienentyneet ja esimerkiksi vuoden 2018 aikana Siun sote irtisanoi Viinijärven linja-autoasemalla olleet sote-tilat. Vuoden 2016 lopun tilanteeseen verrattuna sote-tiloja on Liperissä vähentynyt noin 18 %.

Suunnitellussa uudistuksessa maaseutupalvelut olisivat siirtyneet maakunnalle. Liperi on tällä hetkellä maaseutupalveluiden yhteistoiminta-alueen isäntäkunta, joten tällä muutoksella olisi ollut kunnan kannalta naapurikuntia suurempi vaikutus. Maaseudun elinkeinojen kehittämistoiminnan jatkuvuus on Liperin kunnan ominaispiirteet huomioiden tärkeää turvata mahdollisten tulevien uudistuksien yhteydessä.

Valtakunnalliseen uudistukseen liittyen myös valtionosuusjärjestelmää oltiin uudistamassa tavalla, jossa kuntien vuosien 2019 ja 2020 taloudellinen tulos määrittää valtionosuuksien tason pitkälle tulevaisuuteen. Myös tämän osalta vertailuvuodet olivat muuttuneet jo kaksi kertaa aiemmin, eli valtionosuuksien samoin kuin verotulojen tason ennakointi on ollut hyvin haastavaa. Tämä on vaikeuttanut ja vaikeuttaa edelleen kunnan taloustilanteen pidemmän aikavälin ennakointia. Liperin kunnan osalta vuosi 2018 oli toinen peräkkäinen vuosi, jolloin valtionosuudet jäivät edellisvuotta pienemmiksi ja vuodesta 2019 tulee ilman lisätalousarviota kolmas.

Vuonna 2018 nähtiin, miten vaikeaa myös verotulojen ennakoiminen muutostilanteissa on. Kuntatalouden ennätysvuodelle 2017 kirjatut verot osoittautuivat liian korkeiksi ja vuonna 2018 verotusta oikaistiin aiempia vuosia merkittävästi suuremmilla erillä vuonna 2017 liikaa pidätettyjen verojen palauttamiseksi. Kuntien vuoden 2019 talousarviot on rakennettu verotulojen osalta korkeiden kasvuprosenttien varaan.

Kuntien lainakanta olisi muutoksessa jäänyt käytännössä ennalleen, vaikka uudistuksen myötä merkittävä osa toimintakatteesta olisi siirtynyt pois. Korkotason mahdollinen nousu aiheuttaakin aiempaa suuremman riskin kuntien taloudelliselle kantokyvylle.

Sote- ja maakuntauudistuksen kaatuminen tältä erää parantaa lähivuosien ennakointia joiltakin osin. Esimerkiksi valtionosuusjärjestelmä ei muutu suunnitelulla aikataululla ja kunnallisverotuskin säilyy ennallaan. Toisaalta pidemmän aikavälin epävarmuustekijät kasvavat, kun mahdollinen uudistus siirtyy tulevaisuuteen ja toteutusmallista ei varmuutta.

Pohjois-Karjalan osalta uudistuksen kaatuminen tarkoittaa myös sitä, ettei sosiaali- ja terveystalouden rahoitus korjaannu lähemmäs väestön tarvetekijöiden määrittämää kustannustasoa. Toteutuessaan uudistus olisi nostanut Pohjois-Karjalan sote-palveluiden rahoitusta. Sote-kustannusten kasvu onkin yksi merkittävä riski kuntien taloudelliselle kestokyvylle.

Myös kunta-alalle syntynyt palkkaratkaisu vaikuttaa merkittävästi henkilöstökustannuksiin, mikä näkyi jo vuoden 2018 kasvaneissa henkilöstökuluissa. Tammikuussa 2019 maksettu kertaerä kirjattiin ohjeiden mukaisesti vuoden 2018 kuluksi. Määräaikaisen lomarahaleikkauksen päättyessä, lomarahojen palautuminen normaalitasolle tulee heikentämään vuoden 2019 toimintakatetta.

Valtuuston joulukuussa 2017 tekemällä kouluratkaisulla uuden yläkoulun rakentamisesta Ylämyllylle on tulevina vuosina olennainen vaikutus kunnan toimintaan ja talouteen. Toiminnallisesti koulupäätöksellä on vaikutuksia esimerkiksi opetuksen, tukipalveluiden ja koulukuljetusten järjestämiseen. Taloudellisesti investointi vaatii vuosikatetason nostamisen pysyvästi historiallista toteumaa korkeammalle tasolle. Tämän saavuttamiseksi kuntastrategiaan kirjattiin vuosittainen veroprosenttien tarkastelu talousarvionvalmistelun yhteydessä.

Ympäristötekijät

Liperin kunnan alueella suurimpia vesistöjä ovat Orivesi, Pyhäselkä ja Juojärvi. Järvien vedenlaatu on pääosin hyvä. Oriveden Kirkkolahti ja Heposelkä on luokiteltu tilaltaan tyydyttäväksi. Oriveden-Pyhäselän alue on vain Suomessa esiintyvän, erittäin uhanalaisen saimaannorpan tärkeää pesimä- ja elinaluetta. Kunnan alueella olevista järvistä Kuorinka ja Särkijärvi kuuluvat Natura 2000 -verkostoon. Vesistöjen pahimpia kuormittajia ovat peltoviljely ja karjatalous sekä haja- ja loma-asutuksen jätevedet. Ympäristö- ja luonnonvara vastuualue saa painotuotteeksi piakkoin vesiensuojeluohjelman. Yksi painopiste ja tavoite on perustaa vesiensuojeluyhdistys Kuoringalle.

Liperin kunnan alueella on huomattavat pohjavesivarat. Pohjavesialueita on kaikkiaan 21 ja niistä 12 on luokiteltu vedenhankinnan kannalta tärkeiksi (luokka I). Yksittäisillä pohjavesialueilla riskiä pohjaveden laadulle aiheutuu muun muassa maa-ainesten otosta, maataloudesta, pienteollisuudesta, moottorirata- ja lentokenttätoiminnoista sekä asutuksen jätevesistä. Haja-asutusalueen vesihuoltoverkosto on kunnassamme kattava.

Liperissä ei ole yksittäistä suurta riskitoimintaa, mutta ympäristöriskejä muilla alueilla aiheutuu muun muassa teollisuudesta, jätteiden käsittelystä, polttoaineiden varastoinnista ja ampumaradoista.

Ympäristönsuojelun valvonta on tähän saakka perustunut kuntalaisilta tulleisiin ilmoituksiin. Vuoden 2018 lopulla hyväksyttiin lakisääteiset ympäristönsuojelun valvontasuunnitelma ja -ohjelma. Vuoden 2019 alusta valvonta pääsääntöisesti perustuu hyväksytyyn valvontaohjelmaan.

Jätehuollon palvelutehtävät hoitaa Liperissä jätehuoltoyhtiö Puhas Oy. Vuoden 2018 aikana Ylämyllylle rakennettiin Suomen ensimmäinen punnitukseen perustuva jäteasema. Kunta hoitaa tehtävät, joita ei ole annettu jätehuoltoyhtiön hoidettaviksi. Näitä ovat muun muassa puutarhajätteen ja ylijäämämaiden vastaanotto. Jätehuollon viranomaistehtäviä hoitaa Joensuun alueellinen jätelautakunta. Jätehuollon valvonta kuuluu kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle.

Liperi on osallistunut Kohti hiilineutraalia kuntaa -hankkeeseen vuodesta 2015. Osallistumisellaan Liperi on sitoutunut tavoittelemaan 80 prosentin päästövähennystä vuoteen 2030 mennessä vuoden 2007 tasosta.

Molemmissa kouluhankesuunnitelmissa on mukana ympäristö- ja ekologisuusajattelu.

Korruptio, ihmisoikeudet ja sosiaalinen eriarvoisuus

Korruptiolla tarkoitetaan vallan ja vaikutusvallan väärinkäyttöä. Laajan määritelmän mukaan korruptio voi olla lainvastaista, moitittavaa ja epäeettistä toimintaa ja sillä on erilaisia ilmenemismuotoja. Liperin kunnan valtuusto on hyväksynyt sisäisen valvonnan ohjeet 20.12.2013. Sisäisestä valvonnasta ohjeistetaan myös hallintosäännössä ja konserniohjeessa. Ohjeilla pyritään takaamaan hyvän hallinto- ja johtamistavan toteutuminen sekä ehkäisemään väärinkäytöksiä.

Lahjonnalla tarkoitetaan lahjuksen tai muun perusteettoman edun saamista tai edes sen mahdollisuuden pyytämistä, tarjoamista, antamista, vaatimista tai hyväksymistä joko suoraan tai välillisesti siten, että se vaikuttaa joko kohdehenkilön tehtävien asianmukaiseen suorittamiseen tai siihen, miltä hänen toimintansa ulkopuolisista vaikuttaa. Edun taloudellisesta arvosta yksinään ei voi päätellä, onko kyse lahjonnasta tai luottamusta vaarantavasta edusta. Myöskään rikoslaisa lahjan tai edun luonnetta tai arvoa ei ole määritelty.

Liperin kunnalla ei ole erikseen hyväksyttyä ohjeistusta kunnan vieraanvaraisuuteen tai edustukseen liittyen, vaan tältä osin on hyödynnetty Kuntaliiton ohjetta vieraanvaraisuudesta, eduista ja lahjoista (Kuntaliiton yleiskirje 17/2017).

Ilmoitusvelvolliset johtavat luottamushenkilöt ja viranhaltijat ovat tehneet Kuntalain 84 §:n mukaiset sidonnaisuusilmoitukset. Tarkastuslautakunta valvoo ilmoittautumisvelvollisuuden toteutumista ja on käsitellyt sidonnaisuusilmoitusten päivittämistä 22.11.2018 (§ 51).

Yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja ihmisoikeuksia edistetään kunnan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmalla. Liperin kunnan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma vuosille 2017-2019 on hyväksytty marraskuussa 2016 henkilöstöjaostossa.

Väestön hyvinvointi ja terveys

Liperin kunnan laaja hyvinvointikertomus 2017-2020 on hyväksytty valtuustossa joulukuussa 2016. Hyvinvointityöryhmä, joka toimii myös paikallisena neuvottelukuntana ohjaa kunnan hyvinvointityötä. Hyvinvointin vuosikello vuodelle 2019 on kunnanjohtajan katsauksen lopussa. Laajan hyvinvointikertomuksen väliarviointia valmistellaan parhaillaan ja se tuodaan aikanaan erillisenä asiana valtuuston käsiteltäväksi.

Talousarviossa hyvinvointityön tavoitteita on asetettu sekä keskushallintopalveluiden alueellisen yhteistyön tulosalueen sekä hyvinvointipalveluiden eri tulosalueiden toiminnallisiin tavoitteisiin. Tilinpäätöksessä asetettujen tavoitteiden toteumaa arvioidaan samoissa kohdissa.

Suuri osa liperiläisistä on lapsia ja lapsiperheitä. 0-18 vuotiaita väestöstä on 23,3 % mikä on noin 3 % enemmän kuin valtakunnassa keskimäärin. Työikäisiä ja ikäihmisiä on hieman valtakunnallista keskiarvoa vähemmän. Lapsiperheistä 17,4 % vuonna 2017 oli yksinhuoltajaperheitä, mikä on valtakunnan keskiarvoa vähemmän.

Kelan sairastavuusindeksi on 113,3 valtakunnallisen keskiarvon ollessa 100. Sairauspäivärahaa saaneiden 16-64 vuotiaiden määrä on myös valtakunnallista keskiarvoa suurempi.

Liperissä hyvinvointivajeet ovat hyvin saman suuntaiset kuin Pohjois-Karjalassa yleensäkin. Ylipainoisten lasten ja aikuisten määrä on jo huolestuttavan suuri. Ylipaino lisää huomattavasti 2-luokan diabetekseen ja muihin liitännäissairauksiin.

Alkoholin ja muiden päihteiden käyttö näkyy hyvinvointivajeena myös meillä. Alkoholin käytöstä johtuvista syistä sairaalahoitoa saaneiden liperiläisten määrä on suurempi kuin valtakunnallisesti keskimäärin. Myös rattijuopumustapauksien ja huumausainerikoksien määrä on Liperissä kasvanut. Lisäksi alkoholin ja huumausaineiden käyttö näkyy lastensuojelun asiakkuuksissa.

Kouluterveyskyselyn tuloksissa 2017 Liperin kunta ei erityisesti erottunut muiden seudun kuntien tuloksista millään osa-alueella. Huomioitava on kuitenkin vähän liikkuvien lasten määrän kasvu, nuuskan ja kannabistuotteiden käytön lisääntyminen sekä nuorten klamydiatartuntojen määrän kasvu. Myös alaikäisten tekemien rikosten määrä on kasvanut.

Lasten ja nuorten mielenterveysongelmat näyttäytyvät Liperissä edelleen suurina, vaikka vuosittaista vaihtelua on paljon. 7-12 vuotiaiden psykiatrisen hoidon laitospäivät vuonna 2017 ovat huomattavan suuret. Lasten ja nuorten osalta hyvinvoinnin tilaa ja huolenaiheita on kuvattu laajasti syksyllä 2018 valmistuneessa lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa.

Työttömyys on Liperissä Pohjois-Karjalan vertailussa vähäistä, kuitenkin työmarkkinatuen kuntaosuus on merkittävä.

1.2 Selonteko kunnan sisäisen valvonnan järjestämisestä

Kunnan toimintaa ohjaavat voimassa oleva lainsäädäntö, hallintosääntö ja muu ohjeistus. Valtuusto on hyväksynyt sisäisen valvonnan ohjeet 20.12.2013. Ohjeiden mukaan kukin toimiala laatii sisäisen valvonnan suunnitelman vuosittain. Käytännössä suunnitelma on sisällytetty tammikuussa käsiteltävään käyttösuunnitelmaan. Sisäistä valvontaa toteutetaan palvelualuekohtaisesti. Käytössä on muun muassa sisäisen valvonnan muistilista.

Koko kuntaa koskevan sisäisen valvonnan teknistä toteuttamista ovat jo pidempään helpottaneet henkilöstö- ja taloushallinnon raportointijärjestelmät ja ohjelmistojen ominaisuudet. Lisäksi maakuntaverkon ja ohjelmistojen käyttöoikeuksien tekninen hallinta on parantunut vuosittain.

Palvelualuekohtaisiin raportteihin perustuen vuoden 2018 osalta voidaan todeta, ettei sisäisessä valvonnassa ole havaittu poikkeamia.

Kunnanhallituksen hyväksymän sisäisen valvonnan ohjeen mukaan kunnanjohtaja seuraa kuntaenemmistöisten tai kunnan määräysvallassa toimivien yhteisöjen toimintaa ja tarvittaessa raportoi yhteisöjen toiminnasta kunnanhallitusta. Kunnanjohtaja osallistuu vuoden aikana useisiin Lipertek Oy:n ja Kiinteistö Oy Liperin Vuokralojen hallitusten kokouksiin. Yhtiöiden osalta ei ollut erikseen raportoitavaa.

Keskushallintopalveluiden vuosittainen sisäinen valvonta 2018

Palkan ja muiden korvausten maksamisessa noudatetaan sopimuksia ja kunnan viranomaisen päätöksiä. Palkkasihteerillä ja palkka-asiamiehellä on oikeus palauttaa palvelualueelta tullut palkkaperuste uudelleen valmisteluun, mikäli palkkaperusteessa havaitaan virheellisyys. Palvelualueet tarkastavat palkkaperusteiden oikeellisuutta oman sisäisen tarkastuksen suunnitelman mukaisesti. Vuosittain palkkaneuvotteluihin liittyen palkkojen oikeellisuutta tarkkaillaan koko kunnan tasolla.

Liperin kunnassa valmistautuminen uuden EU-tietosuoja-asetuksen voimaantuloon aloitettiin 1.5.2017 Pohjois-Karjalan Tietotekniikkakeskus Oy:n (1.1.2019 Meidän IT ja talous Oy) hallinnoimalla yhteisellä maakunnallisella projektilla. EU-tietosuoja-asetuksen tavoitteena on varmistaa, että ihmisten oikeus henkilötietojen suojaan toteutuu myös digiaikana. Tämä hyödyttää samalla digitaalisen talouden kehittämistä. EU-tietosuoja-asetus edellyttää julkisilta toimijoilta ohjeistusta, dokumentointia ja prosessien kuvaamista. Näillä toimenpiteillä varmistetaan ja voidaan osoittaa, että henkilötietoja käsitellään niiden koko elinkaaren ajan lainmukaisesti ja käsittelyssä toteutuvat sekä rekisteröidyn oikeudet että rekisterinpitäjän velvoitteet. Vakavista tietoturvaloukkauksista on ilmoitettava 72 tunnin kuluessa valvontaviranomaiselle ja rekisteröidylle.

Liperin kunnassa on aloitettu 2017 marraskuussa tietosuojan nykytilan kartoitus ja henkilörekistereiden ja tietojärjestelmien kartoitus koko konsernitasolla. Työ jatkui 2018 mm. tietoturvapoliitikan, -suunnitelman, prosessien, käytänteiden, ohjeistuksien ja tietosuoja-asetusten laadinnalla ja päivityksillä. Koko henkilöstö veloitettiin suorittamaan Graniten tietosuojakoulutuksen peruskurssit joulukuun 2017 – maaliskuun 2018 välisenä aikana. Esimies vastaa siitä, että jokainen kuntaan tuleva uusi työntekijä suorittaa ne myös. Lisäksi koulutusta on järjestetty 2017 ja 2018 johtoryhmälle, esimiehille ja osastajohtoryhmille. Lisäksi omatoimista videokoulutusta on tarjottu koko henkilöstölle. Esimiehet vastaavat henkilöstölleen tietosuoja-asioiden perehdyttämisestä. Jokainen kunnan työntekijä, luottamushenkilö, järjestelmien ja palveluiden käyttäjä sekä tietojärjestelmän pääkäyttäjä vastaavat tietoturvallisuuden toteuttamisesta, valvonnasta ja kehittämisestä

omalta osaltaan. Tietoturvallisuus ja tietosuojasta huolehtiminen sisältyy päivittäiseen työskentelyyn. Tietoturvallisuuden erityisvastuut on määritelty Liperin kunnan tietoturvapoliitikassa.

Tietosuojan toteutuminen on huomioitava myös tehtäessä sopimuksia kolmannen osapuolen kanssa, mikäli palveluun sisältyy henkilötietojen käsittelyä. Jatkossa tietojärjestelmiltä edellytetään sisäänrakennettua ja oletusarvoista tietosuojaa, mikä aiheuttaa tietojärjestelmien päivityksiä/uudistuksia (vaikuttaa ict-kustannuksiin). Vastuu tietosuojan toteutumisesta on aina rekisterinpitäjällä (kunnanhallitus, lautakunnat). Tietoturva- ja tietosuojan parantaminen on osa kunnan toiminnan kehittämistä, jatkuvuuden varmistamista ja sisäistä valvontaa.

Kassat tarkastetaan vähintään kerran vuodessa, kirjanpitoaineisto tarkastetaan tilinpäätöksen yhteydessä, tilit täsmätään kerran kuukaudessa. Laskujen asiatarvasta ja hyväksymisestä annetaan koko kuntaa koskevat ohjeet vuosittain. Asiatarkastajat ja hyväksyjät ja heidän varahenkilöt nimetään kustannuspaikoittain.

Ohjelmistojen käyttöoikeudet haetaan esimiehen pyynnöstä. Pääkäyttäjät luovat oikeudet ja tarkastavat säännöllisesti käyttöoikeuksien ajantasaisuuden. Tietosuoja-asetukseen liittyen käyttöoikeuksiin liittyviä prosesseja ja dokumentaatiota käytiin läpi ja kehitettiin edelleen.

Viranhaltijapäätökset annetaan tiedoksi kunnanhallitukselle ja maaseutulautakunnalle.

Talouden seuranta ja raportointia toteutetaan vuosittain. Lisäksi talousarvion täytäntöönpanon yhteydessä annetaan koko kuntaa koskevia ohjeita.

Maaseutuviranomaistoimintaa valvovat kansalliset viranomaiset (TE-keskus, Kuntatarkastus), valtiontalouden tarkastuskeskus ja EU-komission tilituomioistuin sekä EU-komission tarkastus. Lomituksen viranomais-toimintaa ja lomayksikön muuta toimintaa valvoo Mela.

Hyvinvointipalveluiden vuosittainen sisäinen valvonta 2018

Hyvinvointipalveluissa vuonna 2018 hallinnon tukipalvelut hoidettiin pienellä resursoinnilla. Kesäkuusta alkaen vuoden loppuun varhaiskasvatuksen tulosalueella on tehty useita selvityksiä toiminnan, johtamisen ja henkilökunnan hyvinvoinnin alueilta valtuustolle, kunnanhallitukselle ja hyvinvointilautakunnalle.

Hyvinvointipalvelujen talousarvio

Vuoden 2018 talousarvio oli valmisteluvaiheessa tehty realistiseksi. Seurantaan vaikutti vuoden aikana tulleet lakisäätöiset muutokset, esimerkiksi varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain uudistus.

Toiminnan ja talouden raportointi

Hyvinvointipalvelujen talousarvion toteutumisesta ja sairauspoissaoloista raportoitiin kuukausittain lautakunnalle ja kolmannesvuosittain kunnanhallitukselle. Tulosityksiköt raportoivat palvelualuejohtajille yksiköidensä taloudessaan tapahtuvista muutoksista välittömästi. Talouden seuranta tapahtui hyvinvointipalvelujen johtoryhmässä.

Toiminnallisten tavoitteiden toteutumisesta arvioitiin myös johtoryhmässä sekä tulosalueiden omissa johto- ja työryhmissä. Sisällöllisistä tavoitteista keskusteltiin hyvinvointilautakunnassa, jotta kaikki tahot tietävät tavoitteiden mukaisen työskentelyn etenemisestä, mahdollisista esteistä ja aikataulusta.

Riskienhallinta

Palvelualueenjohtajat vastasivat hyvinvointipalvelujen riskienhallinnan toimeenpanosta ja heille raportoitiin niistä tarvittaessa. Tulosityksikön esimies vastaa siitä, että yksikön operatiivisten tavoitteiden toteutumista uhkaavat riskit tunnistetaan ja arvioidaan sekä ryhdytään tarvittaviin toimenpiteisiin.

Elinympäristöpalvelujen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kertomus vuodelta 2018

Toiminta perustuu kunnanvaltuuston 20.12.2013 § 101 hyväksymään Liperin kuntaa koskevan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeeseen, valtuuston 30.1.2017 § 5 ja 25.9.2017 § 59 vahvistamaan hallintosääntöön sekä elinympäristölautakunnan 16.1.2018 § 13 hyväksymään elinympäristölautakunnan alaisen toiminnan sisäisen valvonnan suunnitelmaan 2018.

Toimivalta ja vastuut

Toimitaan hallintosäännön ja delegointipäätösten mukaan (elympltk ja lupajaos delegointipäätökset 7.2.2017 ja 17.4.2018).

Hallinto ja päätöksenteko

Elinympäristölautakunnan ja lupajaoksen pöytäkirjat sekä viranhaltijoiden viikoittaiset päätökset ovat olleet nähtävillä lautakunnan päättämällä tavalla

Viranhaltijapäätökset on annettu tiedoksi (otto-oikeus) elinympäristölautakunnalle ja esimiehelle.

Populukseen tehdystä henkilöstöpäätöksistä on tulostettu raportti tiedoksi lautakunnalle kuukausittain.

Talousasiat

Taloudenhoidossa on noudatettu annettuja ohjeita; laskutus- ja perintäohje, talousarvion täytäntöönpano-ohje, hallinto-osaston/kirjanpidon antamat ohjeet

Talousarvio ja toimintasuunnitelma on laadittu annettuun raamiin perustuen ja kunnanhallituksen antaman aikataulutuksen mukaisesti.

Lautakunnan päätöksen 16.1.2018 §13 mukaisesti tulosityksikkökohtainen määrärahojen ja tavoitteiden toteumatilanne annettu tiedoksi lautakunnalle ja edelleen kunnanhallitukselle/valtuustolle (talouskatsaukset ja toimintakertomus). Lisäksi lautakunnalle annettu tiedoksi taloustilanne kokousten yhteydessä.

Maankäytön ja jätehuollon käteiskassat on tarkastettu joulukuussa 2018, ravintokeskuksen kassa on tarkastettu kaksi kertaa vuoden 2018 aikana.

Varaston inventaario suoritettu 31.12.2018 (LVI-katastrofivarasto).

Voimassa olevista vakuuksista on ylläpidetty luetteloa ja vakuudet on annettu tiedoksi lautakunnalle joulukuussa 2018.

Laskujen hyväksyjät ja asiatarkastajat on hyväksytty elinympäristöpalvelujen käyttötaloussuunnitelman yhteydessä.

Laskutukset ja perinnät on hoidettu kunnanhallituksen hyväksymiä laskutus- ja perintäohjeita sekä elinympäristöpalveluiden edellisiä täydentäviä laskutus- ja perintäohjeita noudattaen.

Merkittävimpien sopimuskumppaneiden kanssa on pidetty vuosipalaverit sopimusten ajan tasalla pitämiseksi (auraus-, lämmötoimitus- tilojen vuokraus-kiinteistöhoitosopimukset).

Hankinnoissa on noudatettu julkisista hankinnoista annettua lainsäädäntöä, hallintosääntöä sekä kunnanhallituksen hyväksymää hankintaohjetta.

Henkilöstö

Elinympäristöpalveluiden osastopalaverit on pidetty viikoittain teknisen johtajan johdolla ja palavereista on laadittu muistiot. Viikkosuunnitelmien ja toteutuneen viikko-ohjelman laadinta ja sen myötä tehtävien seuranta.

Jokainen elinympäristöpalveluiden henkilökuntaan kuuluva on käynyt vuosittain kehityskeskustelun esimiehensä kanssa. Kehityskeskustelussa on määritelty työntekijän seuraavan vuoden tärkeimmät tehtävät sekä tavoitteet, jotka tukevat elinympäristöpalveluiden tavoitteiden saavuttamista.

1.3 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

Tilikauden tuloksen muodostuminen

Tuloslaskelma (ulkoiset erät)	2018	2017
Toimintatuotot	12 575 160	13 194 914
Toimintakulut	-75 249 825	-74 736 446
Toimintakate	-62 674 666	-61 541 532
Verotulot	39 488 312	40 019 907
Valtionosuudet	26 970 041	27 179 785
Rahoitustuotot ja -kulut	94 660	13 566
Vuosikate	3 878 347	5 671 727
Poistot ja arvonalentumiset	-2 856 452	-4 123 938
Satunnaiset erät	0	468 411
Tilikauden tulos	1 021 895	2 016 199
Tilinpäätössiirrot	119 183	119 183
Tilikauden ylijäämä	1 141 079	2 135 383

Tuloslaskelman tunnuslukuja	2018	2017
Toimintatuottojen %-osuus toimintakuluista	16,71	17,66
Vuosikate % poistoista	135,77	137,53
Vuosikate €/asukas	319,23	466,58
Asukasmäärä*	12 149	12 156

*) Tilinpäätöksen vertailutietona on vuoden 2017 hyväksytyssä tilinpäätöksessä käytetty ennakkollinen väestötieto 12 156, joka tarkentui vasta lopullisissa asukaslukutiedoissa 12 150 asukkaaseen.

Tuloslaskelma kuvaa tilikaudelle jaksotettujen tulojen riittävyyttä tilikaudelle jaksotettujen menojen kattamiseen.

Toiminnan rahoitus

Rahoituslaskelma (1000 €)

	31.12.2018		31.12.2017	
TOIMINNAN RAHAVIRTA				
VUOSIKATE	3 878		5 672	
SATUNNAISET ERÄT	0		468	
TULORAHOITUKSEN KORJAUSERÄT	-372	3 507	-1 349	4 791
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA				
INVESTOINTIMENOT	-3 752		-6 301	
RAHOITUSOSUUDET INVESTOINTIMENOIHIN	0		48	
PYSYVIEN VASTAAVIEN LUOVUTUSTULOT	158	-3 594	3 360	-2 893
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA				
-87				
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA				
ANTOLAINAUKSEN MUUTOKSET				
ANTOLAINASAAMISTEN LISÄYS	-6		-119	-119
ANTOLAINASAAMISTEN VÄHENNYS	783	777		
LAINAKANNAN MUUTOKSET				
PITKÄAIKAISTEN LAINOJEN LISÄYS	8 000		9 000	
PITKÄAIKAISTEN LAINOJEN VÄHENNYS	-6 636		-5 807	
LYHYTAIKAISTEN LAINOJEN MUUTOS	-1 090	275	-2 984	209
MUUT MAKSUVALMIUDEN MUUTOKSET				
TOIMEKSIANTOJEN VAROJEN JA				
PÄÄOMIEN MUUTOKSET	-83		-77	
VAIHTO-OMAISUUDEN MUUTOS	-2		29	
SAAMISTEN MUUTOS	164		767	
KOROTTOMIEN VELKOJEN MUUTOS	118	196	-4 269	-3 550
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA				
1 248				
RAHAVAROJEN MUUTOS				
1 160				
RAHAVAROJEN MUUTOS				
RAHAVARAT 31.12.	2 771		1 611	
RAHAVARAT 01.01.	1 611	1 160	3 172	-1 562

Rahoituslaskelman tunnusluvut	2018	2017
Investointien tulo-rahoitus, %	103,37	90,70
Lainanhoitokate	0,60	0,98
Kassavarat 31.12., M€	2,8	1,6
Kassan riittävyys, pv	12	7
Asukasmäärä	12 149	12 156

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta:

2018	-1 373 298,70 €
2017	-720 601,71 €

Rahoitusasema ja sen muutokset

Tase (1000 €)

VASTAAVAA	31.12.2018	31.12.2017
PYSYVÄT VASTAAVAT		
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET		
Muut pitkävaikutteiset menot	3 127	3 118
	<u>3 127</u>	<u>3 118</u>
AINEELLISET HYÖDYKKEET		
Maa- ja vesialueet	4 942	4 589
Rakennukset	29 514	30 215
Kiinteät rakenteet ja laitteet	11 461	10 296
Koneet ja kalusto	171	232
Muut aineelliset hyödykkeet	2	2
Ennakkomaksut ja keskeneräiset työt	255	311
	<u>46 345</u>	<u>45 645</u>
SIJOITUKSET		
Osakkeet ja osuudet	7 901	7 800
Muut lainasaamiset	1 433	2 216
Muut saamiset	71	65
	<u>9 405</u>	<u>10 081</u>
PYSYVÄT VASTAAVAT	58 877	58 844
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
VAIHTO-OMAISUUS		
Valmiit tuotteet	21	19
	<u>21</u>	<u>19</u>
Pitkäaikaiset saamiset		
Lainasaamiset	0	4
	<u>0</u>	<u>4</u>
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	596	775
Lainasaamiset	6	55
Muut saamiset	241	258
Siirtosaamiset	409	323
	<u>1 252</u>	<u>1 411</u>
RAHAT JA PANKKISAAMISET	2 771	1 611
	<u>2 771</u>	<u>1 611</u>
VAIHTUVAT VASTAAVAT	4 044	3 045
VASTAAVAA	<u>62 921</u>	<u>61 889</u>

VASTATTAVAA	31.12.2018	31.12.2017
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	14 982	14 982
Edellisten tilikausien alijäämä	3 915	1 780
Tilikauden yli/ alijäämä	1 141	2 135
	<u>20 038</u>	<u>18 897</u>
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Poistoero	1 441	1 560
	<u>1 441</u>	<u>1 560</u>
PAKOLLISET VARAUKSET		
Muut pakolliset varaukset	0	299
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Lahjoitusrahastojen pääomat	99	183
	<u>99</u>	<u>183</u>
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	22 855	21 164
Lainat julkisyhteisöiltä	1 801	2 113
Liittymismaksut	2 274	2 174
	<u>26 930</u>	<u>25 451</u>
Lyhytaikainen		
Joukkovelkakirjalainat	2 000	1 500
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	5 809	5 523
Lainat julkisyhteisöiltä	313	613
Lainat muilta luotonantajilta	664	2 254
Saadut ennakot	4	4
Ostovelat	1 707	2 433
Muut velat	372	322
Siirtovelat	3 544	2 851
	<u>14 413</u>	<u>15 499</u>
VIERAS PÄÄOMA	41 342	40 950
VASTATTAVAA	62 921	61 889

Taseen tunnusluvut	2018	2017
Omavaraisuus %	34,14	33,06
Lainakanta M€	33,44	33,17
Lainat €/asukas	2 753	2 728
Suhteellinen velkaantuneisuus %	52,30	50,93
Velat ja vastuut % käyttötuloista	52,30	50,55
Kertynyt ylijäämä/M€	5,0560	3,9149
Kertynyt ylijäämä/asukas	416	322
Asukasmäärä	12 149	12 156

Tunnusluvut

TULOSLASKELMA

Toimintatuotot/Toimintakulut %

$100 \times \text{Toimintatuotot} / (\text{Toimintakulut} - \text{Valmistus omaan käyttöön})$

Tunnusluku osoittaa, paljonko toiminnan kuluista saadaan katettua kunnan laskuttamilla toimintatuotoilla. Tunnusluku vähennettynä sadasta kertoo, mikä osuus toimintamenoista on rahoitettava verotuloilla, valtionosuuksilla ja muilla tuotoilla.

Vuosikate % poistoista

$100 \times \text{Vuosikate} / \text{Poistot ja arvonalentumiset}$

Kun tunnusluvun arvo on 100 % tai suurempi, oletetaan kunnan tulorahoituksen olevan riittävä.

Vuosikate euro/asukas

Tunnusluvulla arvioidaan tulorahoituksen riittävyttä. Luvulla ei ole kaikkia kuntia koskevaa tavoitearvoa.

RAHOITUSLASKELMA

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, €

Rahoituslaskelman välitulos Toiminnan ja investointien rahavirta itsessään on jo tunnusluku, jonka positiivinen (ylijäämäinen) määrä ilmaisee sen, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen. Negatiivinen (alijäämäinen) määrä ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä tai ottamalla lisää lainaa.

Toiminnan ja investointien rahavirta ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi.

Investointien tulorahoitus, %

$100 \times \text{Vuosikate} / \text{Investointien omahankintameno}$

Tunnusluku kertoo, kuinka paljon investointien omahankintamenosta on rahoitettu tulorahoituksella. Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosenttiosuuden, joka on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli pysyvien vastaavien myynnillä, lainalla tai rahavarojen määrää vähentämällä.

Lainanhoitokate

$(\text{Vuosikate} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{Lainanlyhennykset})$

Lainanhoitokate kertoo kunnan tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Tulorahoitus on riittävä lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan kunnan omaisuutta tai vähentämään rahavaroja.

Luotettavan kuvan kunnan lainanhoitokyvystä saa tarkastelemalla tunnuslukua useamman vuoden jaksolla. Kunnan lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2, tyydyttävä, kun tunnusluku on 1-2 ja heikko, kun tunnusluvun arvo jää alle yhden.

Kassan riittävyys päivää

$365 \text{ pv} \times \text{Rahavarat } 31.12. / \text{Kassasta maksut tilikaudella}$

Kunnan maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävyytenä päivissä. Tunnusluku kertoo, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa kunnan rahavaroilla tai muilla kassavaroihin luettavilla erillä. Rahavaroihin lasketaan rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset.

TASE

Omavaraisuusaste, %

$100 \times (\text{Oma pääoma} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset}) / (\text{Koko pääoma} - \text{Saadut ennakot})$

Omavaraisuusaste mittaa kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan pitää kuntataloudessa keskimääräistä 70 % omavaraisuutta. 50 % tai alempi omavaraisuusaste merkitsee kuntataloudessa merkittävän suurta velkarasitetta.

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

$100 \times (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{käyttötulot}$

Tunnusluku kertoo, kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Käyttötulot muodostuvat tilikauden toimintatuotoista, verotuloista ja käyttötalouden valtionosuuksista.

Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella.

Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista

$100 \times (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot} + \text{Vuokravastuut}) / \text{Käyttötulot}$

Tunnusluku kertoo, kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun silloin, kun vieraaseen pääomaan rinnastetaan myös vuokravastuut. Tunnusluvussa huomioidaan tilinpäätöksen koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakkomaksuilla sekä liitetiedoissa esitetyt vuokravastuut ja leasingvastuut. Käyttötulot muodostuvat tilikauden toimintatuotoista, verotuloista ja käyttötalouden valtionosuuksista.

Tunnusluku ottaa paremmin huomioon erilaisilla malleilla, kuten rahoitusleasingsopimuksilla rahoitetut hankkeet, jotka eivät näy velkana kunnan taseessa.

Kertynyt yli-/alijäämä euroa

Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Luku osoittaa, kuinka paljon kunnalla on kertynyttä ylijäämää tulevien vuosien liikkumavarana tai paljonko on kertynyttä alijäämää, joka on katettava tulevina vuosina.

Kertynyt yli-/alijäämä euroa/asukas

$((\text{Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)} + \text{Tilikauden ylijäämä (alijäämä)}) / \text{Asukasmäärä})$

Luku osoittaa asukaskohtaisen kertyneen ylijäämän tai katettavan kertyneen alijäämän. Asukasmääränä käytetään tilinpäätösvouden päättymispäivän mukaista kunnan asukasmäärää.

Lainakanta ja lainakanta euroa/asukas

Vieras pääoma – (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat)

Kunnan lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa. Lainakantaan lasketaan koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakoilla sekä osto-, siirto- ja muilla veloilla. Lainakanta euroa/asukas saadaan jakamalla lainakanta asukasmäärällä.

Lainasaamiset

Sijoituksiin merkityt jvk-lainasaamiset ja muut lainasaamiset

Lainasaamisilla tarkoitetaan pysyviin vastaaviin merkittyjä antolainoja kunnan omistamien ja muiden yhteisöjen investointien rahoittamiseen.

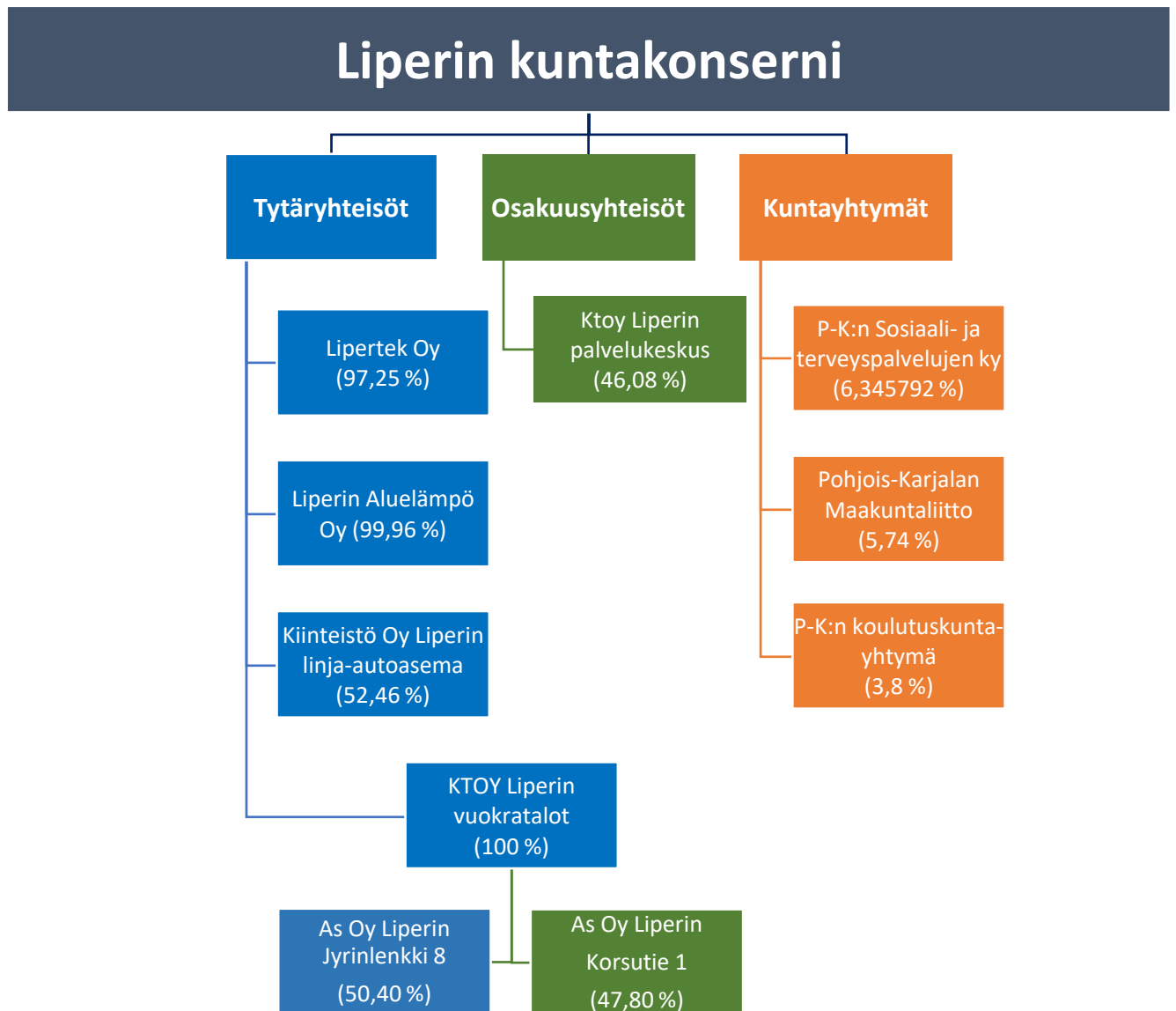
Kokonaistulot ja –menot

Liperin kunnan kokonaistulot ja –menot (ulkoiset erät)

Tulot	€	Menot	€
Toimintatuotot	12 575 159,67	Toimintakulut	75 249 825,49
Verotulot	39 488 311,83	Korkokulut	300 228,76
Valtionosuudet	26 970 041,00	Muut rahoituskulut	663,07
Korkotuotot	56 823,49	Satunnaiset kulut	
Muut rahoitustuotot	338 728,10	Tulorahoituksen korjauserät	
Satunnaiset tuotot	0	Pakollisten varausten muutos	299 059,20
Tulorahoitus korjauserät			
-Pysyvien vastaavien luovutusvoitot	-75 026,64	Pysyvien vastaavien luovutustappiot	-2 379,74
Investoinnit		Investoinnit	3 751 859,43
Rahoitusosuudet investointeihin	0	Rahoitustoiminta	
Pysyvien vastaavien luovutustulot	158 038,61	Antolainasaamisten lisäys	6 120,00
Rahoitustoiminta			
Antolainas.vähennykset	782 969,36	Pitkäaik.lainojen vähennys	6 635 671,88
Pitkäaik.lainojen lisäys	8 000 000,00	Lyhytaik.lainojen vähennys	1 089 696,43
	88 295 045,42		87 330 744,52

1.4 Kuntakonsernin toiminta ja talous

Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä

Konsernin toiminnan ohjaus

Liperin valtuusto on hyväksynyt kunnan konserniohjeet 29.10.2018 / 68 §. Liperin kunnan konsernijohtoon muodostavat kunnanhallitus ja kunnanjohtaja.

Konserniohjausta vahvistettiin uuden Kuntalain hengessä kiinnittämällä siihen konserniohjeessa aiempaa enemmän huomiota. Konserniin liittyviä ajankohtaisia asioita käytiin ennakkoon läpi etenkin kunnanhallituksen kokousten yhteydessä. Siun soteen liittyviä asioita käsiteltiin useamman kerran myös erillisissä tilaisuuksissa yhdessä Siun soten yhtymähallituksen ja –valtuuston jäsenten kanssa.

Uuden konserniohjeen myötä tytäryhtiöt hakivat konsernijohtoon ennakkokannan aiempaa useamman. Ennakkokanta määriteltiin kunnanhallituksen kokouksissa. Kunnanhallitus antoi myös aiempaa enemmän ohjeita yhtiöiden hallituksille ja yhtiökokousedustajille. Myös konserniin kuulumattomien yhteisöjen merkittävimmät asiat käsiteltiin kunnanhallituksessa.

Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat

Tytäryhtiö: Kiinteistö Oy Liperin vuokratilat	
Toiminta-ajatus ja toiminnan yleiskuvaus	Yhtiön tehtävänä on tarjota vuokra-asuntoja kilpailukykyiseen hintaan.
Yleistavoitteet:	Asuntoyhteisön kokonaisvaltainen taloudesta, huollosta, ylläpito- ja korjaustoiminnasta huolehtiminen.
Tuottavuus:	<ul style="list-style-type: none">- Asuntojen käyttöaste yli 97 %- Vuosikorjattavien asuntojen määrä 35- Kilpailukykyinen vuokrataso- Luottotappioiden minimoiminen
Toteuma:	<ul style="list-style-type: none">- käyttöaste 31.12.2018: 94,1 %- vuosikorjattuja asuntoja 37- vuokrataso 8,00 – 10,30 €/m²/kk- luottotappiot 8 953,45 €
Tulostavoite:	<ul style="list-style-type: none">- Suunnitelman mukaisilla poistoilla 4,0 %, tulostaso +/-0- Osinkoja ei jaeta
Keskeiset toiminnalliset muutokset 2018–2020:	<ul style="list-style-type: none">- Kiinteistöjen peruskorjaussuunnitelman laatiminen ja sen mukaisten toimenpiteiden käynnistäminen korjausvelan kasvun taittamiseksi- Erityispainopiste vuosikorjaustoiminnan kehittämisessä- Vuosina 2018–2019 tarkoitus luopua osaomisteisista omakotitaloista- Asuntokannan monipuolisuuden vahvistaminen ja uudisrakentamismahdollisuuksien kartoittaminen
Riskit:	<ul style="list-style-type: none">- taloudelliseen tilanteeseen liittyvät riskit- vakuusvaje- energian hinta

Tilinpäätös 2018 Kiinteistö Oy Liperin vuokratilat

1 000 €	TP 2018	TA 2018	TP 2017	TP 2016
Liikevaihto	3 541	3 570	3 582	3 580
Tulos	3	0	0	0
Bruttoinvestoinnit	0	0	0	0
Lainat 31.12.	10 300	10 300	11 400	12 477
Henkilöstön lkm	0	0	0	0

Tytäryhtiö: Lipertek Oy

Toiminta-ajatus ja toiminnan yleiskuvaus

- Tuottaa **lähipalveluina** elinkeino- ja yrityspalveluja Liperiläisille sekä Liperiin sijoittumista suunnitteleville yrityksille yhteistyössä Josekin kanssa.
- Tarjota Liperissä toimiville julkisyhteisöille kokonaisvaltaisia isännöitsijäpalveluja kilpailukykyiseen hintaan
- Tarjota liperiläisille yrityksille laadukkaita tontti, yritys- ja toimitiloja kilpailukykyiseen hintaan

Yleistavoitteet:

- Kehittää, kasvattaa ja monipuolistaa Liperin yrityskantaa, joka mahdollistaa työpaikkojen lisäyksen.
- Elinkeinoilmapiirin ja –ympäristön kehittäminen (yrittäjäjärjestön tutkimus).
- Yritystilojen rakentaminen, ylläpitäminen ja kehittäminen sekä niiden vuokraaminen.
- Yritystilojen ja asuinhuoneistojen isännöinti pitkäjänteisesti ja kokonaistaloudellisesti.

Tuottavuus:

- Isännöintipalveluiden kustannustehokas tuottaminen - pitkäjänteinen ja vastuullinen isännöitävien kiinteistöjen ylläpito sekä kehittäminen
- Yritystilaratkaisujen tarkoituksenmukainen järjestäminen ja pitkäjänteinen kehittäminen.
- Tiedottamisen ja viestinnän kehittäminen - nettisivujen uudistaminen

Tulostavoite:

- Teollisten työpaikkojen kasvu (517 työpaikkaa /2017) → + 5 %
- 2 uutta työnantajayritystä (min. 5 HTV) Liperiin / vuosi
- Alueelliset hankkeet - projektoinnit, 2 kpl / vuosi
- Omien yritystilojen käyttöaste yli 90 %
- Sijoitetun pääoman tuotto positiivinen, tilikauden tulos maksimipoistoilla positiivinen

Toteuma:

- Teolliset työpaikat **12/2018 = 600** HTV (5 %:n kasvutavoite vuodelle 2018, toteuma + **16,0 %**)
- 1 uusi teollinen työnantajayritys Liperiin. Uusia työpaikkoja 7.
- Projektit käynnissä (Luovin ja meijerin alueet, Liperin ja Hirsiniemen venesatamat sekä Liperin ravi-radan alue)
- Yritystilojen käyttöaste noin 85 %.

Keskeiset toiminnalliset muutokset 2018–2020:

- Tehostetaan elinkeinopalveluita, rakentamalla lähipalveluihin perustuva toteutusmalli.
- Josek Oy:n operatiivisen toiminnan tavoitteellistaminen, syksy 2018.
- Laaditaan erilaisia aluekohtaisia kehittämissuunnitelmia, haetaan niihin rahoitus ja käytännön toteutusmalli.
- Yhtiön omistuksessa 2100 m² tuotannollisia tiloja (Kaptas), jotka on vuokrattu vuoteen 2025 asti. Vuonna 2018 toteutunee Kaptaksen toimistotilalaajennus, arvio 250 000 € / toteutus kassasta.
- Ylämyllyn Yritystalo 2300 m² (vuokrattava huoneistoala noin 1700 m²). Vuonna 2018 laaditaan selvitys Yritystalon kunnosta ja jatkokehitysvaihtoehdoista.

Toteuma:

- Josekille laadittiin tavoitteellinen toimintasuunnitelma ja tehtiin yhteistyötä:
 - o Asiakkaat **110** (2017) → **235** -->(2018) --- Tapaamiset **347** (2017) → **596** -->(2018)
 - o Uudet Yritykset **48** (2017) → **56** -->(2018)
- Kaptas –laajennus toteutettiin (VSS- ja toimistotiloja). kokonaiskustannus noin 250 000 euroa.
- Omat elinkeinopalvelu 2019 alkaen. Seudulliset kehittämishankkeet, Business Joensuu 2019→
- Yritystalon alasajopäätös. Talon toiminnot alas kesään 2019 mennessä.

Riskit:

- Elinkeinopalveluissa lähipalveluiden resursointi ja palveluiden jalkauttamisessa epäonnistuminen.

- Isännöinti- ja yritystilavuokraustoiminnoissa riskit ovat kokoluokaltaan hallittavissa.
- Yritystalon alasajo aiheuttaa yhtiölle taloudellisen haasteen.
- Mahdollisten uusien tilojen riskit arvioidaan aina rakennusprojektin suunnitteluvaiheessa.

Tilinpäätös 2018 Lipertek Oy

1 000 €	TP 2018	TA2018	TP 2017	TP 2016
Liikevaihto	548	545	517	499
Tulos	21	8	95	-177
Bruttoinvestoinnit	242	0	0	0
Lainat 31.12.	622	622	681	740
Henkilöstön lkm	4,5	4,5	4,5	3

Tytäryhtiö: Liperin Aluelämpö Oy

Toiminta-ajatus ja toiminnan yleiskuvaus

Yhtiön toiminnan tarkoituksena on johtaa asiakkailleen näiden tarvitsema lämpöenergia mahdollisimman häiriöttömästi kaikissa olosuhteissa ja hinnaltaan kilpailukykyiseen hintaan ylläpitämällä ja hoitamalla kaukolämpöverkkoa Liperin kirkonkylässä. Yhtiö ylläpitää ja hoitaa kiinteistöjen sekä vesi- ja viemäriulaitoksen käyttöön liittyvää kunta-automaatiojärjestelmään sekä tuottaa päivystys- ja varallaolo-palveluja. Yhtiön palveluksessa on huoltomestari, sivutoiminen toimitusjohtaja ja 6 sivutoimista päivystystyöntekijää.

Yleistavoitteet:

Toimintavarmuuden ylläpito nykyinen palvelutaso säilyttäen sekä varautuminen poikkeustilanteisiin

Tuottavuus:

Toiminnallinen lisäarvo energiahuollon, asiantuntijapalveluiden ja kiinteistöautomaation osa-alueilla, minkä tilaaja/palvelun loppukäyttäjä arvioi viime kädessä palvelun hinta/laatusuhteena.

Tulostavoite:

Tulostaso +/-0

Keskeiset toiminnalliset muutokset 2018–2020:

Ei oleellisia muutoksia.

Riskit:

Kaukolämpöverkoston ikääntyminen ja siitä johtuvat uusinvestointitarpeet.

Kaukolämmön ostohinnan nousu, jonka johdosta asiakkaat vaihtavat lämmitysjärjestelmää.

Työntekijöiden ikääntyminen ja ammattitaitoinen henkilöresurssi yleensä

Tilinpäätös 2018 Liperin Aluelämpö Oy

1 000 €	TP 2018	TA 2018	TP 2017	TP 2016
Liikevaihto	1039	1005	1041	1088
Tulos	88	40	74	94
Bruttoinvestoinnit	0	0	0	0
Lainat 31.12.	0	0	0	0
Henkilöstön lkm	1+1+6	1+1+6	1+1+6	1+1+6

Tytäryhtiö: Liperin linja-autoasema Oy**Toiminta-ajatus ja toiminnan yleiskuvaus**

Liperin linja-autoasema Oy omistaa ja hallitsee virasto- ja liiketilarakennusta Liperin kirkonkylässä. Kiinteistöllä on Liperin kunnan toimitiloja. Lisäksi kiinteistöllä on mm. metsänhoitoyhdistyksen toimintoja.

Yleistavoitteet:

- Yhtiön yleistavoitteena on ylläpitää rakennusta omistajien toimitilar tarpeita vastaavasti

Tuottavuus:

- Reaaliaikainen yhtiön talouden vakauden seuranta

Tulostavoite:

- Yhtiön euromääräinen tulostavoite on EVL:n maksimipoistojen jälkeen 0 –tulos.

Keskeiset toiminnalliset muutokset 2018-2020:

- Suunnittelukauden aikana yhtiön tulee mukautua osakkaiden tarpeisiin.
- Suunnittelukauden aikana yhtiön toimitusjohtajuus, sekä kirjanpito siirtyy kunnan hoidettavaksi.

Riskit:

Taloudelliset riskit koostuvat yhtiön osakkaiden toiminnan kehittymisestä. Kiinteistötekniikkaan liittyvät riskit koostuvat normaaleista, rakennusten ikääntymiseen liittyvistä riskeistä.

Tilinpäätös 2018 Liperin linja-autoasema Oy

1 000 €	TP 2018	TA 2018	TP 2017	TP 2016
Liikevaihto	142	155	132	135
Tulos	0	0	0	0
Bruttoinvestoinnit	0	0	256	0
Lainat 31.12.	139	280	526	50
Henkilöstön lkm	0	0	0	0

Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Konsernirakenteessa ei vuoden 2018 aikana tapahtunut muutoksia.

Sote- ja maakuntauudistuksen kaaduttua Siun sote on aiemmin arvioitua useamman vuoden merkittävä osa Liperin kuntakonsernia ja sen menestymisellä on näin ollen merkittävä rooli niin kuntalaisiin kuin kunnan talouteen.

Vuokrataloyhtiön osalta on lähivuosina odotettavissa lainakannan kasvua vuokratalokohteiden peruskorjauksen myötä. Asuntojen käyttöaste on edelleen hyvällä tasolla, mutta siinä on kuitenkin heikentymisen merkkejä. Perheasuntojen osalta kysyntä on selvästi pienentynyt. Samaan aikaan pienistä asunnoista on ylikysyntää. Pidemmällä aikavälillä vuokrataloyhtiöllä on edessä tähän asumiskäyttäytymisen muutokseen liittyvä asuntokannan kehittäminen. Perheasuntojen kysyntään on selvästi parin viime vuoden aikana vaikuttanut etenkin tiukennukset asumistuessa, jonka vuoksi asuntoja on vaihdettu pienempiin.

Lipertekin yhtiöjärjestelyjä selvitettiin syksyllä 2018 ja yhtiö todennäköisesti jakautuu vuoden 2019 aikana in house ja out house –yhtiöihin. Lipertekin jakautuminen liittyy elinkeinopalveluiden uudelleenorganisointiin ja paikallistason vahvistamiseen. Vuonna 2018 päätettiin yritystalon toimintojen alasajosta, mikä tulee aiheuttamaan vuokratulojen pienentymisen, tasearvon alaskirjaamisen ja purkukustannukset. Lipertekin tase on vahva, eikä yritystalon alasajo muodosta merkittävää riskiä yhtiölle. Lipertek on päättänyt vuoden 2019 aikana rakentaa yritystalon tontille uuden toimistotilan omille toiminnolle, maaseutupalveluille ja ict:n paikallistuelle.

Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Kunnanhallituksen ja kunnanjohtajan muodostaman konsernijohtajan tehtävänä on valvoa kunnan etua, käyttää omistajan puhevaltaa ja antaa ohjeita kuntaa edustaville henkilöille. Konsernivalvonnan tavoitteena on varmistaa, että kuntakonsernin toiminta on taloudellista ja tuloksellista.

Konserniohjeiden mukaan kunnanjohtaja vastaa kuntakonsernin operatiivisesta johtamisesta kunnan (emo-yhteisö) osalta ja seuraa omistajapolitiikan toteutumista ja ilmoittaa havaitsemistaan epäkohdista kunnanhallitukselle.

Kunnanhallitus on vuoden aikana ohjeistanut aiempaa systemaattisemmin yhtiökokouksiin nimettyjä Liperin kunnan edustajia. Kunnanjohtaja osallistui vuoden aikana useisiin Lipertek Oy:n ja Kiinteistö Oy Liperin Vuokratalojen hallituksen kokouksiin. Lisäksi kunnanjohtaja on käynyt säännöllisesti keskusteluja yhtiöiden toimitusjohtajien kanssa. Yhtiöiden osalta ei ollut erikseen raportoitavaa.

Tytäryhtiöille asetetaan toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet talousarvion yhteydessä ja tavoitteiden toteumaa seurataan talouskatsauksissa ja tilinpäätöksessä. Tätä kautta myös valtuusto saa vähintään kolmesti vuodessa tietoonsa olennaisimmat tytäryhtiöiden toiminnan ja talouden ajankohtaiset asiat.

Uusi konserniohje hyväksyttiin syksyllä 2018 ja se vahvistaa sekä konserniohjausta että -valvontaa. Etenkin konsernin kokonaisvaltaista riskienhallintaa tulee kuitenkin kehittää edelleen.

Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut

Konsernituloslaskelma ja sen tunnusluvut (1000 €)

	2018	2017
Toimintatuotot	59 894	60 486
Toimintakulut	-122 909	-121 387
Osuus osakkuusyht.voitosta/tappiosta	-20	-67
TOIMINTAKATE	-63 034	-60 968
Verotulot	39 488	40 020
Valtionosuudet	28 846	28 984
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	22	23
Muut rahoitustuotot	347	388
Korkokulut	-454	-626
Muut rahoituskulut	-3	-5
VUOSIKATE	5 212	7 817
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-4 526	-4 425
Arvonalentumiset	-2	-859
Satunnaiset erät		-305
TILIKAUDEN TULOS	684	2 227
Tilinpäätössiirrot	1	-48
Tilikauden verot	-23	-19
Laskennalliset verot	-72	-87
Vähemmistöosuudet	-77	19
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJ.)	511	2 092

Konsernituloslaskelman tunnusluvut	2018	2017
Toimintatuottojen %-osuus toimintakuluista	48,73	49,83
Vuosikate % poistoista	115,11	147,90
Vuosikate €/asukas	429	643
Asukasmäärä	12 149	12 156

Konsernin rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut (1000 €)

		2018	2017	
Toiminnan rahavirta				
Vuosikate	5 212		7 817	
Satunnaiset erät	0		-305	
Tilikauden verot	-23		-19	
Tulorahoituksen korjauserät	-226	4 962	-516	6 977
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-6 021		-15 196	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	26		69	
Pys. vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	224	-5 771	10 738	-4 389
Toiminnan ja investointien rahavirta		-808		2 588
Rahoituksen rahavirta				
Antolainoituksen muutokset				
Antolainasaamisten muutokset	680	680	-19	-19
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäykset	10 000		16 310	
Pitkäaikaisten lainojen vähennykset	-11 151		-12 870	
Lyhytaikaisten lainojen muutokset	494	-657	-2 870	570
Oman pääoman muutokset	33	33	74	74
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Toimeksiantojen varojen ja po. muutokset	-26		-46	
Vaihto-omaisuuden muutokset	27		5	
Saamisten muutokset	203		774	
Korottomien velkojen muutos	971	1 176	-832	-100
Rahoituksen rahavirta		1 231		524
Rahavarojen muutos		423		3 112
Rahavarojen muutos				
Rahavarat 31.12.		11 309		10 886
Rahavarat 01.01.		10 886		7 774
		423		3 112

Konsernin rahoituslaskelman tunnusluvut	2017	2017
Investointien tulorahoitus, %	86,9	51,7
Lainanhoitokate	0,49	0,52
Kassan riittävyys (pv)	29,37	26,47

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta:

2018	455 160,73 €
2017	2 848 783,65 €

Konsernitase ja sen tunnusluvut (1000 €)

VASTAAVAA	31.12.2018	31.12.2017
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	35	46
Muut pitkävaikutteiset menot	3 165	3 168
	3 200	3 214
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	6 003	5 673
Rakennukset	53 996	55 085
Kiinteät rakenteet ja laitteet	11 622	10 433
Koneet ja kalusto	1 385	1 338
Muut aineelliset hyödykkeet	154	154
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	2 101	1 199
	75 262	73 881
Sijoitukset		
Osakkuusyhteisöosakkeet	615	809
Muut osakkeet ja osuudet	699	536
Muut lainasaamiset		881
Muut saamiset	268	67
	1 582	2 293
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	242	288
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus	238	266
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset	9	66
Lyhytaikaiset saamiset	3 453	3 600
	3 462	3 666
Rahoitusarvopaperit	615	684
Rahat ja pankkisaamiset	10 695	10 202
VASTAAVAA	95 295	94 493

VASTATTAVAA

	31.12.2018	31.12.2017
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	14 982	14 982
Säätiöiden ja yhdistysten peruspääoma	3	3
Arvonkorotusrahasto	147	152
Muut omat rahastot	780	926
Edell.tilikausien yli-/alijäämä	11 278	9 003
Tilikauden yli-/alijäämä	511	2 092
	<hr/>	<hr/>
	27 702	27 159
VÄHEMMISTÖOSUUS	844	766
	<hr/>	<hr/>
	844	766
PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevaraukset	10	12
Muut pakolliset varaukset	753	884
	<hr/>	<hr/>
	763	896
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	471	543
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	38 865	38 538
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	2 511	2 345
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	10 338	11 322
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	13 802	12 925
	<hr/>	<hr/>
	65 515	65 129
VASTATTAVAA	95 295	94 493
	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>

Konsernitaseen tunnusluvut	2018	2017
Omavaraisuus %	29,97	29,56
Suhteellinen velkaantuneisuus %	51,05	50,29
Velat ja vastuut käyttötuloista %	52,98	51,80
Kertynyt ylijäämä, M€	11,79	11,10
Kertynyt ylijäämä, €/asukas	970	913
Konsernin lainat, €/asukas	4 050	4 102
Konsernin lainakanta 31.12., M€	49,2	49,9
Konsernin lainasaamiset, M€	0	0,9
Asukasmäärä	12 149	12 156

1.5 Tilikauden tuloksen käsittely

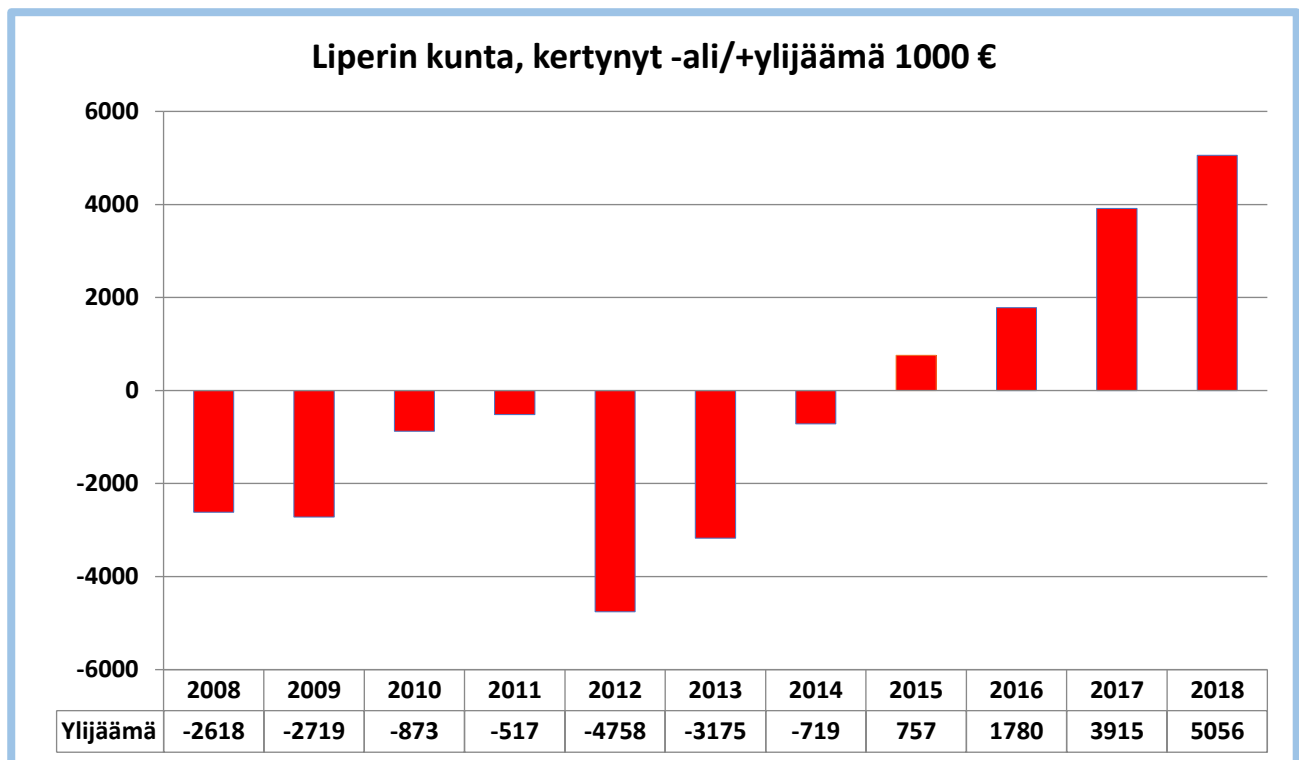
Kuntalain § 115 mukaan kunnanhallituksen on tehtävä toimintakertomuksessa esitys tilikauden tuloksen käsittelystä.

Liperin kunnan tilikauden tulos on 1 021 895,20 euroa. Lisäksi tuloutetaan tehtyjä poistoeroja suunnitelman mukaan 119 183,48 euroa. Tilikauden ylijäämäksi muodostuu näin ollen 1 141 078,68 euroa.

Kunnanhallitus esittää, että tilikauden tulos käsitellään seuraavasti:

- tuloutetaan poistoeroja suunnitelman mukaan 119 183,48 euroa
- kirjataan tilikauden ylijäämä 1 141 078,68 euroa taseeseen oman pääoman *Tilikauden ylijäämä (alijäämä)* -tilille.

Tilikauden 2018 ylijäämä huomioiden taseeseen on kertynyt ylijäämää yhteensä 5 055 995,21 euroa.

2. TALOUSARVION TOTEUTUMINEN

2.1 Valtuustokauden kuntastrategian taloustavoitteet

Valtuuston hyväksymässä kuntastrategiassa 2018-2021 asetettiin seuraavat tavoitteet:

- Asukasluvun kasvu 30 henkilö/vuosi
- Tuotannollisten työpaikkojen viiden prosentin kasvu vuosittain
- Nuorisotyöttömyys yhden prosenttiyksikön pienempi kuin edellisvuonna
- Vuosikate 2018 vähintään 3,5 M€

Asukasluvun osalta kuntastrategian tavoite ei täyttynyt. Tuotannollisten työpaikkojen kasvu oli merkittävästi tavoiteltua suurempi ja vuosikatetavoite saavutettiin. Nuorisotyöttömyyden osalta vuositilasto julkaistaan vasta kesäkuussa. Kuntastrategian toteumaa arvioidaan tarkemmin erillisen dokumentaation pohjalta ja toteuma tuodaan valtuustolle tiedoksi. Vuoden 2018 aikana kuntastrategian toteuma tuotiin valtuustolle tiedoksi myös talouskatsausten yhteydessä.

2.2 Valtuustoon nähden sitovien tavoitteiden toteutuminen

Vuoden 2018 talousarviossa valtuuston nähden sitovia ovat:

- palvelu- ja tulosalueiden tavoitteet
- tulosalueiden toimintakatteet
- investointien nettomeno (investointiosaan merkitty valtuustotason sitovuus)
- verotulot ja valtionosuudet
- rahoituserät nettona

Toiminnallisten tavoitteiden toteumaa on kuvattu palvelu- ja tulosalueittain luvussa 2.3. Kaikkia talousarviossa asetettuja toiminnallisia tavoitteita ei saavutettu.

Muutetun talousarvion toimintakate ylittyi seuraavilla tulosalueilla:

- Hyvinvoinnin hallinto, ylitys 1 566 € / 0,4 %
- Perusopetus, ylitys 85 655 € / 0,7 %
- Varhaiskasvatus, ylitys 228 257 / 3,7 %
- Rakentaminen ja ympäristö, ylitys 175 673 € / 36,6 %

Hyvinvoinnin hallinnon tulosalue toteutui lähes talousarvion mukaisesti.

Perusopetuksen tulosalueella toimintakatteen ylitykset selittyvät määräaikaisten henkilöstön arvioitua suuremmissa palkkakuluissa sekä arvioitua suurempina matkustus- ja kuljetuspalvelukustannuksina. Tulosalueen määrärahoja pienennettiin 137 500 euroa ensimmäisen talouskatsauksen yhteydessä.

Varhaiskasvatuksen tulosalueella tulot jäivät n. 60 000 euroa arvioitua pienemmiksi asiakasmaksulain uudistuksen vaikutuksesta. Henkilöstökulut puolestaan ylittyivät n. 270 000 eurolla. Henkilöstökulujen kasvua selittävät uusien ryhmien perustaminen, lisäresurssointi etenkin syksyllä 2018 sekä sijaiskulujen kasvu. Joulukuussa takautuvasti maksetut epäpätevyysalennuksen kompensaatiot kohdistuivat pääosin varhaiskasvatuksen tulosalueelle. Varhaiskasvatuksen tulosalueella avustukset ja palvelujen ostot jäivät selvästi budjetoitua pienemmiksi, mikä osaltaan kompensoi tulojen alitusta ja henkilöstökulujen kasvua.

Rakentaminen ja ympäristö tulosalueen toimintakatteen ylitys johtuu talousarviossa arvioitua pienemmistä tontinmyyntituloista. Tontteja luovutettiin ennakoitua vähemmän ja tontit luovutettiin pääosin vuokraamalla.

Muutetun talousarvion toimintakate alittui merkittävästi seuraavilla tulosalueilla:

- Maaseutupalvelut, alitus 100 284 € / 32,1 %
- Elinympäristöpalv. hallinto- ja tukipalvelut, alitus 620 975 €

Maaseutupalveluiden tulosalueen poikkeama johtuu hankkeiden kuntarahan arvioitua pienemmästä toteumasta sekä henkilöstökuluihin varatun määrärahan alittumisesta. Hankkeiden kuntarahan pienempi toteuma näkyy sekä pienempinä palvelujen ostoina että pienempänä kuntatulona. Kuntaraha laskutetaan sopimuksen mukaan ja varataan talousarviovaiheessa palvelujen ostoihin. Jos käyttö toteutuu pienempänä, erotus palautetaan yta-alueen kunnille, kuten tapahtui myös vuonna 2018. Liperin osalta kuntarahan talousarviota pienempi toteuma näkyy suoraan talousarvion määrärahan alituksena. Lisäksi lomituksen hallinnon kustannukset laskivat vuodesta 2017 samaan aikaan lomituskorvauksen maltillisen nousun kanssa ja hallinnon kustannuspaikka alitti talousarvion n. 25 000 €.

Elinympäristöpalveluiden hallinto- ja tukipalvelut tulosalueen poikkeama johtuu talousarviota arvioitua suuremmista vuokratuloista sekä pienemmistä rakennusten rakentamis- ja kunnossapitopalveluiden ja lämpö-, sähkö- ja rakennusmateriaalin kustannuksista.

Muiden tulosalueiden osalta valtuustotason sitovuus toteutui.

Investointiosassa maankäytön valtuustotason investointimääräraha ylittyi 3 546 eurolla. Maanhankinta toteutui muutetun talousarvion mukaisena, mutta maanmyynti jäi 3 546 euroa talousarvion tuloarviota pienemmäksi. Muilta osin investointiosassa ei ollut valtuustotason sitovuuden ylityksiä.

Verotulot ja valtionosuudet toteutuivat muutetun talousarvion tuloarviota korkeampina.

Rahoituserät nettona jäivät 30 340 € muutetun talousarvion tuloarviota pienemmiksi. Korkokustannusten määrärahaa pienennettiin molempien talouskatsausten yhteydessä. Määrärahan leikkaus osoittautui kuitenkin liian suureksi. Rahoituserät toteutuivat lähes 80 000 euroa parempina kuin vuonna 2017 johtuen matalasta korkotasosta.

Sitovuustaso on määritelty varsin tarkalle tasolle ja lisäksi sitovia ovat olleet valtionosuudet ja verotulot, joiden kertymälle ei ainakaan varainhoitovuoden aikana voi vaikuttaa. Sitovuustason määrittely on muutettu vuoden 2019 talousarvioon. Esimerkiksi toiminnallisista tavoitteista sitoviksi on määritelty vain kolme keskeistä tavoitetta.

2.3 Toimialojen tavoitteiden, määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen

Keskushallintopalvelut

Tulosalueet: Kunnanhallitus
Alueellinen yhteistyö
Hallinto
Maaseutupalvelut

Toiminta-ajatus

Keskushallintopalveluiden tarkoituksena on huolehtia kunnan kehittämisestä, kunnan elinvoimaisuuden ja kuntalaisten hyvinvoinnin turvaamisesta ohjaamalla kunnan toimintaa valtuuston asettamien toiminnallisten tavoitteiden ja myöntämien resurssien puitteissa. Keskushallintopalvelut vastaavat kunnan talouden johtamisesta, henkilöstön johtamisesta, työllisyyden kehittämisestä, hallinnon kehittämisestä sekä johdon tuesta.

Palvelualueen keskeiset muutokset ja toimenpiteet suunnittelukaudella 2018–2020

- Uuden kuntastrategian ajattelutavan rakentaminen
- Uuden konserniohjauksen mallin ja tavoitteiden jalkauttaminen
- Valmistelut lomituksen ja maaseutuhallinnon siirtymiseen maakuntahallintoon
- Maakuntauudistusprosessissa mukana oleminen
- Talouden tasapainosta huolehtiminen
- Uudet viestinnän ja vuorovaikutuksen menetelmät
- Uudistuvat elinvoimataajamat –hanke 2017-2019

Palvelualueen keskeiset tavoitteet vuodelle 2018

Tavoite	Tavoitearvo	Toimenpide	Seuranta
Hyvinvointi			
Hyvinvointityöryhmä (=paikallinen neuvottelukunta) työskentelee tavoitteellisesti koko väestön hyvinvoinnin edistämiseksi	Hyvinvointikertomuksessa asetetut tavoitteet (hyvinvointikertomus liitteenä)	Hyvinvointityöryhmän kokoukset vähintään 4 krt/vuosi	Paikallinen neuvottelukunta on kokoontunut vuosikellon mukaisesti 16.1., 1.3, 2.5., 21.8. ja 27.11. Hyvinvointikertomuksen väliarviointi 2017-18 valmistellaan keväällä 2019 ja tuodaan valtuustoon.
Neuvostojen kanssa käytävän yhteistyö	Tavoitteellinen vuoropuhelu vähintään 2 kertaa vuodessa	Tapaaminen joko valtuuston, kunnanhallituksen, lautakunnan tai hyvinvointityöryhmän kanssa	Ikäihmisten neuvosto, vammaisneuvosto ja nuorisovaltuusto esittäytyivät valtuus-

			tolle 30.1.2018 kokouksessa ja vierailivat hyvinvointilautakunnassa 22.3. (nuorisovaltuusto), 11.1. ja 22.11. (ikäihmisten neuvosto) ja 22.11. (vammaisneuvosto). Vierailujen yhteydessä neuvostot esittelivät toimintasuunnitelmiaan.
Elinvoima			
Konsernitavoitteiden säännöllinen seuranta kuntasuunnitteluryhmässä	6 kertaa vuodessa	Elinkeino-, talous- ja maankäyttöteemat	Kuntasuunnitteluryhmä kokoontui teemoittain suunnitellusti käyden tilannekatsaukset läpi kokouksissa.
Huolehdimme omistajaohjauksesta laajenevissa sidosryhmäverkostoissa	Omistajaohjaus säännöllisesti kunnanhallituksen ajankohtaiskatsauksissa	Edunvalvonta ja omistajaohjaus Liperin kunnan tavoitteet huomioiden (väestö, työpaikat, työllisyys, talous)	Omistajaohjausasiat ovat olleet esillä tilanteen mukaan sekä ajankohtaisina asioina että erillisinä päätöspykälinä Liperi on mukana Kehyskuntaverkostossa, josta odotamme saavamme sekä tilastollista, tutkimuksellista tietoa että kokemuksia kehitys- ja kokeilukulttuurista.
Liperin kunnan ja Josekin sopimuksen uudistaminen	Vuoden 2018 aikana	Aktiivinen työryhmävalmistelu	Sopimus hanketointiaan osallistumisesta 2019-21 on hyväksytty kunnanhallituksessa 4.6.2018.
Lipertekin roolin vahvistaminen	Paikallisen elinkeinopolitiikan roolin vahvistaminen	Peruskunnan elinkeinopalveluihin varatun määrärahan lisääminen (elinkeinojohtaja 50 %)	Yritysneuvojarekrytointi toteutettu loppuvuodesta.

	Yritysneuvonnan saatavuuden parantaminen lähipalveluna		<p>Josekin yritysneuvoja on ollut läsnä Ylämyllyllä. Lisäksi järjestetty useita tilaisuuksia/koulutuksia.</p> <p>101 yritysvierailua kampanja toteutettu 20.3.-26.4., Meijerillä Hackathon 4.-5.10. yhdessä Karelia AMK:n kanssa, Luovin alueesta Master Plan, yhteistyötapahtumia Liperin yrittäjien ja työllisyyspalveluiden kanssa.</p> <p>Selvitetty yhtiöjärjestelyjä, joilla elinkeinopalvelut voidaan hankkia in house –yhtiöltä. Järjestelyn toteutus siirtyi vuodelle 2019.</p>
Uudistuvat elinvoimataajamat	Palvelujen näkyväksi tekeminen	Uudistuvat elinvoimataajamat – hanke (2017-2019)	<p>Asukasiltoja on pidetty (3 kpl Liperi, 4 kpl Viinijärvi, 1 kpl Ylämylly) kuntalaisosallisuuden (asukkaat, yhdistykset, yritykset ja yhteisöt) aikaansaamiseksi heti hankkeen alkumetreillä.</p> <p>Ympäristöt, viihtyisyys aktiviteetteineen ja tilasiat nousseet keskiöön. Keväällä ja kesällä suoritettu taajamien siistimistä elinympäristö- ja työllis-</p>

			<p>syyspalvelujen toimesta sekä asukkaiden talkoilla.</p> <p>Kunnan uudistuneet verkkosivut sekä some-viestintä osaltaan edistävät viestintää taajamista.</p>
	Elinkeinopoliittisten vahvuuksien ja mahdollisuuksien kartoittaminen ja kehittäminen	Hankkeen kautta esille nousevien kehittämiskohteiden hankerahotuksen hakeminen	Valmisteilla
	Liperiläisten matkailukohteiden näkyväksi tekeminen	kylaan.fi –sivusto yhteistyössä Josekin kanssa	Liperin kohteista v. 2018 matkailukartalla Penttilän museoalue, Pärnävaaran urheilukeskus, Kuoringan levähdysalue sekä pari matkailuyritystä. Kohteet myös kylaan.fi –sivustolla.
Osallisuus			
Presidentinvaalien järjestäminen		28.1.2018 (1. kierros)	Järjestetty, äänestysprosentti Liperissä 68,4 % (koko maa 69,9 %)
Maakuntavaalien järjestäminen		Lokakuu 2018	Vaalit siirtyivät
Yhteistyö- ja kumppanuushankkeet erisidosryhmien kanssa (tapahtumat, viestintä ja markkinointi)		Avustukset Yhteistyö-, näkyvyys- ja kumppanuussopimukset yhdistysten ja yritysten kanssa tapahtumatuotannossa	Käsitelty kunnanhallituksessa 22.1. Yhteistyösopimukset toteutuneet aikataulullisesti, käytetty 52 750 euroa.
Kuntalaisten osallisuuden kehittäminen eri foorumien kautta	Verkostojen markkinoinnin lisäys esimerkiksi Facebook-jakojen lisääntyminen verrattuna v. 2016	Uudistuvat elinvoimataajamat –hanke (2017-2019)	Hanke mukana Maaseudun sivistysliiton kanssa Pärnävaaran talviriehassa 4.3.2018, Nuoret aktivoitu mukaan Liperin

koulusta, Maaseudun sivistysliitto koordinoi yhteistyötä nuorten kanssa.

Nuoret toteuttivat huhti-toukokuussa 2018 kollaasityöt Kirkkorannasta. Mukana 6-luokkaiset ja yläkoulun kuvataide-ryhmät. Marras/joulukuussa 8-luokan kuvataideryhmä toteutti Yhteisöllinen joulukortti popup-näyttelyn kirkonkylällä. Liperin kirkonkylän taajamassa saatu asukkaat aktivoitua torstaitorin pitoon. Viinijärvellä alkoi hyvinmielentilan suunnittelu.

Keskimääräinen kattavuus 2016: kattavuus/julkaisu 1679

Keskimääräinen kattavuus 2017: kattavuus/julkaisu 2356

Keskimääräinen kattavuus 2018: kattavuus/julkaisu 2886, reaktioita 75/julkaisu, kommentteja 4/julkaisu, jakoja 6/julkaisu. Julkaisuja 81 kpl/kk.

Kunnanhallitus

100 Kunnanhallitus	TA2018	Muutos	TA2018M	TP2018	TA-%	TP 2017
Toimintatuotot	29 600	0	29 600	31 004	104,7	2 640
Myyntituotot	20 000	0	20 000	31 004	155,0	0
Tuet ja avustukset	9 600	0	9 600	0	*****	0
Muut toimintatuotot	0	0	0	0	*****	2 640
Toimintakulut	-964 764	30 000	-934 764	-867 453	92,8	-783 821
Henkilöstökulut	-340 243	0	-327 743	-300 477	91,7	-230 416
Palkat ja palkkiot	-276 264	12 500	-263 764	-254 607	96,5	-194 800
Henkilösivukulut	-63 979	0	-63 979	-45 870	71,7	-35 616
Eläkekulut	-57 229	0	-57 229	-40 606	71,0	-31 167
Muut henkilösivukulut	-6 750	0	-6 750	-5 264	78,0	-4 449
Palvelujen ostot	-505 571	17 500	-488 071	-468 268	95,9	-475 445
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-20 000	0	-20 000	-10 434	52,2	-10 977
Avustukset	-61 000	0	-61 000	-56 686	92,9	-47 954
Muut toimintakulut	-37 950	0	-37 950	-31 587	83,2	-19 029
Toimintakate	-935 164	30 000	-905 164	-836 449	92,4	-781 181

Toimintakatteen kasvu aiheutuu kasvaneesta panostuksesta Lipertekille sekä kunnan palvelupisteen muodostumisesta kunnanhallituksen tulosalueelle.

Elinkeino toiminnan määrärahavaraukset

Toiminto	TA2018	TP2018	TP2017
Josek	305 000 €	298 050 €	298 950 €
Lipertek Oy	51 600 €	51 600 €	17 200 €

Alueellinen yhteistyö

Tavoite	Tavoitearvo	Toimenpide	Seuranta
Hyvinvointi			
Lasten-, nuorten ja perheiden laadukkaat palvelut	<p>Lasten, nuorten ja perheiden palvelut ovat laadukkaita, oikea-aikaisia ja vaikuttavia. Palveluita arvioidaan lape-työryhmässä sekä yksilötasolla asiakkaan ja yhteistyöverkoston yhteistyönä. Lape-kokoontumiset krt/vuosi</p> <p>Lastensuojelun avohuollon tukitoimien piirissä olevat 0-17 vuotiaat %, määrä vähenee</p> <p>Palvelusuunnitelmien laadinta yhteistyönä aloitettu, kyllä/ei</p> <p>Palvelutakuun toteutuminen</p>	<p>Moniammatillinen Lape-työryhmä kokoontuu säännöllisesti.</p> <p>Siun soten kanssa kehitetään ja ponnostetaan ennaltaehkäisevään perhetyöhön.</p> <p>Tukipalveluja tarvitseville lapsille, nuorille ja perheille laaditaan henkilökohtainen palvelusuunnitelma yhteistyössä eri toimijoiden kanssa</p>	<p>Lape-työryhmä kokoontunut säännöllisesti ja suunnitellusti 8 kertaa.</p> <p>Siun soten perhetyötä ja vakan hyvinvointipedagogien työtä kehitetty</p> <p>Siun soten kanssa on sovittu käytännöstä. Toiminnan käynnistämistä hankaloittaa erilaiset kirjauskäytännöt, ei aloitettu.</p> <p>2018 huostaan otettuna on ollut 25 lasta. Näistä kiireellisesti on ollut sijoitettuna 10 lasta ja avohuollon sijoituksessa 12 lasta.</p>
	<p>Kaikilla kouluilla on helposti saavutettavat ja riittävät kouluterveydenhuollon, kuraattorin ja psykologin palvelut. Erikoissairaanhoidon jalkautumista ja konsultaatiota on kehitetty.</p> <p>kuraattoripäivät/koulu</p> <p>kouluterveydenhoitajapäivät/koulu</p> <p>psykologipalvelujen saatavuus kunnassa</p>	<p>Erikoissairaanhoidon ja oppilashuollon palvelut jalkautuvat lasten/nuorten ja perheiden luokse</p>	<p>Kouluterveydenhoitaja ja kuraattori ovat olleet saavutettavissa kaikilla kouluilla.</p> <p>kuraattoripalvelut: Liperin koulu 2 kuraattoria yht. 195 työpäivää</p> <p>Viinijärvi 76 pv.</p> <p>Ylämylly 110 pv.</p> <p>Salokylä 6 pv.</p> <p>Psykologipalveluissa ollut henkilöstövaihdoksia.</p> <p>Oppilashuollon psykologipalveluita on tuotettu Liperin alueella</p>

			<p>vuonna 2018 yhden psykologin henkilötyövuoden verran. Psykologin työajasta suurin osa on mennyt oppimiseen liittyvien tutkimusten tekemiseen ja yksilötapaamisiin. Yhteisölliseen oppilashuoltoon on jäänyt aivan liian vähän aikaa. Konsultaatioapua ollut saatavissa melko nopeasti.</p>
Ikäihmisten ennaltaehkäisevien palveluiden kehittäminen	<p>Siun sote on laatinut suunnitelmat kuntoutuksen kehittämiseksi. Ikäihmisten toimintakykyä pidetään yllä tarjoamalla erilaisia liikuntamahdollisuuksia. Yli 75 v. itsenäisesti kotona asuvat % säännöllisen kotihoidon piirissä olleet 75 v täyttäneet asiakkaat %</p>	<p>Kuntoutuksen kehittäminen ikäihmisten palveluketjussa, Erilaisia liikunnan mahdollisuuksia luodaan eri tahojen yhteistyönä.</p>	<p>Siun soten kuntoutuksen palvelualue tuottaa kuntoutuspalveluja Liperissä yksilö- ja ryhmämuotoisesti sekä päiväkuntoutuksena kuntoutustarpeen arviointiin perustuen. Kotiin vietäviä kuntoutuspalveluja on määrällisesti lisätty ja sisällöllisesti kehitetty vastaamaan palvelujen tarvetta.</p> <p>Kunnan työ jatkuu, tarjolla on runsaasti erilaisia toimintakykyä ylläpitäviä ja edistäviä liikuntaryhmiä. Siun soten toimesta mm. päivätoimintaryhmiä.</p> <p>Yli 75v; Itsenäisesti kotona asuu 89,6% (2017) Kotihoidon piirissä olevien +75 v.</p>

			määrä 11,5 %. (2018)
	Ikäihmiset saavat yhteyden ”yhden luukun periaatteella” ja oikea-aikaisesti Siun sotella alueellinen palveluohjauksen malli, kyllä/ei	Luodaan alueellinen palveluohjauksen malli ja palvelutarpeen arviointi ja ohjaus ja neuvonta tapahtuu viiveettä kaikissa palveluissa	Kussakin kunnassa on yksi palveluohjauksen numero, johon voi ikäihmiset soittaa, kun tulee tarve ottaa yhteyttä. Palveluohjausmalli on luotu. Palveluohjaus ja omaishoidon palvelut toteutetaan lähipalveluna. Palvelut toteutetaan lakisääteisissä määrärajoissa.
	Ikäihmistien mielenterveys- ja päihdepalveluiden kulut eivät kasva	Ikäihmistien mielenterveys – ja päihdepalveluiden kehittäminen	Mielenterveys- ja päihdepalvelut pysyvät ennallaan, tarjoaa lähinnä konsultaatioapua.
Elinvoima			
Kuntalaisille on tarjolla laadukkaat ja helposti saavutettavat, oikea aikaiset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut	Kuntalaiset ovat tyytyväisiä saamiinsa palveluihin, asiakaspalaute	Varmistetaan riittävät ja laadukkaat palvelut kuntalaisille	Terveyskeskuksen asiakastytytyväisyyttä seurataan NPS-mittarilla, reaaliaikainen asiakastytytyväisyys nähtävillä nettisivuilla. Paikallinen neuvottelukunta seuraa palveluiden riittävyyttä. Viinijärven taajaman palveluiden uudelleen järjestely syksyllä 2018.
Työttömien terveydenhuollon palvelut toteutuvat	Toteutuneet työttömien terveystarkastukset krt.	Työllistymistä edistetään huolehtimalla työttömien terveystarkastuksista	Terveydenhoitajan tarkastuksia 73 kpl. Jonoaika 1-8 viikkoa. Suurin osa asiakkaista ohjataan edelleen lääkäriin tai muihin palveluihin. Jonoaika lääkäriin on

			pitkä, mikä hidastaa asiakkaan prosessin etenemistä. Terveystoimittaja vastaanottoa koikeiltu onnistuneesti myös työpajalla.
Meijän maakunnan rakenteen valmistelu	Valmis 2019 lopussa	Aktiivinen osallistuminen ja vaikuttaminen valmisteluryhmiin	Toteutunut
Maaseudun elinkeinojen kehittämiskäytännön ratkaisu siten, että turvataan liperiläisten maaseutuyrittäjien mahdollisuus kehittämistyöhön	Valmis 2019 lopussa	Aktiivinen osallistuminen ja vaikuttaminen valmisteluryhmiin	Maakunnallinen raportti kunnanhallituksessa 7.5. Maakunnallista tahtoa ei toistaiseksi ole, mutta sen sijaan paikallinen intressi kehittämistyölle näkemyksissä.
Osallisuus			
Hyvinvointiryhmän (=paikallisen neuvottelukunnan) toiminta on vakiintunut	Hyvinvointiryhmän kokoontuminen 4 krt/vuodessa	Hyvinvointiryhmä toimii aktiivisesti Siun soten rajapintatyössä	Toiminta on vakiintunutta ja suunnitelmallista. v. 2018 yht. 5 kokousta.

Tulosalueen määrärahavaraudet toiminnoittain

Toiminto	TA2018	TP2018	TP 2017
Siun soten maksuosuus*	38 400 000 €	38 410 423 €	38 153 631 €
Pelastustoimi	915 000 €	894 718 €	917 570 €
Ympäristöterveydenhuolto	349 000 €	343 353 €	343 817 €
Soten eläkevastuut	872 000 €	720 030 €	853 475 €
Maakuntaliitto	280 000 €	281 340 €	279 870 €
Kuntaliitto	40 000 €	38 848 €	39 070 €
Joukkoliikenne	347 000 €	382 052 €	298 521 €
Osuus verotuskustannuksiin	270 000 €	239 967 €	270 513 €
Karelia Expert	25 000 €	6 739 €	0 €

*) Siun soten maksuosuuteen sisältyy 36 712 euron lisämaksuosuus, joka laskutetaan käytännössä vasta vuoden 2019 maksuosuuksissa, jos Kuntalain § 57 mukainen enemmistö hyväksyy vuoden 2018 maksuosuuksien oikaisun Siun soten yhtymävaltuuston 5.2.2019 mukaisen esityksen. Liperin kunnan osalta mahdollinen lisämaksuosuus on varovaisuuden periaatteen mukaisesti kirjattu vuoden 2018 kuluksi.

Joukkoliikenteen talousarvion ylitys johtuu seudullisen joukkoliikenteen arvioitua suuremmasta laskutuksesta. Liperin maksuosuus kasvoi talousarviossa varattuun nähden lähes 40 000 euroa. Liikennöinnin kustannuksia nostivat mm. indeksikorotukset, matkustajamäärän kasvu ja kasvaneet korvaukset ELY:lle. Toisaalta tulokertymä jäi matkustajamäärän kasvusta huolimatta arvioitua pienemmäksi. Kustannusten kasvu vuoteen 2017 verrattuna selittyy muun muassa Viinijärvi-Liperin asiointiliikenteen aloittamisesta (vuosikustannus noin 20 000 €) sekä seudullisen joukkoliikenteen maksuosuuden kasvusta jo talousarviovaiheessa.

110 Alueellinen yhteistyö	TA2018	Muutos	TA2018M	TP2018	TA-%	TP 2017*
Toimintatuotot	0	0	0	13 348	*****	38 644
Myyntituotot	0	0	0	12 931	*****	30 096
Muut toimintatuotot	0	0	0	418	*****	8 547
Toimintakulut	-41 513 515	15 000	-41 498 515	-41 348 107	99,6	-41 340 342
Henkilöstökulut	-29 000	0	-29 000	-40 868	140,9	-13 797
Palkat ja palkkiot	0	0	0	-14 738	*****	0
Henkilösivukulut	-29 000	0	-29 000	-36 074	124,4	-28 536
Eläkekulut	-29 000	0	-29 000	-35 921	123,9	-21 194
Muut henkilösivukulut	0	0	0	-152	*****	-7 342
Palvelujen ostot	-41 474 821	10 500	-41 464 321	-41 319 603	99,7	-41 185 441
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	0	0	0	1 489	*****	-3 184
Avustukset	0	0	0	1 625	*****	-5 444
Muut toimintakulut	-9 694	4 500	-5 194	9 250	-178,1	-132 476
Toimintakate	-41 513 515	15 000	-41 498 515	-41 334 758	99,6	-41 301 698

Hallinto

Tavoite	Tavoitearvo	Toimenpide	Seuranta
Hyvinvointi			
Kunnan palvelupisteen (sis. Liperin kunnan, TE-toimiston, KELAn ja Ohjauksen) kehittäminen	Asiakaslähtöinen, matalan kynnyksen palveluohjauspiste	Palvelumuotoiluhanke (UEF) Asiakaspalvelun keskittäminen Varolantie 3.	Palvelumuotoiluhanke toteutettu alkuvuodesta yhdessä UEF kanssa, kehittämistyö tehty työllisyyspalveluihin uusien asiakkaiden palveluihin Palvelupiste Varolantiella, lisäksi Ylämyllyn palvelupiste avoinna ma ti klo 9-12 (toiminta lopetettu 1/2019)
Aktiiviset työllistämistoimet	Kuntalisä 20 henkilölle Kesätyöseteli (150 €) 300 nuorelle Työllisyyspalveluista eteenpäin	Painopisteen siirtäminen ennalta ehkäiseviin palveluihin: Täydentävä työllistäminen / seudullinen kuntalisä / asiakaslähtöinen	Kuntalisää on myönnetty 13 yritykselle. Kesätyöseteleitä on jaettu 215 kappaletta.

	ohjautuvia 5 hlöä/kk	palkkatukityöllistäminen / tavoitteellinen kuntouttava työtoiminta /nuorten kesätyöseteli	Työllisyyspalveluista on ohjautunut eteenpäin yli 5 hlöä/kk. Tavoite ylitetty.
Elinvoima			
Turvallinen elinympäristö	Ajantasainen valmiussuunnitelma	Varautuminen normaaliajan häiriötilanteisiin (suunnitelmat, koulutukset ja harjoitukset)	Valmiussuunnitelman yleinen osa valmis, uhka-arvio ja riskianalyysi työn alla
Maakunnallinen tietoturvaprojekti	EU:n tietosuojasetus voimaan 25.5.2018	Nykytilan kartoituksen pohjalta tehtävät kehittämistoimet asetusten vaatimusten minitason saavuttamiseksi	Tietoturvan nykytila-analyysi ja henkilörekisterien kartoitus tehty. Tietojärjestelmien kartoitus tehty. Tietoturvapoliittikka laadittu. Henkilöstö suorittanut tietoturva ja tietosuojakoulutusta. Tietosuojaselosteiden päivitys ja laadinta pääosin tehty. Tietoturvaan ja tietosuojaan liittyvien tietoturvaloukkausten, tietopyyntöjen ja tarkastusten käsitteilyprosessien laadinta pääosin tehty. Toimenpiteet tehty kunnassa. Maakunnallinen projekti taustatutena.
Osallisuus			
Kehitämme sähköisiä kanavia ja palveluita	Vuorovaikutteiset verkkosivut valmiina vuoden 2018 aikana	Verkkosivuprojekti	Uudet sivut on julkaistu kesäkuussa. Kehittämistä jatketaan. Facebook:

Seuraaja
15.3.2019 yht.
2225
Seuraaja vuoden
2017 lopussa 1828

Tavoitteita ja toimintaa kuvaavat tunnusluvut	TP 2016	TP 2017	TA 2018	TP 2018
Työmarkkinatuen kuntaosuus €/kk	70 000 €	70 936 €	67 500 €	72 771 €
Työmarkkinatuen kuntaosuuden piirissä henkilöitä keskimäärin	ei määritelty	190 hlöä	170 hlöä	190 hlöä
Palkkatuella palkattuja henkilöitä	ei määritelty	24	20	49 eri hlöä
- joista velvoitetyöllistettäviä	ei määritelty	4	5	15 eri hlöä
Kuntouttavan työtoiminnan asiakkaiden määrä ka/kk	ei määritelty	108	125	103
- joista puutyöpajalla	ei määritelty	19	30	16
- joista Ylämyllyn pajalla	ei määritelty	33	40	34
- joista hallintokunnissa	ei määritelty	27	30	17
- joista yhdistyksissä	ei määritelty	29	25	36
TYP-asiakkuudet	50	55	50	52
Aktivointiaste	ei määritelty	38,8 %	45 %	42,8 % (syyskuu)
Kesätyöllistämiseen tarjottava tuki (150 €/hlö) yhteensä nuorelle	ei määritelty (110 €/hlö)	Seteleitä varattu 300, haettu noin 200, tuki haettu 112 hlö	300 nuorta (150 €/hlö)	Seteleitä varattu 300, haettu 215.

130 Hallinto	TA2018	Muutos	TA2018M	TP2018	TA-%	TP 2017
Toimintatuotot	1 385 408	0	1 385 408	1 333 494	96,3	1 305 354
Myyntituotot	975 970	0	975 970	886 304	90,8	912 270
Tuet ja avustukset	409 438	0	409 438	444 836	108,6	392 772
Muut toimintatuotot	0	0	0	2 355	*****	312
Toimintakulut	-3 436 557	120 000	-3 316 557	-3 194 188	96,3	-3 062 500
Henkilöstökulut	-1 596 921	28 665	-1 568 256	-1 493 200	95,2	-1 439 986
Palkat ja palkkiot	-1 280 882	24 807	-1 256 075	-1 205 026	95,9	-1 146 292
Henkilösivukulut	-316 039	3 858	-312 181	-288 174	92,3	-293 694
Eläkekulut	-264 116	3 296	-260 820	-248 752	95,4	-243 642
Muut henkilösivukulut	-51 923	562	-51 361	-39 422	76,8	-50 052
Palvelujen ostot	-707 343	77 735	-629 608	-611 345	97,1	-580 767
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-68 950	600	-68 350	-65 032	95,1	-53 959
Avustukset	-934 070	13 000	-921 070	-909 177	98,7	-867 672
Muut toimintakulut	-129 273	0	-129 273	-115 433	89,3	-120 116
Toimintakate	-2 051 149	120 000	-1 931 149	-1 860 693	96,4	-1 757 146

Maaseutupalvelut

Tavoite	Tavoitearvo	Toimenpide	Toteuma
Hyvinvointi			
Melan tulokortti, asiakkuus	4/5	Kehittäminen	4,15
Melan tulokortti, palvelujen järjestäminen ja asiakaslähtöinen toteuttaminen	26 vl pv/v	Toimintamallien kehittäminen	25,24 vl pv/v
Elinvoima			
Maa – ja metsätalouden tulovirtojen muutos (%) seutukunnalla	vuoden 2016 taso	Maaseutuohjelma ja kehittämishankkeet	-2,83 %
Osallisuus			
Seudulliset kehittämishankkeet	15 kpl.	Kuntaraha, ohjaus	15 kpl.

Tavoitteita ja toimintaa kuvaavat tunnusluvut	TP 2016	TP 2017	TA 2018	TP 2018
tukea hakeneet maatilat	1168 kpl	1146 kpl	1148 kpl	1123 kpl
Maksetut suorat tulotuet	31,5 M/€	35,13 M/€	30,4 M/€	34,7 M/€
SPV:t	16 kpl	18 kpl	16 kpl	18 kpl
tuotettu maitomäärä	58,34 mltr	54,9 mltr	54,4 Mltr	53,35 Mltr
tilojen saamat investointituet	2,06 M/€	6,17 M/€	3,5 M/€	3,59 M/€
pienyriyten saamat investointitue	5,19 M/€	4,03 M/€	2,9 M/€	2,35 M/€
uudet leader hankkeet	51 kpl	113 kpl	32 kpl	53 kpl
uudet EMR rahoitetut yritykset	53 kpl	37 kpl	32 kpl	18 kpl
uudet EMR rahoitetut työpaikat	153 kpl	182 kpl	40 kpl	124 kpl
kehittämishankkeet alueella	11 kpl	12 kpl	13 kpl	15 kpl
maatalousyrittäjän vuosilomapäivät	10096	9221 pv	9200 pv	8613 pv
maatalousyrittäjän sijaisapupäivät	5901	4587 pv	5000 pv	5922 pv
tuettu maksullinen lomitusapu päivinä	2691	2145 pv	2300 pv	1975 pv

160 Maaseutupalvelut	TA2018	Muutos	TA2018M	TP2018	TA-%	TP 2017
Toimintatuotot	3 901 951	0	3 901 951	4 320 765	110,7	4 105 858
Myyntituotot	3 394 151	0	3 394 151	3 827 715	112,8	3 761 245
Maksutuotot	500 000	0	500 000	479 352	95,9	332 026
Tuet ja avustukset	7 800	0	7 800	13 697	175,6	12 386
Muut toimintatuotot	0	0	0	0	*****	200
Toimintakulut	-4 214 478	0	-4 214 478	-4 533 008	107,6	-4 315 644
Henkilöstökulut	-3 184 762	0	-3 184 762	-3 454 160	108,5	-3 339 193
Palkat ja palkkiot	-2 527 680	0	-2 527 680	-2 556 444	101,1	-2 475 942
Henkilösivukulut	-657 082	0	-657 082	-897 716	136,6	-863 250
Eläkekulut	-552 063	0	-552 063	-760 302	137,7	-693 668
Muut henkilösivukulut	-105 019	0	-105 019	-137 413	130,8	-169 582
Palvelujen ostot	-779 336	0	-779 336	-723 520	92,8	-679 425
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-48 670	0	-48 670	-26 547	54,5	-30 473
Avustukset	-165 000	0	-165 000	-273 116	165,5	-195 859
Muut toimintakulut	-36 710	0	-36 710	-55 666	151,6	-70 695
Toimintakate	-312 527	0	-312 527	-212 243	67,9	-209 787

10 Keskushallintopalvelut yhteensä	TA2018	Muutos	TA2018M	TP2018	TA-%	TP 2017
Toimintatuotot	5 316 959	0	5 316 959	5 698 612	107,2	5 452 496
Myyntituotot	4 390 121	0	4 390 121	4 757 954	108,4	4 703 612
Maksutuotot	500 000	0	500 000	479 352	95,9	332 026
Tuet ja avustukset	426 838	0	426 838	458 533	107,4	405 158
Muut toimintatuotot	0	0	0	2 773	*****	11 700
Toimintakulut	-50 129 314	165 000	-49 964 314	-49 942 755	100,0	-49 502 307
Henkilöstökulut	-5 150 926	41 165	-5 109 761	-5 288 705	103,5	-5 023 392
Palkat ja palkkiot	-4 084 826	37 307	-4 047 519	-4 020 872	99,3	-3 802 295
Henkilösivukulut	-1 066 100	3 858	-1 062 242	-1 267 833	119,4	-1 221 096
Eläkekulut	-902 408	3296	-899 112	-1 085 582	120,7	-989 672
Muut henkilösivukulut	-163 692	562	-163 130	-182 252	111,7	-231 425
Palvelujen ostot	-43 467 071	105 735	-43 361 336	-43 122 736	99,4	-42 921 078
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-137 620	600	-137 020	-100 524	73,4	-98 594
Avustukset	-1 160 070	13 000	-1 147 070	-1 237 354	107,9	-1 116 928
Muut toimintakulut	-213 627	4 500	-209 127	-193 436	92,5	-342 316
Toimintakate	-44 812 355	165 000	-44 647 355	-44 244 143	99,1	-44 049 812

Hyvinvointipalvelut

Tulosalueet: Hyvinvoinnin hallinto
Perusopetus
Varhaiskasvatus
Opinto- ja vapaa-aika

Toiminta-ajatus

Hyvinvointipalvelujen tehtävänä on eri-ikäisten kuntalaisten hyvinvointitarpeiden ja -odotusten tunnistaminen sekä kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistäminen. Hyvinvointipalvelut järjestää varhaiskasvatusta, perusopetusta vuosiluokille 1-9, perusopetuksen iltapäivätoimintaa sekä opinto- ja vapaa-aikapalveluja. Hyvinvointipalvelujen laatua ylläpidetään ja kehitetään vuorovaikutuksessa palvelunkäyttäjien, henkilöstön, järjestöjen ja yhdistysten sekä elinkeinoelämän kanssa. Henkilöstön tarpeen mukainen täydennyskoulutus ja toiminnan laadunarviointi tukevat kehittämistyötä.

Palvelualueen keskeiset muutokset ja toimenpiteet suunnittelukaudella 2018–2020

- Kuntalaisten sujuva arki
- Palveluohjaus ja -muotoilu perhepalveluissa
- Ennaltaehkäisevätyö ja toiminnan priorisointi
- Nuorten aktiivinen arki ja arjen tuki
- Nuorten kuntalaisten palvelut (asuminen, liikenne, vapaa-aika)
- Paikallisuus ja kestäväkehitys hankinnoissa
- Kouluratkaisut
- Kirjastotoimen kehittäminen
- Yhdessä tekeminen ja verkostotyö

Palvelualueen keskeiset tavoitteet vuodelle 2018

Tavoite	Tavoitearvo	Toimenpide	Toteuma
Hyvinvointi			
Yhteisöllisyys ja välittäminen			
<i>Arjen turvallisuus</i>	Toimijoiden välinen saumaton yhteistyö toteutuu yhteisten kirjattujen pelisääntöjen mukaisesti.	Tukipalveluja tarvitseville asiakkaille laaditaan henkilökohtainen palvelusuunnitelma yhdessä eri toimijoiden kanssa	Siun soten kanssa on sovittu käytännöstä. Toiminnan käynnistämistä hankaloittavat erilaiset kirjauskäytännöt. Tuen käsikirja laadittu, jossa periaatteita avattu.
	Vastuammattilainen on nimetty kaikille asiakkaille palvelusuunnitelmassa.	Lapsen/nuoren /perheen asioita hoidetaan vastuammattilaisen kautta keskitysti.	Vastuammattilaisen toimintaan olemassa Siun soten ohjeistus, vastuutyöntekijämalli kirjoitettu sisällyttämällä tuen käsikirjan toimintamalleihin. joitakin vastuutyöntekijäpareja nimetty.

	Ennaltaehkäisevä monialainen lapsiperhetyö on ensisijainen työmuoto ja lasten huostaanotot ovat vähentyneet.	Siun soten kanssa kehitetään ja nostetaan ennaltaehkäisevään perhetyöhön.	Yhteistyö on käynnistynyt.
	Tiedonsiirto on avointa ja asiakkaat ovat siinä mukana.	Tiedonsiirtokäytännöt muutetaan asiakkaille avoimiksi.	Asiakkaat ovat olleet mukana monialaisissa palavereissa. Tiedonsiirroista sovietaan aina asiakkaan kanssa.
	Palvelumuotoilu tehdään asiakkaiden tarpeista käsin joustavasti ja se kirjataan palvelusuunnitelmaan.	Yksilöllinen palvelusuunnittelu on toimintatapa jokaisen kuntalaisen kohdalla.	Palvelusuunnittelua toteutetaan osittain, vaatii vielä yhteistä suunnittelua ja sujuvien toimintamallien löytämistä.
<i>Yksinäisyyden tunnistaminen</i>	Lapsiperhetyö eli Lape käynnistyy kunnassa.	Kunnan Lape suunnitelma tehdään moniammatillisesti.	Lapsiperhetyön vastuuhenkilöistä sovittu, lape-työ osana hyvinvointityön vuosisuunnitelmaa, kohtaamispaikka Kota avattu.
	Työntekijät työkentelevät lasten/nuorten/perheiden keskuudessa ja sen toteutumista arvioidaan yksiköittäin.	Työntekijöiden työtavat muutetaan asiakaslähteisiksi ja työntekijät jalkautuvat lasten/nuorten ja perheiden luokse.	Työtavoissa on tapahtunut muutosta, jalkautumista tapahtuu. Psykologipalveluja saatu enemmän kouluille. Perhekeskuksen johtoryhmissä kehitetään palveluja edelleen.
	Nuoret osallistuvat heitä koskevaan päätöksen tekoon ja toiminnan toteutukseen.	Nuoret ovat mukana monialaisissa palavereissa, heitä kuullaan ja asiat kirjataan palvelusuunnitelmaan.	Toteutuu osittain, vaatii vielä kehittämistä. Nuoret mukana Pave-verkostossa.
	Kaikilla lapsilla on ainakin yksi harrastus, kehitetään seurantajärjestelmä.	Matalan kynnyksen, maksuttomia harrastuksia järjestetään kunnassa yhteistyössä yhdistysten, seurojen ja järjestöjen kanssa.	Seurat, yhdistykset, järjestöt ja koulut järjestävät matalan kynnyksen harrastustoimintaa. Kuntatasoinen harrastustoiminnan koordinointi ei vielä käytännössä

			ja harrastusmahdollisuudet vaihtelevat paljon kouluittain.
	Kuntalaisten aloitteet otetaan huomioon ja tehdään näkyväksi toiminnassa ja päätöksenteossa.	Otetaan käyttöön erilaisia vaikuttamiskanavia ja jalkaudutaan kuntalaisten luo.	Kunnan uusien nettisivujen käyttöön oton myötä yhteydenotto on helpottunut. Työryhmissä mukana mm. järjestöjen edustus.
Yhteinen tekeminen			
<i>Eri-ikäiset</i>	Järjestöjen, yhdistysten, seurakuntien ja muiden yhteistyötahojen kanssa toimitaan yhteistyösopimuksen mukaisesti.	Laaditaan yhteistyösopimukset ja innostetaan eri tahoja yhteiseen toimintaan.	Yhteistyösopimuksia tehty, yhteistyön laajentaminen edelleen tulevaisuudessa.
<i>Innostus</i>	Innostus näkyy viestinnässä, kohtaamisissa ja julkisuuskuvassa. Hyvinvoinnin johtoryhmä arvioi viestinnän toteutumista kolme kertaa vuodessa.	Viestinnässä lisätään työntekijälähtöisyyttä, sitä johdetaan kehityskeskustelujen ja pedagogisten keskustelujen kautta.	Työntekijälähtöisyyttä on aloitettu.
Elinvoima			
Viihtyisä ja turvallinen elinympäristö			
<i>Infra ja ympäristö</i>	Tasapuolinen palveluverkosto (fyysinen ja rakenteellinen) toteutuu palvelusuunnitelmassa.	Palveluverkko rakennetaan vastaamaan yksilön tarpeita.	Isoja rakenteellisia päätöksiä tehty, jotka vaikuttavat hyvinvointipalveluihin. Palveluverkko on avattu.
	Nuorille ja opiskelijoille on asuntoja kunnan alueella.	Käynnistetään yhteistyö vuokratalojen kanssa.	Vuokratalot ovat tiedottaneet opiskelijoille Joensuun Ellin kautta.
<i>Terveellinen ja turvallinen lähiruoka</i>	Lapset ja nuoret syövät päivittäin ruokasuositusten mukaisen lämpimän aterian ja hävikkiruuan määrää seurataan päivittäin.	Lasten ja nuorten kanssa suunnitellaan ruokalistat ja he osallistuvat ruokailutilan suunnitteluun.	Kouluilla on käynnistynyt erilaisia ryhmiä muutoksen eteenpäin viemiseksi. Maakunnallinen toiminta tukee paikallista toimintaa esim. kilpailu nuorille.
	Ravintokasvatus toteutuu kaikissa	Varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa on tee-	Kasvisruokaa on päivittäin saatavilla. Varhaiskasvatuksessa juuresten ja

	yksiköissä vuosi-suunnitelman mukaisesti	mapäiviä ja -viikkoja sekä opintokokonaisuuksia.	hedelmien käyttöä on lisätty.
	Lähiruuantuottajien kanssa tehdään yhteistyötä vähintään kaksi kertaa luku/toiminta vuonna.	Lapset/nuoret tutustuvat tuottajiin ja maistelevat lähiruokaa.	Teemapäiviä ja vierailuja järjestetty eri yksiköissä.
Yrittäjyyden tukeminen			
<i>Näkyväksi tekeminen</i>	Paikallisista hankinnoista tiedotetaan.	Paikallinen yhteistyö tehdään näkyväksi.	Some -viestintää on lisätty.
Osallisuus			
Teemme toimintamme näkyväksi			
<i>Osallisuuden ja viestinnän kehittäminen</i>	Osallisuutta johdetaan ja vastuut on kirjattu tehtävänkuviin.	Esimiehet määrittelevät osallisuuden ja avaavat tehtävänkuviin.	Osallisuutta on lisätty ja esimiesten kanssa asian avaaminen on aloitettu varhaiskasvatuksessa.
	Osallistavan budjetoinnin kautta kuntalaisilta saatu tieto on käsitelty hyvinvointilautakunnassa.	Kuntalaisten aloitteet ja ideat käsitellään ja jalostetaan toimenpiteiksi.	Kuntalaisten aloitteita saatu ja niitä otetaan huomioon toiminnan kehittämisessä.
<i>Tarinat ja mielikuvat</i>	Palvelualueen viestintästrategian painopistealue on määritelty viestintäsuunnitelmassa.	Palveluista, asiakkaista, henkilökunnasta ja toiminnasta viestitään säännöllisesti monissa eri viestimissä.	Tehostettu some viestintää, tarjottu lehtiin juttuja ja nettisivujen uudistaminen tehty. Viestintäsuunnitelma on valmistumassa.
<i>Kokemusten ja osaamisen jakaminen</i>	Hyvinvointilautakunnan toimintaperiaatteet osallisuuden lisäämiseksi on määriteltä.	Vuoropuhelu arjen toimijoiden ja päätöksentekijöiden välillä on jatkuvaa.	Nuorisovaltuusto ja ikäihmisten neuvosto ovat vierailleet lautakunnassa. Kutsutaan kokouksiin tarvittaessa, järjestöfoorummin kautta tietoa lautakunnalle.
<i>Verkostojen luominen</i>	Hyvinvoinnin joutoryhmä määrittelee verkostot, tavoitteet ja vastuut selkeästi käyttösuunnitelmassa.	Verkostotyötä johdetaan ja verkostoilla on asiakkaiden tarpeista lähtevät tavoitteet.	Toimialueilla mietityissä verkostoissa toimitaan, mitkä ovat oman toiminnan kannalta merkittävimmät.
Kehitämme sähköisiä kanavia ja palveluita			

<i>Osallisuuskanavat</i>	Kokemusasiantuntijoiden lausuntojen ja aloitteiden määrät lisääntyvät.	Nuorisoneuvosto, ikäihmisten- ja vammaisneuvostot osallistuvat päätöksenteon valmisteluun.	Kaikkien neuvostojen toiminta on käynnistynyt. Sähköisten palveluiden käyttö ei edennyt suunnitellusti.
--------------------------	--	--	---

Tavoitteita ja toimintaa kuvaavat tunnusluvut	TP 2016	TP 2017	TA 2018	TP 2018
Varhaiskasvatus lasten määrä (vuoden viimeisen päivän tilanne)	668	650	670	648
Perusopetus oppilasmäärä	1297	1299	1347	1288
Ulkopuolinen hankerahoitus	171 281 €	178 570 €	267 500 €	187 906 €

Hyvinvoinnin hallinto

Tavoite	Tavoitearvo	Toimenpide	Toteuma
Hyvinvointi			
Hyvinvoinnin johtoryhmän työskentely kehittyi.	Palvelualueita koskevat päätökset ja asioiden valmistelu tehdään johtoryhmässä.	Kokousten valmistelua ja asioiden kirjaamista parannetaan.	Kokoukset ovat alkaneet toimia paremmin, asioita käsitellään koko palvelualueita koskien yhdessä.
Elinvoima			
Hankintojen suunnittelu kestävän kehityksen näkökulmasta	Hankinnat täyttävät kestävän kehityksen kriteerit ja paikallisia yrittäjiä osallistetaan hankintojen suunnitteluvaiheessa	Hankintojen ennakkoarviointi tehdään kestävän kehityksen näkökulmasta.	Varhaiskasvatuksessa arviointia tehdään Green Care hankkeen kautta. Liperin varhaiskasvatus sai ensimmäisenä kunnallisena varhaiskasvatustoimijana Green Care LuontoVoima laatumerkin.
Hankintoja tehdään näkyväksi	Paikallisista hankinnoista tiedotetaan yhdessä yrittäjien kanssa.	Hankinnoista tiedottamista lisätään.	Koulukuljetuskilpailutuksen yhteydessä käyty markkinavuoropuhelua ja ennakkotiedottamista.
Osallisuus			
Kuntalaisten osallisuus	Kuntalaisia kuullaan ennen päätöksen tekoa ja asiat tuodaan esille hyvinvointilautakunnassa.	Tiedonkeruun menetelmiä kehitetään ja saatu palaute on päätösten valmistelun pohjana.	Kuulemisissa ja osallisuudessa edetään ja sitä lisätään koko ajan. Asiakastytyväisyyskyselyitä tehty.

Viestintä	Nettisivut ovat ajantasaiset ja niiden sisältöä arvioidaan kuntalaisten kanssa.	Nettisivut päivitetään säännöllisesti ja niistä vastaa yksi nimetty henkilö palvelualueella.	Nettisivut ovat valmistuneet ja vastuhenkilöt nimetty.
Kehitämme sähköisiä kanavia ja palveluja	Hallinnon prosessit toimivat joustavasti ja tekniikkaa sekä käytössä olevia ohjelmia hyödynnetään aikaisempaa enemmän.	Hallinnonprosessit avataan ja sähköistetään mahdollisimman pitkälle.	Prosessien avaaminen aloitettu, mutta työ on kesken. Sähköisten palveluiden kehittäminen siirtyy 2019.

400 Hyvinvoinnin hallinto	TA2018	Muutos	TA2018M	TP2018	TA-%	TP 2017
Toimintatuotot	267 500	0	267 500	187 906	70,2	180 029
Tuet ja avustukset	267 500	0	267 500	187 906	70,2	180 029
Toimintakulut	-688 882	0	-688 882	-610 882	88,7	-553 046
Henkilöstökulut	-417 585	0	-417 585	-417 180	99,9	-405 109
Palkat ja palkkiot	-338 915	0	-338 915	-341 420	100,7	-326 333
Henkilösivukulut	-78 670	0	-78 670	-75 761	96,3	-78 776
Eläkekulut	-65 362	0	-65 362	-64 846	99,2	-64 994
Muut henkilösivukulut	-13 308	0	-13 308	-10 915	82,0	-13 782
Palvelujen ostot	-228 294	0	-228 294	-134 253	58,8	-111 617
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-28 034	0	-28 034	-43 705	155,9	-28 725
Muut toimintakulut	-14 969	0	-14 969	-15 743	105,2	-7 595
Toimintakate	-421 382	0	-421 382	-422 976	100,4	-373 017

Perusopetus

Tavoite	Tavoitearvo	Toimenpide	Toteuma
Hyvinvointi			
Opetussuunnitelma 2016	Koulujen lukuvuosisuunnitelmat ja toimintakertomukset toimivat jokaisen työntekijän työvälineenä, asiaa arvioidaan kehityskeskustelujen yhteydessä.	Lukuvuosisuunnitelmat ja toimintakertomukset laaditaan yhteistyössä lasten, huoltajien ja henkilöstön kanssa.	Edellisen lukuvuoden toimintakertomukset lautakunnassa kesäkuussa, uusi lukuvuosisuunnitelman pohja hyväksytty ja lv 18–19 suunnitelmat lautakunnassa 10/2018.
Hyvinvointipedagogiikka perusopetuksessa	Oppilas- ja opiskelijahuollon suunnitelmiin on kirjattu selkeät toimintamallit oppilaiden hyvinvoinnin ja turvallisuuden ylläpitämiseksi.	Kunnan oppilas- ja opiskelijahuollon suunnitelma päivitetään keväällä ja koulujen suunnitelmat syksyllä.	Valmis, hyväksytty lautakunnassa 6/2018
	Koulujen monialaiset tukipalvelut ovat riittävän vahvat ja niitä arvioidaan yhdessä oppilaiden ja yhteistyötahojen kanssa.	Perusopetuksen kasvatusohjaajan tehtävä vakinaistetaan. Perusopetuksen tukipalvelujen suunnitelman laadinta aloitetaan.	Ei vakinaisteta toistaiseksi talouden tasapainottamisen toimenpiteenä. Tuen suunnitelman ja käsikirjatehty ja hyväksytty lautakunnassa 12/2018.
	Liikkuva koulu toiminta on vakiintunut koulujen toimintakulttuuriin, tilannetta arvioidaan nykytilan kartoituksilla.	Liikkuva koulu-toimintaa koordinoiva työryhmä perustetaan.	Työryhmä perustettu lukuvuodelle 18–19, jäsen jokaisesta koulusta. Liikkuvakoulukoordinaattori aloittanut hanke-rahalla 3.9.
Tukea tarvitsevan lapsen/nuoren palvelujen järjestämisen koordinointiin on yhteinen palvelusuunnitelma ja toimitavat.	Palvelusuunnitelman laadinta työtapana on tuttu ja käytössä tukea tarvitsevilla asiakkailla.	Palvelusuunnitelman työtavat kirjataan ja kokeilu aloitetaan pienellä ryhmällä.	Työtavat kirjattu tuen käsikirjaan. Palvelusuunnitelmaa on kokeiltu pienimuotoisesti osana HOJKS-päivityksiä.

Eri tahojen yhteinen tekeminen	Koulujen järjestöyhteistyö on koordinoitua ja kirjattu vuosisuunnitelmiin.	Jokaiselle koululle on nimetty järjestöyhteistyöstä vastaava opettaja/tiimi.	Järjestöyhteistyöopettajat/tiimit nimetty veso-päivänä jokaisessa koulussa.
	Oppilaan tukipalvelut toteutetaan tarvelähtöisesti ja suunnitelmallisesti eri yhteistyötahojen kanssa. Tukipalveluiden vaikutavuutta arvioidaan yhteistyön aikana.	Oppilaan tukipalveluihin otetaan mukaan kolmannen sektorin toimijoita perusopetuksen ja SiunSoten työntekijöiden rinnalle.	Oppilaan yksilölliset tukitoimet karotetaan ja kirjaetaan, tarkat ohjeet kirjaamiseen tuen käsikirjassa. Vastuutyöntekijä nimetään moniammatillisessa palaverissa. Yhteistyö Honkalampi-säätiön Perpe-keskuksen kanssa on tiivistynyt.
	Matalan kynnyksen kerhotoimintaa kehitetään ja osallistuvien lasten määrä tilastoidaan.	Koulujen kerhotoimintaa kehitetään tavoittamaan suurempi määrä lapsia.	Matalan kynnyksen harrastustoiminnan kehittäminen on osa Liikkuva koulu koordinaattorin toimenkuvaa. Lukuvuonna kerhotoimintaa ei tullut kaikille kouluille.
	Tiloja käytetään tehokkaasti ja käytökerrat kirjataan.	Tilojen käyttömahdollisuuksista tiedotetaan ja annetaan järjestöjen ja kuntalaisten käyttöön.	Pyydettyäessä tilat ovat löytyneet iltaisin
Huomaamme hyvän ja kannustamme sinnikkyteen	Positiivinen pedagogiikka ohjaa toimintaa kouluissa ja se on kirjattu lukuvuosisuunnitelmaan.	Jokaiselle 1-6 luokkien oppilaalle laaditaan tavoitesuunnitelma vahvuusarviota hyödyntäen.	Tavoitesuunnitelmat laadittu kouluilla alkusyksystä. Eliisa Leskisenojan koulutus järjestetty 13.3.2018. Anu Kokkosen koulutus 6.8. koko henkilöstölle. Seudullinen koulutus 29.9. Joensuussa.
		Positiivisen pedagogiikan koulutusta järjestetään sisäisenä- ja ulkoisena koulutuksena.	

Kehitetään edelleen joustavan esi- ja alkuopetuksen toimintaa kohti vuosiluokkiin sitomatonta esi- ja alkuopetusta	Lapsi voi edetä esiopetuksesta 2 lk:lle joustavasti henkilökohtaisen oppimissuunnitelman mukaisesti.	Laaditaan vuosiluokkiin sitomatoman opetuksen käynnistymistä koskeva suunnitelma ja aloitetaan pilotointi Viinjärvellä.	Vuosiluokkiin sitomaton opetus onnistunut yksittäisille oppilaille. Laajamittaista toimintaa viedään eteenpäin vasta, kun tilat mahdollistavat yhteistyön kaikissa yksiköissä.
Akuuttiluokkatoiminta kunnassa	Akuuttiluokka 0-9 lk oppilaille aloittaa kokeiluvuoden syksystä 2018 alkaen. Kokeilua ja toiminnan vaikuttavuutta arvioidaan lukuvuoden aikana.	Käynnistetään akuuttiluokkatoiminnan suunnittelu ja tehdään tarvittavat rekrytoinnit.	Toimintaa ei aloiteta toistaiseksi talouden tasapainottamisen toimenpiteenä.
Jatko-opintokelpoisuus jokaiselle perusopetuksen päättävälle	Jokainen liperiläinen oppilas saa perusopetuksen päättötodistuksen ja jatko-opiskelupaikan.	Tehdään yksilölliset oppimissuunnitelmat perusopetuksen päättötodistuksen saamiseksi.	Tavoite ei toteutunut keväällä 2018. Vuosiluokkaan sitomattoman opetuksen päätökset ja suunnitelmat laadittu oppilaille, jotka eivät päättötodistusta saaneet.
Elinvoima			
Koulujen oppimisympäristöt ovat turvallisia, viihtyisiä ja nykyaikaisia.	Fyysinen ja digitaalinen oppimisympäristö vastaa opsin asettamia vaatimuksia ja oppimisympäristöjen tilaa arvioidaan toimintakertomuksien yhteydessä.	Koulujen oppimisympäristöjä kehitetään laaditaan suunnitelma ja aikataulus.	Suunnitelman laadinta on kesken, Ympäristöjen kehittämistä tehty määrärahojen puitteissa.
	Koulu ratkaisut on tehty	Suunnittelutyö etenee elinympäristöpalvelujen kanssa	Yläkoulun ja Liperin alakoulun korjauksen/uudisrakennuksen hankesuunnitelma tehty.
	Seudullinen digisuunnitelma toteutuu.	Edetään kohti suunnitelman mukaista laitekantaa ja tehdään henki-	OPEKA- kysely tehty, laitekantaa kasvatettu määrärahojen puitteissa

		lökunnan digi-osaamisen arviointi (OPEKA)	joulukuu 2018 3,2 oppilasta/laite.
Oppilaat syövät päivittäin terveellistä ja turvallista lähiruokaa	Oppilaat käyvät päivittäin syö-mässä kouluaterian ja hävikki-ruuan määrää seurataan.	Laaditaan yhdessä ruokapalvelu-jen/oppilaiden kanssa toimenpi-deohjelma, jolla kehitetään ruokai-lukulttuuria koulu-ruokasuositusten mukaisesti.	Yhteistä toimenpi-deohjelmaa ei laa-dittu, koulutapaa-miset toteutu-neet. Ruokapalve-luiden kehittämis-työtä tehty.
Yrittäjyyden tukeminen	Seudullinen yrittä-jyyskasvatussuun-nitelma on otettu käyttöön ja toi-menpiteet kirjattu lukuvuosisuunni-telmaan.	Kouluilla nimetään yrittäjyyskasvatuk-sesta vastaava tiimi/opettaja ja toimitaan suunni-telman mukai-sesti.	Yrittäjyyskasva-tuksesta vastaavat opettajat/tiimit ni-metty veso-päi-vänä 7.8.
Osallisuus			
Kuntalaiset/huoltajat/ verkostot ovat tietoisia koulujen toiminnasta ja vah-vuuksista.	Jokaisella koululla on ajantasaiset-nettisivut, tiedot-taminen on sään-nöllistä ja suunni-telmallista.	Koulut tiedottavat ja kuvaavat toi-mintojaan aktiivi-sesti wilmassa ja nettisivuilla/sosi-aalisessa medi-assa.	Nettisivujen uu-distus tehty, sivut osittain vajaat, pe-danet-uudistus kesken.
Kokemuksia ja osaamista jaetaan	Henkilökunnan osaamista hyö-dynnetään yli yk-sikkörajojen ja hy-vät toimintatavat kirjataan pedanet-tiin.	Tutoropettaja toi-minta jatkuu. Kunnassa olevia hyviä toimintata-poja jaetaan.	Kunnassa toimii 7 tutoropettajaa lu-kuvuonna 18–19
Oppilaat ja vanhemmat ovat osallisia koulun toiminnassa ja oppimisen asi-antuntijoina.	Oppimiskeskuste-lut käydään luo-killä 1-6.	Opettajat vastaa-vat siitä, että kaikki huoltajat kutsutaan oppi-miskeskusteluihin.	Arvioidaan luku-vuosikertomuk-sissa
Kehitämme sähköisiä kanavia ja palve-luita	Sähköinen asiointi wilman kautta on lisääntynyt.	Otetaan käyttöön 2-3 wilman säh-köistä lomaketta.	Ei toteutunut. Toi-menpiteet siirty-vät seuraavalle vuodelle.

Tavoitteita ja toimintaa kuvaavat tunnusluvut	TP 2016	TP 2017	TA 2018	TP 2018
Oppilasmäärä	1297	1299	1347	1288
Kotikuntakorvausoppilaiden määrä		102	111*	111
Perusopetus €/oppilas (ulkoiset kulut/kaikki kulut)	7211/9462	7136/9308	6987/9332	7319/9691
Erityisen tuen oppilaat %	6,1 %	7,3	5,0 %	6,2 %
Kuljetusoppilaiden määrä	720	723	740	715
Kuljetusmenot €/kuljetusoppilas	1235	1238	1284	1397

*103 perusopetuksen oppilasta ja 8 esiopetuksen oppilasta

420 Perusopetus	TA2018	Muutos	TA2018M	TP2018	TA-%	TP2017
Toimintatuotot	101 000	22 000	123 000	145 705	118,5	122 011
Myyntituotot	47 500	0	47 500	47 137	99,2	55 219
Maksutuotot	40 000	17 000	57 000	66 195	116,1	52 270
Tuet ja avustukset	11 000	0	11 000	21 767	197,9	6 682
Muut toimintatuotot	2 500	5 000	7 500	10 605	141,4	7 840
Toimintakulut	-12 677 066	115 500	-12 561 566	-12 669 312	100,9	-12 235 864
Henkilöstökulut	-6 959 687	74 300	-6 885 387	-6 915 304	100,4	-6 725 430
Palkat ja palkkiot	-5 725 366	74 300	-5 651 066	-5 711 131	101,1	-5 488 266
Henkilösivukulut	-1 234 321	0	-1 234 321	-1 204 173	97,6	-1 237 164
Eläkekulut	-995 730	0	-995 730	-1 010 155	101,4	-992 336
Muut henkilösivukulut	-238 591	0	-238 591	-194 017	81,3	-244 828
Palvelujen ostot	-3 321 267	25 000	-3 296 267	-3 363 716	102,0	-3 352 641
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-364 590	16 200	-348 390	-348 381	100,0	-327 517
Avustukset	0	0	0	0	****	-5 869
Muut toimintakulut	-2 031 522	0	-2 031 522	-2 041 912	100,5	-1 824 406
Toimintakate	-12 576 066	137 500	-12 438 566	-12 523 607	100,7	-12 113 853

Varhaiskasvatus

Tavoite	Tavoitearvo	Toimenpide	Toteuma
Hyvinvointi			
Vasu 2017	Vasu on viety käytäntöön ja tiimit arvioivat kolme aluetta/vuosi.	Toiminta muutetaan vasun mukaiseksi arvioinnin perusteella.	Vanhemmat ja lapset ovat arvioineet Vasu-korttien avulla toimintaa ja ympäristöjä.
Kehitetään vuosiluokkiin sitomaton esi- ja alkuopetusjärjestelmä	Lapsi voi edetä esiopetuksesta 2 lk:lle joustavasti henkilökohtaisen oppimissuunnitelman mukaisesti.	Viinijärven esi- ja alkuopetus aloitetaan vuosiluokkiin sitomattoman opetuksen syksyllä.	Suunnitelmat etenevät.

Tukea tarvitsevalle lapselle tehdään palvelusuunnitelma	Lapsella ja perheellä on tarvittaessa oikeus kokonaisvaltaiseen tukeen, sen toteutumista he arvioivat tapaamisten yhteydessä.	Laaditaan lapsille ja vanhemmille menetelmä monialaisen yhteistyön arviointiin.	Vanhemmilta pyydetään palaute tapaamisten jälkeen.
Ikäihmiset mukaan toimintaan	Terhokerhotoimintaan osallistuvien määrä on kasvanut ja kävijämäärät dokumentoidaan.	Terhokerhoa markkinoidaan ja tiloja tarjotaan ikäihmisten järjestöille ja yhdistyksille.	Terhokerhoon osallistuvien ikäihmistien määrä ei ole lisääntynyt. Syksyllä on aloitettu Siun soten kanssa tiiviimpi yhteistyö.
Tilojen tehokas käyttö	Ulkopuolisia toimijoita tulee päiväkoteihin ja käyttö dokumentoidaan.	Markkinoidaan varhaiskasvatuksen tiloja ulkopuolisten käyttöön toiminnan ulkopuolella.	Käyttö on jonkin verran lisääntynyt esimerkiksi järjestöt, seurat.
	Siun sote on aloittanut neuvolavastaanoton yhdessä päiväkodissa.	Siun soten kanssa tehdään kehittämissuunnitelma neuvola - ja hammashuollon palvelujen jalkauttamisesta päiväkotiin.	Viinijärvellä aloitetaan kokeilu.
Huomaamme hyvän ja kannustamme sinnikkyyteen	Positiivinen pedagogiikka ohjaa toimintaa ja lapset/vanhemmat/henkilökunta arvio sen toteutumista.	Lasten vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet selvitetään ja ne näkyvät ympäristössä.	Lapsen vasu-keskusteluissa on selvitetty yhdessä vanhempien kanssa.
Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman vaikutus toimintaan vahvistuu	Lapsen vasu tehdään kotona, määrät kirjataan ylös.	Vanhemmille tarjotaan mahdollisuutta suunnitelman tekoon kotona.	Lapsen vasuja on tehty jo jonkin verran kotona ja mahdollisuutta tarjotaan aina vanhemmille.
5 vuotiaiden maksuton varhaiskasvatus	Kaikki 5 -vuotiaat osallistuvat 80h/kk maksuttomaan varhaiskasvatukseen.	5 -vuotiaiden varhaiskasvatus kehitetään tukemaan kasvua ja oppimista kotikasvatuksen tukena.	Kaikista 5 – vuotiaista 98 % on varhaiskasvatuksen piirissä.

Elinvoima			
Green Care ajattelun mukainen toiminta	Varhaiskasvatuksella on Green Care tunnus, ympäristöt ja toiminta ovat sen vaatimusten mukaisia.	Henkilökunnan koulutus toteutetaan ja tarvittavat muutokset ympäristössä ja toiminnassa tehdään.	Koko henkilökunta on koulutettu ja laatukäsikirja on valmistunut. Muutokset on aloitettu ympäristöissä.
Terveellinen ja turvallinen lähiruoka	Jokaisella päiväkodilla on nimetty leipäkummi ja leipominen lasten kanssa on säännöllistä.	Päiväkodit etsivät leipäkummin ja sopivat yhteisestä toiminnasta lasten kanssa.	Kaikilla päiväkodeilla on leipäkummit.
Paikalliset yritykset ja maatilat	Aktiivista yhteistyötä yritysten/maatilojen kanssa lisätään ja se kirjataan ryhmävasuun.	Yritysyhteistyö suunnitellaan GreenCare ja yrittäjyyskasvatuksen suunnitelmien mukaisesti.	Yhteistyökumppaneja on saatu ja yhteistyötä tehdään.
Osallisuus			
Määritellään osallisuus, sen tavoitteet, vastuut ja toimenpiteet	Lasten ja vanhempien osallisuus toteutuu ja vanhempien sekä lasten kokemukset kirjataan ryhmävasuun.	Kehitetään menetelmiä millä lasten ja vanhempien osallisuus toteutuu arjessa.	Menetelmiä on otettu käyttöön, vasu-kortit, Happy or not -palaute-laite ja kasvunkansio.
Lasten ja perheiden kokemuksia tehdään näkyväksi	Kokemuksista ja toiminnasta kirjoitetaan yksiköittäin vähintään joka toinen kuukausi sosiaalisessa mediassa.	Kerrotaan asiakastarinoita lapsista ja perheistä sosiaalisessa mediassa.	Aihealueet on sovittu, perheitä on kysytty mukaan ja nettisivujen julkistamisen myötä ovat toteutuneet.
Osallistutaan yhteisiin tapahtumiin	Varhaiskasvatus näkyy erilaisissa tapahtumissa ja tilaisuuksissa enemmän.	Otamme aktiivisesti yhteyttä tapahtumien suunnittelijoihin ja järjestäjiin.	Mukana perheiden päivässä, talviriehassa, oppilaitoksilla ja eduskunnassa.
Lapsen osallisuutta lisätään	Jokainen lapsi on mukana omassa vasu keskustelussa.	Lapsen vasukeskustelulomake uudistetaan.	Sähköisen varhaiskasvatussuunnitelman koekäyttö on menossa kahdessa päiväkodissa.

Tavoitteita ja toimintaa kuvaavat tunnusluvut	TP 2016	TP 2017*	TA 2018	TP 2018
Varhaiskasvatus €/paikka 1)	8 950	9 080	9 660	9 413
Perhepäivähoito €/paikka 2)	11 056	10 382	11 814	11 063
Esiopetus €/paikka 3)	5 476	5 405	5 166	5 446

- 1) Päiväkotien bruttomenot jaettuna paikkamäärällä. Paikkamäärä on laskettu ottamalla lasten määrän keskiarvo ikäluokittain 1.2. ja 1.12. Alle 3-vuotiaiden määrä on kerrottu luvulla 1,25, yli 3-vuotiaiden kokopäiväisten määrä luvulla 1 ja yli 3-vuotiaiden osapäiväisten lasten määrä on kerrottu luvulla 0,65. Laskentatapa on valtakunnallisen kustannusvertailuhankkeen 2007-08 mukainen.
- 2) Perhepäivähoidon bruttomenot on jaettu lasten määrän keskiarvolla 1.2. ja 1.12.
- 3) Esiopetuksen bruttomenot on jaettu esiopetukseen osallistuvien lasten määrällä tilastopäivänä 20.9.
- *) TP 2017 laskentakaavassa ollut virhe on korjattu näihin lukuihin.

440 Varhaiskasvatus	TA2018	Muutos	TA2018M	TP2018	TA-%	TP 2017
Toimintatuotot	665 800	0	665 800	607 351	91,2	713 167
Myyntituotot	0	0	0	0	*****	6 424
Maksutuotot	664 000	0	664 000	595 645	89,7	692 265
Tuet ja avustukset	0	0	0	7 925	*****	5 672
Muut toimintatuotot	1 800	0	1 800	3 781	210,1	8 807
Toimintakulut	-6 827 649	0	-6 827 649	-6 997 457	102,5	-6 743 622
Henkilöstökulut	-3 994 203	0	-3 994 203	-4 264 700	106,8	-3 916 265
Palkat ja palkkiot	-3 191 313	0	-3 191 313	-3 417 236	107,1	-3 090 264
Henkilösivukulut	-802 890	0	-802 890	-847 464	105,6	-826 002
Eläkekulut	-670 150	0	-670 150	-731 710	109,2	-688 622
Muut henkilösivukulut	-132 740	0	-132 740	-115 754	87,2	-137 380
Palvelujen ostot	-1 099 783	0	-1 099 783	-1 054 727	95,9	-1 035 367
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-70 950	0	-70 950	-76 527	107,9	-68 409
Avustukset	-836 000	0	-836 000	-764 181	91,4	-892 306
Muut toimintakulut	-826 713	0	-826 713	-837 322	101,3	-831 274
Toimintakate	-6 161 849	0	-6 161 849	-6 390 106	103,7	-6 030 455

Opinto- ja vapaa-aika

Tavoite	Tavoitearvo	Toimenpide	Toteuma
Hyvinvointi			
Vapaa-ajan harrastustoiminnan laajentaminen ja kehittäminen	Liikuntaneuvonta on osa palveluverkkoa, asiakas-kontaktit SiunSoten kautta ovat lisääntyneet.	Liikuntaneuvontaa markkinoidaan yhteistyössä SiunSoten kanssa ja se vakiinnutetaan pysyväksi palvelumuodoksi	Liikuntaneuvonnan ohjausresursseja on lisätty syyslukukaudelle.
	Lapsilla ja nuorilla on joka kylällä	Valmistellaan harrastustakuusi-	Asia on valmis-teilla.

	mahdollisuus monipuoliseen harrastamiseen.	toumusta ja sovi- taan vastuista kunnassa.	
Eri tahojen yhteinen tekeminen	Lasten ja nuorten kulttuurikasvatussuunnitelmaa laajennetaan ja tapahtumien määrät kirjataan.	Lasten ja nuorten kulttuurisuunnitelmatyötä jatketaan ja tapahtumia järjestetään yhteistyössä eri tahojen kanssa.	Kulttuurikasvatussuunnitelmaa toteutetaan suunnitellusti. Kaikkiaan järjestettiin 72 tapahtumaa ja niihin osallistui 5157 lasta ja aikuista.
	Matalan kynnyksen lasten kerhoja on enemmän ja useampi lapsi pääsee harrastustoiminnan piiriin. Matalan kynnyksen harrastuksia toteuttavat seurakunnat, järjestöt, seurakunnat ja yhdistykset, vapaa-aikatoimi koordinoi toimintaa.	Kerhoja perustetaan lisää lasten ja nuorten toiveiden mukaisesti Maksuton harrastustoiminta on mahdollisimman monipuolista ja siitä tiedotetaan lapsille/nuorille ja perheille.	Matalan kynnyksen iltapäiväkerhot toteutuivat suunnitellusti. Nuorisotalojen kerhoja järjestettiin Liperissä ja Viinjärvellä yhteensä 43 kertaa ja käyntikeroja yhteensä 293 Liikkuva Koulu tuella on palkattu liikuntakoordinaattori.
	Tiloja käytetään tehokkaasti ja käyttö tilastoidaan.	Tiloja annetaan käyttöön kuntalaisille maksutta	Liikuntasalien ja nuorisotilojen käyttöaste arkisin ja viikonloppuisin oli noin 90 prosenttia
Eri-ikäisille järjestetään vapaa-ajan toimintoja ja tapahtumia	Yhteistyötä järjestöjen kanssa tiivistetään. Lisäksi hankkeitten avulla saadaan lisäresursseja (Kuha, Lasten ja nuorten kulttuurivirta, lasten ja nuorten harrastustoimintahanke)	Kuha ja lasten ja nuorten kulttuurivirta ovat käynnissä. Kesäkuussa järjestettiin kaksi viikonmittaista päiväleiriä, joihin osallistui kaikkiaan 33 lasta	
Elinvoima			

Pärnävaaran urheilukeskuksen kehittäminen	Selvitys asfaltoidusta kuntoradan kunnostuksesta on tehty.	Joensuun kaupungin kanssa käynnistetään selvitys kuntoradan kunnostuksesta ja kustannusjaosta.	Selvitystyötä jatketaan
	Lähiliikuntapaikka suunnitelma ja info-kartta ovat kuntalaisten käytettävissä.	Lähiliikuntapaikka suunnitelman teko käynnistyy.	Lähiliikuntapaikka suunnitelma on valmiina käyttöön otettavaksi
Omatoimikirjasto otetaan käyttöön	Omatoimikirjasto kokeilu on käynnistynyt yhdessä kirjastossa ja lainausmääriä seurataan.	Selvitetään omatoimikirjaston käyttöönotto ja kustannukset yhdessä seutukirjaston kanssa.	Suunnittelutyö on meneillään, kirjasto koekäyttää tarvittavaa ohjelmistoa.
Ylämyllyn kirjasto	Toimipaikan selvitystyö on tehty.	Seutukirjaston kanssa käynnistetään Ylämyllyn kirjaston toimipaikkaselvitys.	Toimipaikan selvitys on käynnissä.
Osallisuus			
Teemme toimintamme näkyväksi	Toimipaikoilla on omat facebook-sivut käytössä.	Esitetään kunnan viestintäsuunnitelmaan omien sivujen perustaminen ja sovitaan vastuuhenkilöt.	Toiminta on käynnistynyt.
Osallisuuden lisääminen	Järjestöfoorumi, nuorisoneuvosto, ikäihmisten ja vammaisneuvostot toimivat säännöllisesti toimintasuunnitelman mukaisesti	Tehdään yhdessä toimintasuunnitelmat.	Järjestöfoorumi on kokoontunut kaksi kertaa vuodessa ja neuvostojen toiminta on vakiintunut.

Tavoitteita ja toimintaa kuvaavat tunnusluvut	TP 2016	TP 2017	TA 2018	TP 2018
Liikuntatoimi nettomenot €/asukas	53,40	39,83	37,98	37,98
Nuorisotoimi nettomenot €/asukas	17,95	18,33	18,41	18,41
Kulttuuritoimi nettomenot €/asukas	10,78	10,64	10,93	10,93
Seutuopiston nettomenot €/asukas	15,29	14,55	14,86	14,86
Toteutuneet tunnit	4229	4200		4043
Musiikkiopiston nettomenot €/asukas	6,66	6,84	6,99	6,99
Oppilasmäärä/lukuvuosi	69	74		75
Musiikkileikkikoululaiset	64	52		55
Seutukirjaston nettomenot €/asukas	49,56	47,39	48,15	48,15
Liperin lainat lkm	174 096	169 055		164 959
- Liperi	48 480	45 152		44 362
- Viinijärvi	48 427	51 243		46 341
- Ylämylly	77 189	72 660		74 256

460 Opinto ja vapaa-aika	TA2018	Muutos	TA2018M	TP2018	TA-%	TP 2017
Toimintatuotot	24 000	0	24 000	24 383	101,6	24 376
Myyntituotot	0	0	0	0	0,0	0
Maksutuotot	11 500	0	11 500	5 652	49,1	5 200
Tuet ja avustukset	12 500	0	12 500	18 731	149,9	19 176
Muut toimintatuotot						
Toimintakulut	-1 706 115	0	-1 706 115	-1 654 072	96,9	-1 640 334
Henkilöstökulut	-258 120	0	-258 120	-243 581	94,4	-234 516
Palkat ja palkkiot	-173 389	0	-173 389	-160 901	92,8	-153 951
Henkilösivukulut	-84 731	0	-84 731	-82 679	97,6	-80 565
Eläkekulut	-77 518	0	-77 518	-78 232	100,9	-74 219
Muut henkilösivukulut	-7 213	0	-7 213	-4 448	61,7	-6 346
Palvelujen ostot	-813 782	0	-813 782	-781 169	96,0	-782 145
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-17 400	0	-17 400	-13 087	75,2	-14 222
Avustukset	-49 000	0	-49 000	-47 750	97,4	-49 000
Muut toimintakulut	-567 813	0	-567 813	-568 486	100,1	-560 451
Toimintakate	-1 682 115	0	-1 682 115	-1 629 689	96,9	-1 615 959

40 Hyvinvointipalvelut yhteensä	TA2018	Muutos	TA2018M	TP2018	TA-%	TP 2017
Toimintatuotot	1 058 300	22 000	1 080 300	965 345	89,4	1 039 583
Myyntituotot	47 500	0	47 500	47 137	99,2	61 643
Maksutuotot	704 000	17 000	721 000	661 840	91,8	744 535
Tuet ja avustukset	290 000	0	290 000	223 250	77,0	197 583
Muut toimintatuotot	16 800	5000	21 800	33 118	151,9	35 823
Toimintakulut	-21 899 712	115 500	-21 784 212	-21 931 724	100,7	-21 172 866
Henkilöstökulut	-11 629 595	74 300	-11 555 295	-11 840 765	102,5	-11 281 320
Palkat ja palkkiot	-9 428 983	74 300	-9 354 683	-9 630 688	103,0	-9 058 813
Henkilösivukulut	-2 200 612	0	-2 200 612	-2 210 077	100,4	-2 222 507
Eläkekulut	-1 808 760	0	-1 808 760	-1 884 943	104,2	-1 820 171
Muut henkilösivukulut	-391 852	0	-391 852	-325 134	83,0	-402 336
Palvelujen ostot	-5 463 126	25 000	-5 438 126	-5 333 865	98,1	-5 281 770
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-480 974	16 200	-464 774	-481 700	103,6	-438 874
Avustukset	-885 000	0	-885 000	-811 931	91,7	-947 175
Muut toimintakulut	-3 441 017	0	-3 441 017	-3 463 463	100,7	-3 223 726
Toimintakate	-20 841 412	137 500	-20 703 912	-20 966 379	101,3	-20 133 283

Elinympäristöpalvelut

Tulosalueet: Hallinto- ja tukipalvelut
Rakentaminen ja ympäristö
Liikenne ja yleiset alueet
Vesihuoltolaitos

Toiminta-ajatus

Elinympäristöpalvelut tarjoaa monipuoliset asumisen ja yrittämisen mahdollisuudet, ennakoivan maankäytön suunnittelun sekä toimivat infrapalvelut.

Elinympäristöpalvelut vastaa kunnan maankäyttösuunnittelusta, yhdyskuntarakentamisen edellytyksistä ja toteuttamisesta, asuntotoimesta, rakentamisen ohjaamisesta ja valvonnasta sekä ympäristösuojelusta. Lisäksi elinympäristöpalvelut vastaa ruokapalvelujen järjestämisestä, kunnan kiinteistöjen ja liikuntapaikkojen ylläpidosta, siivouksesta, laitoshuoltopalveluista sekä vesi- ja viemärlaitoksen palveluista.

Palvelualueen keskeiset muutokset ja toimenpiteet suunnittelukaudella 2018–2020

- Sähköiseen kokouskäytäntöön siirtyminen
- Käytöstä poistettujen kiinteistöjen toimenpideohjelman laatiminen
- Vanhan terveyskeskuksen purkaminen vuonna 2018
- Vuoden 2018 aikana selvitetään Ylämyllyn uuden yläkoulun ja Liperin koulukeskuksen peruskorjaushankkeiden tarkka kustannusarvio erilaisten rahoitusmallien avulla
- Rahoitusmallien selvittämisen jälkeen valtuusto tekee erillispäätökset hankkeiden toteutuksen aikataulusta ja rahoituksesta
- Liperin kunnanviraston palvelupisteiden sijoittuminen
- POPRASUS (Politiikka, käytännöt ja kestävä ruokavalion muutospotentiaali – hanke)
- Paikkatietojärjestelmän muutos

Toimenpiteet 2018

- Elinympäristölautakunnan jäsenille on hankittu iPadit, joihin on asennettu sähköinen kokous. Esityslistat ja pöytäkirjat on julkaistu sähköisessä kokousjärjestelmässä tammikuusta 2018 alkaen.
- Käytöstä poistettujen kiinteistöjen toimenpideohjelman laatiminen on aloitettu päivittämällä entinen ohjelma. Ohjelman laatiminen on kesken.
- Vanha terveyskeskus on purettu.
- Ylämyllyn yläkoulun hankesuunnitelma on hyväksytty valtuustossa 25.6.2018 § 41. Hankesuunnitelman tilaohjelman mitoituserusteena oli 500 oppilaan ja 60 henkilöstön tilatarve.
- Koulun kokonaispinta-ala on tilaohjelman mukaan 6165 huoneisto-m² ja 6782 br-m² kokonaiskustannusarvion ollessa 13,56 miljoonaa euroa ilman ensikertaista kalustamista, jonka suuruudeksi on arvioitu 1,15 miljoonaa euroa.
- Liperin koulukeskuksen peruskorjauksen ja uudisrakennuksen hankesuunnitelma on hyväksytty valtuustossa 25.6.2018 § 42. Hankesuunnitelman mukaisesti nykyisestä koulukeskuksesta peruskorjataan entinen lukiosiipi, pieni liikuntasali, iso liikuntasalisiipi käsityö- ja kotitalousluokkineen sekä erillinen Penttilä rakennus. Muut rakennuksen osat puretaan pois ja tilalle rakennetaan noin 900 m²:n uudisrakennus.
- Liperin kunnanvirasto sijaitsee Varolantie 3:ssa, jossa toimii kunnan kirjaamo, keskushallintopalvelut (osittain), hyvinvointipalvelut, henkilöstö- ja työllisyysyksikkö sekä elinympäristöpalvelut. Taloushallinnon ja palkkojen toimipiste on Keskustie 3:ssa (OP:n talo).
- Poprasus-hanke: kasvisruoan menekien seuranta jatkuu tämän vuoden loppuun ja Kestävä syöminen – kysely (ja -työpaja Suomen Ympäristökeskuksessa syyskuussa)

- Nykyiseltä ohjelmistotoimittajalta tilattu KuntaNet 7 –ohjelmisto rakennusvalvonnan käyttöön sekä uusi paikkatieto-ohjelmisto. Ohjelmistoon sisältyy tulevaisuudessa myös sähköisen asioinnin mahdollisuus.

Palvelualueen keskeiset tavoitteet vuodelle 2018

Tavoite	Tavoitearvo	Toimenpide	Seuranta
Hyvinvointi			
Viihtyisä elinympäristö	Tulosityksiköt määrittelevät tavoitteet käyttötalous-suunnitelman yhteydessä.	Tulosityksiköt määrittelevät	Tavoitteet ja toimenpiteet yksilöity tulosityksiköissä. Kts. liikenne ja yleiset alueet
Elinvoima			
Vastuulliset hankinnat	Hankinnoista 30 % suuntautuu lähialueelle	Markkinoiden kartoittaminen ja potentiaalisten toimijoiden aktivoiminen kaikkien hankintojen yhteydessä.	38,5 % (investointihankkeet)
Osallisuus			
Asukas-, asiakas- ja palveluntarjoajailaisuudet ja kyselyt	400 osallistujaa vuodessa	1. Webropol ym.-kyselyt 2. Asukastilaisuudet	1. Kiinteistöpalvelujen asiakastytyväisyys 85 kpl. Ruokapalvelut Liperin yläkoulu 223 kpl ja Ylämyllyn koulu ja päiväkotiki 893 kpl. 2. Asukastilaisuudet 65 kpl.
Kehitämme sähköisiä kanavia ja palveluita	Nettisivujen uudistaminen	Uudet vuorovai-kutteiset nettisivut	Uudet nettisivut on julkaistu ja otettu käyttöön

Tavoitteita ja toimintaa kuvaavat tunnusluvut	TP 2016	TP 2017	TA 2018	TP 2018
Investoinnit euroina	Menot 2 646 093 Tulot 411 778	Menot 6 260 903* Tulot 3 273 027*	Menot 5 050 000 Tulot 50 000	Menot 3 742 991 Tulot 46 272
Teollisuustontteja tarjolla	21	22	10	10
Elinympäristöpalveluiden henkilöstö	70	88	100	98 vakanssia, 82 täytettyä virkaa/teht.
Ostolaskujen määrä	4460	6309	6000	5365
Myyntilaskujen määrä	9678	9377	10000	9542

*) PKSSK:n kuntayhtymäosuuden siirtyminen Siun sotelle näkyy investointimenossa ja tulossa

Elinympäristöpalveluiden hallinto- ja tukipalvelut

Tavoite	Tavoitearvo	Toimenpide	Seuranta
Hyvinvointi			
Kestävien elämäntapojen ja kulutuksen edistäminen	Kestävä joukkoruokailu	Politiikka, käytännöt ja kestävä ruokavalion muutospotentiaali (Poprasus) – hanke	Poprasus-hankkeen työpajapäivä Helsingissä, asiakastytyväisyyskyselyt oppilaille, toiveruokaviikot, vierailut kouluissa.
Palvelutuotannossa olevien tilojen käyttötarkoituksen mukainen puhtaustaso	Toimivat siivous- ja laitoshuoltopalvelut	ATP – mittaus (pintapuhtauden mittaus)	Mittauksia on suoritettu siivous- ja laitoshuoltopalveluissa.
Elinvoima			
Vastuulliset hankinnat	Elintarvikehankinnoista 20 % suuntautuu lähialueelle	ruokalista- ja hankintasuunnittelu ja toteutus	22,06 %
	Ympäristömerkityt siivous- ja puhdistusaineet ja –tarvikkeet 90 %	Hankintojen suunnittelu ja toteutus	Siivouspalvelut 83 % Laitoshuolto 76 %
Osallisuus			
Koulu- ja päiväkotiruokailu osana opetus- ja kasvatustehtävää	Kouluruokadiplomi kaikissa kouluissa, MakuAakkoset-diplomi kaikissa päiväkoedeissa	VASU ja koulujen opetussuunnitelmat, tilaajan ja tuottajan välinen kirjallinen palvelusopimus, 7 lk TET-harjoittelu koulun keittiöllä	Kouluruokadiplomit myönnetty uudestaan Liperin koulukeskuksen, Viinijärven koulun ja Ylämyllyn koulun Jyrin ruokalan kouluruokailuun. Kyläkoulujen kouluruokadiplomien saannin edellytyksiä vielä selvitetään. MakuAakkoset-diplomin kriteerit täyttyvät.
Isännöinnin, kiinteistönhoidon ja siivous- ja laitoshuoltopalvelujen asiakastytyväisyys	Tyytyväinen asiakas	Webropol-kysely	Toteutettu marraskuussa 2018. Kyselyn tulosten mukaan siivouksen asiakastytyväisyys on hyvällä tasolla (4.1/5) ja kiinteistönhoidon tyydyttävällä tasolla (3,64/5)

Tavoitteita ja toimintaa kuvaavat tunnusluvut	TP 2016	TP 2017	TA 2018	TP 2018
Lautakunnan kokousten ja päätösten määrä	11/145	11/175	11	13/211
Lupajaoksen kokousten ja päätösten määrä	11/92	9/49	8	9/53
Ylläpidettävä kiinteistökanta m ³ (kunnan suoraan omistaja)	239 200	234 500	238 193	222 715
Ruokapalvelut; suoritehinta keskimäärin	3,80€	3,61€	3,80€	3,42€

500 Elinympäristön hallinto ja tuk	TA 2018	Muutos	TA2018M	TP 2018	TA-%	TP 2017
Toimintatuotot	9 881 528	0	9 881 528	10 000 446	101,2	9 768 984
Myyntituotot	3 222 735	0	3 222 735	3 255 553	101,0	3 286 227
Maksutuotot	0	0	0	4 251	****	0
Tuet ja avustukset	1 980	0	1 980	3 750	189,4	4 210
Muut toimintatuotot	6 656 813	0	6 656 813	6 736 892	101,2	6 478 547
Toimintakulut	-8 257 500	150 000	-8 107 500	-7 686 660	94,8	-8 163 214
Henkilöstökulut	-2 974 177	0	-2 974 177	-2 984 678	100,4	-2 992 399
Palkat ja palkkiot	-2 285 314	0	-2 285 314	-2 327 210	101,8	-2 296 941
Henkilösivukulut	-688 863	0	-688 863	-657 468	95,4	-695 458
Eläkekulut	-593 826	0	-593 826	-581 938	98,0	-596 147
Muut henkilösivukulut	-95 037	0	-95 037	-75 529	79,5	-99 311
Palvelujen ostot	-1 571 094	150 000	-1 421 094	-1 233 977	86,8	-1 596 004
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 383 935	0	-2 383 935	-2 189 057	91,8	-2 341 809
Avustukset	-4 000	0	-4 000	-720	18,0	0
Muut toimintakulut	-1 324 294	0	-1 324 294	-1 278 229	96,5	-1 233 002
Toimintakate	1 624 028	150 000	1 774 028	2 313 786	130,4	1 605 769

Tyhjillään olevien kiinteistöjen kustannukset

Kiinteistö	Pinta-ala hum ²	Toimintakate 2018	Toimintakate 2017
Vanha kunnantalo	689 m ²	5 €	544 €
Pienten koulu	1401 m ²	37 561 €	38 019 €
Lautasuon koulu	1246 m ²	7 297 €	10 029 €
Virastotalo	2435 m ²	41 023 €	48 510 €
Ylämyllyn päiväkot	768 m ²	16 107 €	22 000 €
Vanha terveyskeskus	3208 m ²	31 447 €	83 992 €

Rakentaminen ja ympäristö

Tavoite	Tavoitearvo	Toimenpide	Seuranta
Hyvinvointi			
Rakennuslupa-asioinnin sujuvoittaminen	Siirtyminen sähköiseen lupajärjestelmään	Sähköisen lupajärjestelmän käyttöönotto	Nykyiseltä ohjelmistotoimittajalta tilattu KuntaNet 7 –ohjelmisto rakennusvalvonnan käyttöön sekä uusi paikkatieto-ohjelmisto. Ohjelmiin sisältyy tulevaisuudessa myös sähköisen asioinnin mahdollisuus.
Elinvoima			
Monipuoliset asumis- ja yritystoiminnan harjoittamismahdollisuudet	Riittävä ja monipuolinen tonttitarjonta	Aktiivinen kaavoittaminen ja tonttien myynti (kpl)	Käynnistetty 3 uutta kaavaa (Ylämyllyn yläkoulun osayleiskaava, Ylämyllyn yläkoulun asemakaava ja Välikankaan/Polvijärventien asemakaava) sekä tehostettu tonttimarkkinointia (kaksi yhden hinnalla –kampanja).
Osallisuus			
Kuntalaisten osallistaminen maankäytön suunnitteluun	Osallistaminen kaavoituksen eri vaiheissa	Asukastilaisuuksien ja kyselyjen järjestäminen	Ylämyllyn koulualueen kaavoituksesta järjestetty yrittäjä- ja asukastilaisuudet. Maakuntaliitto esitteli maakunta-kaavan 2040 luonnosta kaavakahvilassa

Tavoitteita ja toimintaa kuvaavat tunnusluvut	TP 2016	TP 2017	TA 2018	TP 2018
Valmisteilla/hyväksyttyä osayleiskaava-aluetta (km ²)	90	43	45/43	45/43,5
Valmisteilla/hyväksyttyä asema-kaava-aluetta (ha)		124	93/10	127/0
Asuintontit luovutettavissa olevat/luovutettavat (kpl)		20	70/16	64/64
Rakennuspaikkojen merkitseminen	119	126	120	125
Rakennusvalvonnan lupapäätökset	225	246	250	265
Kirjallinen ilmoitusmenettely	52	51	70	66
Aloituskokoukset ja katselmukset	343	300	300	305
Poikkeamis- ja suunnittelutarveratkaisut	26	37	30	42
Ympäristökatselmusten määrä	20	15	20	18
Metsäpinta-ala (ha)	440	451	450	454
Peltopinta-ala (ha)	34	34	34	27

540 Rakentaminen ja ympäristö	TA 2018	Muutos	TA2018M	TP 2018	TA-%	TP 2017
Toimintatuotot	1 053 200	0	1 053 200	822 541	78,1	1 578 936
Myyntituotot	237 600	0	237 600	223 860	94,2	174 712
Maksutuotot	169 600	0	169 600	174 998	103,2	169 889
Muut toimintatuotot *	646 000	0	646 000	423 683	65,6	1 234 335
Toimintakulut	-542 410	-30 000	-572 410	-510 099	89,1	-485 561
Henkilöstökulut	-287 870	-30 000	-317 870	-302 890	95,3	-261 977
Palkat ja palkkiot	-230 879	-25 630	-256 509	-245 614	95,8	-209 211
Henkilösivukulut	-56 991	-4 370	-61 361	-57 277	93,3	-52 765
Eläkekulut	-47 385	-4 370	-51 755	-49 151	95,0	-44 369
Muut henkilösivukulut	-9 606	0	-9 606	-8 126	84,6	-8 396
Palvelujen ostot	-216 599	0	-216 599	-170 591	78,8	-161 043
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-9 570	0	-9 570	-3 698	38,6	-7 816
Avustukset	-1 000	0	-1 000	0	0,0	0
Muut toimintakulut	-27 371	0	-27 371	-32 920	120,3	-54 726
Toimintakate	510 790	-30 000	480 790	312 441	65,0	1 093 375

*) Vuoden 2017 tuloissa maanmyynnin myyntivoitto poikkeuksellisen suuri.

Liikenne ja yleiset alueet

Tavoite	Tavoitearvo	Toimenpide	Seuranta
Hyvinvointi			
Viihtyisä elinympäristö	Kaikki puistometsät (noin 230ha) siistitty virkistys käyttöön kelpaavaksi (Rakennettujen ja hoidettujen puistojen pinta-ala 43,9 ha). Tavoite siistiä 10 ha puisto-alueita vuosittain	1. Yhteistyön laajentaminen työliisyyksikön kanssa 2. Seura- ja yhdistysyhteistyön kehittäminen	Noin 20ha puisto-alueita läpikäyty kesän aikana. Seura- ja yhdistysyhteistyö on myös hyvällä orastavalla alulla, muutama tulkoi-siin olemme otta-neet osaa.
Turvallinen liikenneympäristö	Ei tiestön kunnosta johtuvia onnettomuuksia	Tiestön kesä- ja talvikunnossapito on laadukasta, katuväläistus toimii, näkemäalueet on raivattu ja suojatiet maalattu	Yksi korvaukseen johtanut liikastuminen Jyrin alueella talvella. Run-sas lumisen talven takia erityishuo-mio näkemäaluei-siin. Näkemäalue-eitten raivausta al-kukesästä. Kaikki kunnan suojatiet maalattu alkuke-sän aikana. Valais-tuksen hoito suju-nut uuden huol-tourakoitsijan kanssa laskutusta lukuun ottamatta hyvin.
Elinvoima			
Kunnallistekniikan suunnittelussa huomioidaan riittävässä määrin käyttäjien tarpeet	Liikennöinti on sujuvaa	Ammattitaitoinen suunnittelu	Honkatien alkupään linjamuutok-sen suunnittelu käynnistettiin mutta keskeytyi odottamaan Elyn kanssa pidettävää neuvottelua Lipe-rintielle vaaditta-vasta kiertoliitty-mästä
Rakennettujen liikuntapaikkojen ja puistoalueiden käyttö.	Aktiivisessa käytössä olevat liikuntapaikat ja leikki-puistot.	Sijainniltaan ja hoitotasoltaan viihtyisät ja oikea-	Valistuksen ken-tän tienvarsi-puusto raivattu. Puistoalueiden

		aikaisesti hoidetut alueet.	raivaus käynnistyi toukokuussa ja jatkui vuoden loppuun.
Osallisuus			
Kuntalaisten osallistaminen suunnitelmien laadintaan	Kuntalaisten mielipiteet huomioonottava suunnittelu.	Tiedottaminen ja suunnitelmien asukasesittelyt sekä suunnitelmien nähtävälle laitto	Vuoden 2017 puolella valmistuneista suunnitelmista liikekeskuksen ja Lautasuontien huleveden johtamissuunnitelmat ovat olleet nähtävillä. Kummastakaan ei tullut muistutuksia.

Tavoitteita ja toimintaa kuvaavat tunnusluvut	TP 2016	TP 2017	TA 2018	TP 2018
Ylläpidettävä liikenneverkko katualueet/kevytliikenneväylät m ²	419 380	422 100	422 100	491 260
Tievalaisimien lukumäärä	1 712	1 721	1 721	1 780
Ylläpidettävät leikkikentät, uimarannat, venerannat		18/5/1	18/5/1	18/5/1

550 Liikenne ja yleiset alueet	TA 2018	Muutos	TA2018M	TP 2018	TA-%	TP 2017
Toimintatuotot	8 553	0	8 553	8 780	102,7	6 063
Myyntituotot	0	0	0	735	***	0
Maksutuotot	1 092	0	1 092	1 824	167,0	1 911
Tuet ja avustukset	4 620	0	4 620	3 600	77,9	1 650
Muut toimintatuotot	2 841	0	2 841	2 621	92,3	2 502
Toimintakulut	-747 167	5 000	-742 167	-701 060	94,5	-603 323
Henkilöstökulut	-123 276	0	-123 276	-141 303	114,6	-107 936
Palkat ja palkkiot	-101 541	0	-101 541	-118 037	116,2	-87 655
Henkilösivukulut	-21 735	0	-21 735	-23 266	107,0	-20 281
Eläkekulut	-17 510	0	-17 510	-19 525	111,5	-16 251
Muut henkilösivukulut	-4 225	0	-4 225	-3 741	88,5	-4 030
Palvelujen ostot	-422 499	5 000	-417 499	-356 207	85,3	-322 113
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-150 500	0	-150 500	-157 246	104,5	-131 699
Avustukset	-44 000	0	-44 000	-38 953	88,5	-41 049
Muut toimintakulut	-6 892	0	-6 892	-7 352	106,7	-525
Toimintakate	-738 614	5 000	-733 614	-692 280	94,4	-597 259

Vesihuoltolaitos

Tavoite	Tavoitearvo	Toimenpide	Seuranta
Hyvinvointi			
Talousvesi täyttää asetetut laatuvaatimukset ja -suositukset	Ei raja-arvojen ylityksiä	Ammattitaitoinen vedenottamoiden ja verkoston hoito	Talousvesi täytti talousvedelle asetetut laatuvaatimukset ja –tavoitteet lukuun ottamatta Viinijärven keskuskeittiöltä ja vesitornilta 14.11.2018 otettuja vesinäytteitä laatuavoitteen osalta. Keskuskeittiön vesinäytteessä oli yksi kolimuotoinen ja vesitornin näytteessä 3 kpl. Laatuavoite on < 1 kpl. Myös keskuskeittiön vesinäytteen rautapitoisuus 240 µg/l ylitti laatuavoitteen 200 µg/l. 19.11.2018 otetut uusintänäytteet (keskuskeittiö ja Neliapila) täyttivät laatuvaatimukset ja –tavoitteet
Elinvoima			
Vedentoimittamisessa ei esiinny haitallisia katkoksia	Vuotojen määrä ja kesto pienempi kuin edellisenä vuonna	Verkostojen saneeraus ja varautuminen sään vaihteluihin	Vesijohtovuotojen korjaukset: 9.4.2018 kk Käsämäntie; Katkoksen kesto n. 3 h. 8.5.2018 kk Anttolantie; katkoksen kesto n. 4 h 1.-2.8.2018 kk Tohtorintie; katkoksen kesto n. 10 h 14.8.2018 kk Pappilantie; katkoksen kesto n. 5 h

			<p>6.11.2018 Yly Kär- ritie; katkoksen kesto n. 4,5 h 23.11.2018 kk Sii- kasaari, ent. jv- puhdistamon tontti; katkoksen kesto n. 2 h 30.11.2018 kk, ent. viraston ala- puolella pellon reunassa; katkok- sen kesto n. 2 h Tavoite ei toteutu- nut koska v. 2017 oli vain yksi vuoto- korjaus Ylämyl- lyllä. Tosin sen löytäminen vei kuukauden ja vuo- tovesimäärä oli suurempi kuin näissä yhteensä</p>
Osallisuus			
Häiriötiedottamisessa onnistuminen	Häiriön aikana häi- riötilanteeseen liittyviä tieduste- luja 0 kappaletta	Tiedotussuunni- telman toteutta- minen.	Jokaisen vuoto- korjauksen yhtey- dessä soittoja on tullut joten tavoit- teeseen ei ole päästy vaikka osassa korjauksia tiedotteita on lu- ettu myös radi- ossa

Tavoitteita ja toimintaa kuvaavat tunnusluvut	TP 2016	TP 2017	TA 2018	TP 2018
Pumpattu talousveden määrä m ³	578 887	567 259	560 000	587 282
Laskutettu talousveden määrä m ³	457 298	440 134	455 000	443 845
Jns Vedelle johdettu jäteveden määrä m ³	552 339	522 148	500 000	505 129
Laskutettu jäteveden määrä m ³	409 912	392 932	415 000	391 587

560 Vesihuoltolaitos	TA 2018	Muutos	TA2018M	TP 2018	TA-%	TP 2017
Toimintatuotot	1 557 220	0	1 557 220	1 504 426	96,6	1 430 993
Myyntituotot	1 554 700	0	1 554 700	1 501 870	96,6	1 430 443
Tuet ja avustukset	220	0	220	0	0,0	0
Muut toimintatuotot	2 300	0	2 300	2 556	111,1	550
Toimintakulut	-979 657	20 000	-959 657	-902 517	94,0	-891 315
Henkilöstökulut	-223 471	0	-223 471	-225 281	100,8	-220 508
Palkat ja palkkiot	-172 172	0	-172 172	-175 184	101,7	-169 059
Henkilösivukulut	-51 299	0	-51 299	-50 097	97,7	-51 449
Eläkekulut	-44 137	0	-44 137	-44 389	100,6	-44 163
Muut henkilösivukulut	-7 162	0	-7 162	-5 707	79,7	-7 286
Palvelujen ostot	-533 464	13 000	-520 464	-489 636	94,1	-491 859
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-209 650	7 000	-202 650	-175 381	86,5	-159 971
Muut toimintakulut	-13 072	0	-13 072	-12 219	93,5	-18 977
Toimintakate	577 563	20 000	597 563	601 909	100,7	539 678

50 Elinympäristöpalvelut yhteensä	TA 2018	Muutos	TA2018M	TP 2018	TA-%	TP 2017
Toimintatuotot	12 500 501	0	12 500 501	12 336 193	98,7	12 784 976
Myyntituotot	5 015 035	0	5 015 035	4 982 018	99,3	4 891 382
Maksutuotot	170 692	0	170 692	181 073	106,1	171 801
Tuet ja avustukset	6 820	0	6 820	7 350	107,8	5 860
Muut toimintatuotot	7 307 954	0	7 307 954	7 165 752	98,1	7 715 934
Toimintakulut	-10 526 734	145 000	-10 381 734	-9 800 337	94,4	-10 143 413
Henkilöstökulut	-3 608 794	-30 000	-3 638 794	-3 654 152	100,4	-3 582 819
Palkat ja palkkiot	-2 789 906	-25 630	-2 815 536	-2 866 045	101,8	-2 762 866
Henkilösivukulut	-818 888	-4 370	-823 258	-788 106	95,7	-819 952
Eläkekulut	-702 858	-4 370	-707 228	-695 003	98,3	-700 930
Muut henkilösivukulut	-116 030	0	-116 030	-93 103	80,2	-119 023
Palvelujen ostot	-2 743 656	168 000	-2 575 656	-2 250 411	87,4	-2 571 020
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 753 655	7 000	-2 746 655	-2 525 382	91,9	-2 641 296
Avustukset	-49 000	0	-49 000	-39 672	81,0	-41 049
Muut toimintakulut	-1 371 629	0	-1 371 629	-1 330 720	97,0	-1 307 230
Toimintakate	1 973 767	145 000	2 118 767	2 535 856	119,7	2 641 563

2.4 Tuloslaskelmaosan toteutuminen

Talousarvion toteutuminen (ulkoinen ja sisäinen)

Tuloslaskelma 1-12/18	TA 2018	TA muutos	TA muutoksen jälk.	TP 2018	Poikkeama	Tot-%
Toimintatuotot	18 875 760,00	22 000,00	18 897 760,00	19 000 149,84	102 389,84	100,5
Myyntituotot	9 452 656,00	0,00	9 452 656,00	9 787 108,89	334 452,89	103,5
Maksutuotot	1 374 692,00	17 000,00	1 391 692,00	1 322 265,42	-69 426,58	95,0
Tuet ja avustukset	723 658,00	0,00	723 658,00	689 133,05	-34 524,95	95,2
Muut toimintatuotot	7 324 754,00	5 000,00	7 329 754,00	7 201 642,48	-128 111,52	98,3
Toimintakulut	-82 555 760,00	425 500,00	-82 130 260,00	-81 674 815,66	455 444,34	99,4
Henkilöstökulut	-21 230 911,00	927 061,00	-20 303 850,00	-20 783 621,71	-479 771,71	102,4
Palkat ja palkkiot	-16 303 715,00	85 977,00	-16 217 738,00	-16 517 605,40	-299 867,40	101,8
Henkilösivukulut	-4 927 196,00	841 084,00	-4 086 112,00	-4 266 016,31	-179 904,31	104,4
Eläkekulut	-4 255 622,00	840 522,00	-3 415 100,00	-3 665 527,89	-250 427,89	107,3
Muut henkilösivukulut	-671 574,00	562,00	-671 012,00	-600 488,42	70 523,58	89,5
Palvelujen ostot	-50 832 257,00	-542 861,00	-51 375 118,00	-50 707 011,88	668 106,12	98,7
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-3 372 249,00	23 800,00	-3 348 449,00	-3 107 605,76	240 843,24	92,8
Avustukset	-2 094 070,00	13 000,00	-2 081 070,00	-2 088 957,44	-7 887,44	100,4
Muut toimintakulut	-5 026 273,00	4 500,00	-5 021 773,00	-4 987 618,87	34 154,13	99,3
Toimintakate	-63 680 000,00	447 500,00	-63 232 500,00	-62 674 665,82	557 834,18	99,1
Verotulot	39 650 000,00	-280 000,00	39 370 000,00	39 488 311,83	118 311,83	100,3
Valtionosuudet	26 900 000,00	65 000,00	26 965 000,00	26 970 041,00	5 041,00	100,0
Rahoitustuotot ja -kulut	-100 000,00	225 000,00	125 000,00	94 659,76	-30 340,24	75,7
Korkotuotot	30 000,00	0,00	30 000,00	56 823,49	26 823,49	189,4
Muut rahoitustuotot	320 000,00	0,00	320 000,00	338 728,10	18 728,10	105,9
Korkokulut	-410 000,00	185 000,00	-225 000,00	-300 228,76	-75 228,76	133,4
Muut rahoituskulut	-40 000,00	40 000,00	0,00	-663,07	-663,07	****
Vuosikate	2 770 000,00	457 500,00	3 227 500,00	3 878 346,77	650 846,77	120,2
Poistot ja arvonalentumiset	-2 879 810,00	0,00	-2 879 810,00	-2 856 451,57	23 358,43	99,2
Suunnitelman muk. poistot	-2 879 810,00	0,00	-2 879 810,00	-2 854 811,74	24 998,26	99,1
Arvonalentumiset	0,00	0,00	0,00	-1 639,83	-1 639,83	****
Tilikauden tulos	-109 810,00	457 500,00	347 690,00	1 021 895,20	674 205,20	293,9
Poistoeron muutos	119 183,00	0,00	119 183,00	119 183,48	0,48	100,00
Tilikauden ylijäämä	9 373,00	457 500,00	466 873,00	1 141 078,68	674 205,68	244,4

Toimintatuotot toteutuivat hieman talousarviota suurempina, vaikka esimerkiksi varhaiskasvatuksen maksutuotot jäivät lainsäädännön muutosten vuoksi pienemmiksi ja tontinmyyntituloja kertyi huomattavasti arvioitua vähemmän. Myös toimintakulut jäivät muutettua talousarviota pienemmiksi, vaikka määrärahoja pienennettiin talouskatsausten yhteydessä yli 0,4 M€. Etenkin elin ympäristöpalveluissa palvelujen ostot sekä aine- ja tarvikekustannukset toteutuivat huomattavasti määrärahoja alhaisempina. Henkilöstökuluissa oli puolestaan merkittävää kasvua etenkin hyvinvointipalveluissa. Vuosikate ja tilikauden ylijäämä toteutuivat lopulta lähes 0,7 M€ muutettua talousarviota ja 1,1 M€ alkuperäistä talousarviota korkeampina.

Talousarvion toteutuminen (ulkoinen)

Tuloslaskelma 1-12/18	TA 2018	TA muutos	TA muutoksen jälk.	TP 2018	Poikkeama	Tot-%
Toimintatuotot	12 334 649,00	22 000,00	12 356 649,00	12 575 159,67	218 510,67	101,8
Myyntituotot	6 972 657,00	0,00	6 972 657,00	7 425 912,72	453 255,72	106,5
Maksutuotot	1 374 692,00	17 000,00	1 391 692,00	1 322 109,42	-69 582,58	95,0
Tuet ja avustukset	719 588,00	0,00	719 588,00	678 483,05	-41 104,95	94,3
Muut toimintatuotot	3 267 712,00	5 000,00	3 272 712,00	3 148 654,48	-124 057,52	96,2
Toimintakulut	-76 014 649,00	425 500,00	-75 589 149,00	-75 249 825,49	339 323,51	99,6
Henkilöstökulut	-21 230 911,00	927 061,00	-20 303 850,00	-20 783 621,71	-479 771,71	102,4
Palkat ja palkkiot	-16 303 715,00	85 977,00	-16 217 738,00	-16 517 605,40	-299 867,40	101,8
Henkilösivukulut	-4 927 196,00	841 084,00	-4 086 112,00	-4 266 016,31	-179 904,31	104,4
Eläkekulut	-4 255 622,00	840 522,00	-3 415 100,00	-3 665 527,89	-250 427,89	107,3
Muut henkilösivukulut	-671 574,00	562,00	-671 012,00	-600 488,42	70 523 58	89,5
Palvelujen ostot	-48 378 207,00	-542 861,00	-48 921 068,00	-48 398 667,78	522 400,22	98,9
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-3 344 049,00	23 800,00	-3 320 249,00	-3 061 442,52	258 806,48	92,2
Avustukset	-2 090 000,00	13 000,00	-2 077 000,00	-2 073 462,61	3 537,39	99,8
Muut toimintakulut	-971 482,00	4 500,00	-966 982,00	-932 630,87	34 351,13	96,4
Toimintakate	-63 680 000,00	447 500,00	-63 232 500,00	-62 674 665,82	557 834,18	99,1
Verotulot	39 650 000,00	-280 000,00	39 370 000,00	39 488 311,83	118 311,83	100,3
Valtionosuudet	26 900 000,00	65 000,00	26 965 000,00	26 970 041,00	5 041,00	100,0
Rahoitustuotot ja -kulut	-100 0000,00	225 000,00	125 000,00	94 659,76	-30 340,24	75,7
Korkotuotot	30 000,00	0,00	30 000,00	56 823,49	26 823,49	189,4
Muut rahoitustuotot	320 000,00	0,00	320 000,00	338 728,10	18 728,10	105,9
Korkokulut	-410 000,00	185 000,00	-225 000,00	-300 228,76	-75 228,76	133,4
Muut rahoituskulut	-40 000,00	40 000,00	0	-663,07	-663,07	****
Vuosikate	2 770 000,00	457 500,00	3 227 500,00	3 878 346,77	650 846,77	120,2
Poistot ja arvonalentumiset	-2 879 810,00	0	-2 879 810,00	-2 856 451,57	23 358,43	99,2
Suunnitelman muk. poistot	-2 879 810,00	0	-2 879 810,00	- 2 854 811,74	24 998,26	99,1
Arvonalentumiset	0	0	0	-1 639,83	-1 639,83	****
Tilikauden tulos	-109 810,00	457 500,00	347 690,00	1 021 895,20	674 205,20	293,9
Poistoeron muutos	119 183,00	0,00	119 183,00	119 183,48	0,48	100,0
Tilikauden ylijäämä	9 373,00	457 500,00	466 873,00	1 141 078,68	674 205,68	244,4

Toimintakatteen muutokset tulosalueittain

Ulkoiset toimintakatteet*	TP2015	TP2016	TP2017	TP2018	Muutos %
Kunnanhallitus	-1 120 865	-1 311 648	-742 867	-803 442	8,2
Alueellinen yhteistyö	0	0	-41 301 093	-41 332 266	0,1
Hallinto	-4 471 386	-4 447 956	-2 369 920	-2 496 242	5,3
Maaseutu	-14 517	-112 741	-48 538	-56 502	16,4
KESKUSHALLINTOPALVELUT	-5 606 768	-5 872 345	-44 462 417	-44 688 451	0,5
Hyvinvoinnin hallinto	-539 540	-595 714	-357 622	-380 804	6,5
Perusopetus	-8 974 470	-9 352 927	-9 256 527	-9 468 785	2,3
Varhaiskasvatus	-4 669 655	-4 581 876	-4 618 718	-4 918 384	6,5
Opinto ja vapaa	-1 255 740	-1 284 869	-1 039 440	-1 048 176	0,8
HYVINVOINTIPALVELUT	-15 439 405	-15 815 386	-15 272 307	-15 816 149	3,6
Elinympäristön hallinto ja tuk	-1 150 290	-988 361	-2 914 286	-2 446 454	-16,1
Tekniset palvelut	-3 680 087	-4 205 652	0	0	***
Rakentaminen ja ympäristö	677 994	594 970	1 146 159	353 280	-69,2
Liikenne ja yleiset alueet	0	0	-586 932	-677 999	15,5
Vesihuoltolaitos	522 902	555 370	548 251	601 108	9,6
ELINYMPÄRISTÖPALVELUT	-3 629 481	-4 043 673	-1 806 808	-2 170 065	20,1
SOTE	-37 458 755	-37 741 347	0	0	***
YHTEENSÄ	-62 134 409	-63 472 751	-61 541 532	-62 674 666	1,8

Ulkoiset ja sisäiset *	TP2015	TP2016	TP2017	TP2018	Muutos %
Kunnanhallitus	-1 115 954	-1 316 587	-781 181	-836 449	7,1
Alueellinen yhteistyö	0	0	-41 301 698	-41 334 758	0,1
Hallinto	-668 758	-815 233	-1 757 146	-1 860 693	5,9
Maaseutu	-177 154	-269 907	-209 787	-212 243	1,2
KESKUSHALLINTOPALVELUT	-1 961 866	-2 401 727	-44 049 812	-44 244 143	0,4
Hyvinvoinnin hallinto	-570 475	-625 189	-373 017	-422 976	13,4
Perusopetus	-12 022 518	-12 272 359	-12 113 853	-12 523 607	3,4
Varhaiskasvatus	-6 032 001	-6 027 415	-6 030 455	-6 390 106	6,0
Opinto ja vapaa	-1 832 396	-1 861 477	-1 615 959	-1 629 689	0,8
HYVINVOINTIPALVELUT	-20 457 390	-20 786 440	-20 133 283	-20 966 379	4,1
Elinympäristön hallinto ja tuk	-998 745	-824 977	1 605 769	2 313 786	44,1
Tekniset palvelut	614 670	361 444	0	0	***
Rakentaminen ja ympäristö	619 940	516 938	1 093 375	312 441	-71,4
Liikenne ja yleiset alueet	0	0	-597 259	-692 280	15,9
Vesihuoltolaitos	556 179	582 326	539 678	601 909	11,5
ELINYMPÄRISTÖPALVELUT	792 044	635 731	2 641 563	2 535 856	-4,0
SOTE	-40 507 196	-40 920 314	0	0	***
YHTEENSÄ	-62 134 408	-63 472 751	-61 541 532	-62 674 666	1,8

*) Vuodet 2015–2016 ovat vertailukelpoisia keskenään, mutta eivät ole vertailukelpoisia vuoteen 2017 nähden. Ainoastaan maaseutupalveluiden, perusopetuksen, varhaiskasvatuksen ja vesihuollon tulosalueet ovat säilyneet vertailuajanjakson samankaltaisina.

2.5 Investointien toteutuminen

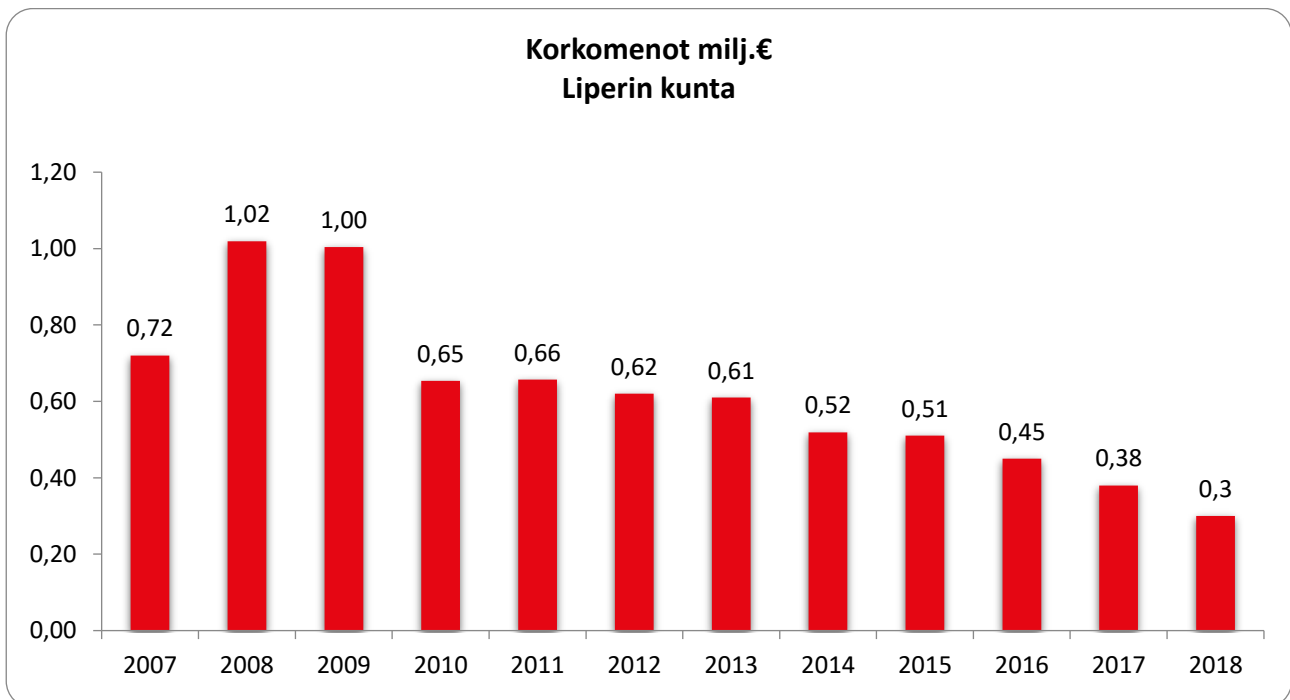
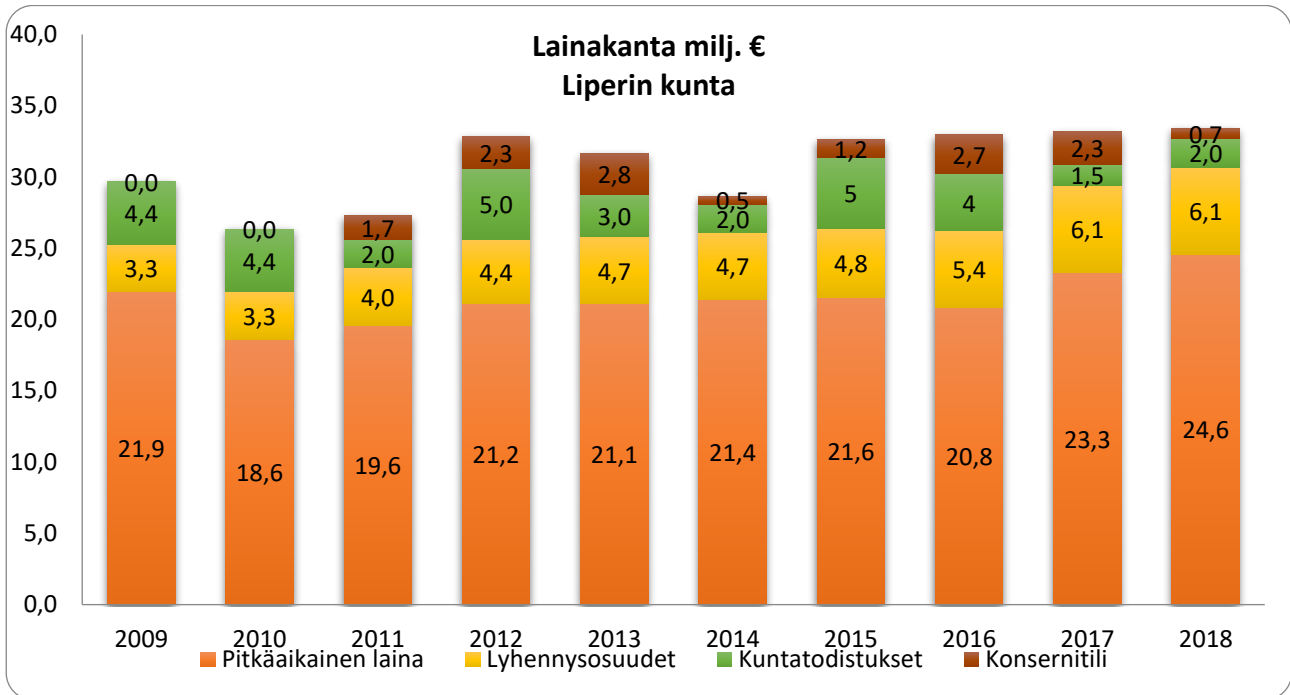
	TA 2018	Muutokset	Muutettu TA 2018	TP 2018	Tot %	Poikkeama
Arvopaperit yhteensä netto (valtuustotaso)	0	115 000	115 000	13 370	11,6	101 630
Arvopapereiden hankinta	0	115 000	115 000	13 370	11,6	101 630
Irtaimisto yhteensä netto (valtuustotaso)	60 000	0	60 000	34 922	58,2	25 078
Huoltoauto	60 000	0	60 000	34 922	58,2	25 078
Maankäyttö yhteensä netto (valtuustotaso)	150 000	200 000	350 000	353 546	101,2	-3 546
Tulot						0
Maanmyynti	50 000	0	50 000	46 454	92,9	-3 546
Menot						0
Maanhankinta	200 000	200 000	400 000	400 000	100,0	0
Talonrakennus yhteensä netto (valtuustotaso)	600 000	0	600 000	318 272	66	281 728
Uusi yläkoulu Ylämyllylle	150 000	0	150 000	21 549	14,4	128 451
Liperin koulukeskuksen peruskorjaushanke	150 000	0	150 000	23 740	15,8	126 260
Kiinteistöjen peruskorjaus	300 000	0	300 000	272 983	91,0	27 017
Kaavatiet yhteensä netto (valtuustotaso)	1 905 000	175 000	2 080 000	1 703 783	81,9	376 217
Liittymät, viheralueet ja suunnittelu	20 000	0	20 000	0	0,0	20 000
Päällystystyöt	35 000	0	35 000	37 439	107,0	-2 439
Kirkonkylän kaavateiden kunnostus	100 000	0	100 000	101 020	101,0	-1 020
Ylämyllyn alue (Lautasuo-Lehtoranta)	300 000	60 000	360 000	393 239	109,2	-33 239
Ylämyllyntie kaavatieksi	1 400 000	0	1 400 000	1 036 614	74,0	363 386
Lautasuontien hulevesien hallinta	50 000	0	50 000	31 095	62,2	18 905
Kortteli 157 hulevesien hallinta	0	115 000	115 000	104 376	90,8	10 624
Vesi ja jätevesi yhteensä netto (valtuustotaso)	1 245 000	0	1 245 000	1 182 509	95,0	62 491
Liittymät, suunnittelu	20 000	0	20 000	0	0,0	20 000
KK:n alue, Sairaalan pumppaamo+paineviemäri	50 000	0	50 000	0	0,0	50 000
Kirkonkylän vesitornin kunnostus	30 000	0	30 000	31 670	105,6	-1 670
Ylämyllyn vesitornin kunnostus	350 000	150 000	500 000	518 314	103,7	-18 314
Joensuun veden maksuosuudet	255 000	0	255 000	283 919	111,3	-28 919
Lautasuo-Lehtoranta vesihuolto / Lautasuon vesiyhtymän vesijohtosaneeraus	250 000	-40 000	210 000	205 053	97,6	4 947
Haja-alueen vesihuoltoavustus	100 000	0	100 000	60 345	60,3	39 655
Ylämyllyn alue, jäteveden pumppaamon ja verkoston san.	40 000	0	40 000	38 882	97,2	1 118
Vedenottamo hanke	150 000	-110 000	40 000	44 326	110,8	-4 326
Muu kunnallistekniikka yhteensä netto (valtuusto)	510 000	-320 000	190 000	99 005	52,1	90 995
Laajakaista	200 000	-100 000	100 000	11 994	12,0	88 006
Tievalaistus	30 000	0	30 000	28 400	94,7	1 600
Puistot ja leikkikentät	30 000	0	30 000	31 764	105,9	-1 764
Jalkapallohallin perustukset + tekonurmi	250 000	-220 000	30 000	26 847	89,5	3 153
Avustukset yhteensä netto (valtuustotaso)	80 000	-80 000	0	0	0	0
Jalkapallohallin hankkeen investointiavustus	80 000	-80 000	0,00	0	0	0
Investoinnit yhteensä (netto)	4 550 000	90 000	4 640 000	3 705 407	79,9	934 593

Kouluhankkeiden suunnittelu ei edennyt arvioidusti ja siihen varatusta investointimäärärahasta jäi käyttämättä 0,25 M€. Ylämyllyntien muutostyöt toteutuivat 0,36 M€ arvioitua edullisemmin. Laajakaistan ja kiinteistöyhtiön osakkeiden hankinnan osalta investointimäärärahat alittuivat yhteensä lähes 0,2 M€. Hankkeet eivät toteutuneet suunnitellusti.

2.6 Rahoitusosan toteutuminen

Rahoituslaskelma 2018

	TA2018	Muutokset	TA2018M	TP2018
TOIMINNAN RAHAVIRTA				
VUOSIKATE	2 770 000	457 500	3 227 500	3 878 347
TULORAHOITUKSEN KORJAUSERÄT	0	0	0	-371 706
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA				
INVESTOINTIMENOT	-4 600 000	-90 000	-4 690 000	-3 751 859
PYSYVIEN VASTAAVIEN LUOVUTUSTULOT	50 000	0	50 000	158 039
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-1 780 000	367 500	-1 412 500	-87 180
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA				
ANTOLAINAUKSEN MUUTOKSET				
ANTOLAINASAAMISTEN LISÄYS	0	0	0	-6 120
ANTOLAINASAAMISTEN VÄHENNYS	0	0	0	782 969
LAINAKANNAN MUUTOKSET				
PITKÄAIKAISTEN LAINOJEN LISÄYS	8 000 000	0	8 000 000	8 000 000
PITKÄAIKAISTEN LAINOJEN VÄHENNYS	-6 200 000	0	-6 200 000	-6 635 672
LYHYTAIKAISTEN LAINOJEN MUUTOS				-1 089 696
OMAN PÄÄOMAN MUUTOKSET				
MUUT MAKSUVALMIUDEN MUUTOKSET				
TOIMEKSIANT.VAROJEN JA PO MUU				-83 402
VAIHTO-OMAISUUDEN MUUTOS				-2 035
SAAMISTEN MUUTOS				163 523
KOROTTOMIEN VELKOJEN MUUTOS	0	0	0	118 089
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	1 800 000	0	1 800 000	1 247 656
RAHAVAROJEN MUUTOS	20 000	367 500	387 500	1 160 476

Liperin kunnalla on pitkäaikaista lainaa yhteensä 24,6 miljoonaa euroa ja lyhytaikaista lainaa 8,8 miljoonaa euroa. Lyhytaikaisesta lainasta 2,0 miljoonaa euroa on kuntatodistuksina, joiden maturiteetti on 1-12 kuukautta. Muu lyhytaikainen laina muodostuu pitkäaikaisten lainojen lyhennysosuuksista (6,1 M€) sekä tytäryhtiöiden konsernitilillä olevista rahavaroista (0,7 M€). Vuoden aikana nostettiin pitkäaikaista talousarviolainaa 8,0 miljoonaa euroa.

3. TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

3.1. Tuloslaskelma

Tuloslaskelma (ulkoinen)	2018	2017
Toimintatuotot	12 575 159,67	13 194 913,56
Myyntituotot	7 425 912,72	7 395 826,52
Maksutuotot	1 322 109,42	1 241 676,61
Tuet ja avustukset	678 483,05	603 430,46
Muut toimintatuotot	3 148 654,48	3 953 979,97
Toimintakulut	-75 249 825,49	-74 736 445,53
Henkilöstökulut	-20 783 621,71	-19 887 530,73
Palkat ja palkkiot	-16 517 605,40	-15 623 974,78
Henkilösivukulut	-4 266 016,31	-4 263 555,95
Eläkekulut	-3 665 527,89	-3 510 773,04
Muut henkilösivukulut	-600 488,42	-752 782,91
Palvelujen ostot	-48 398 667,78	-48 544 051,17
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-3 061 442,52	-3 143 491,21
Avustukset	-2 073 462,61	-2 099 982,58
Muut toimintakulut	-932 630,87	-1 061 389,84
Toimintakate	-62 674 665,82	-61 541 531,97
Verotulot	39 488 311,83	40 019 907,33
Valtionosuudet	26 970 041,00	27 179 785,00
Rahoitustuotot ja -kulut	94 659,76	13 566,21
Korkotuotot	56 823,49	58 249,97
Muut rahoitustuotot	338 728,10	335 388,75
Korkokulut	-300 228,76	-379 802,58
Muut rahoituskulut	-663,07	-269,93
Vuosikate	3 878 346,77	5 671 726,57
Poistot ja arvonalentumiset	-2 856 451,57	-4 123 937,92
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 854 811,74	-2 788 621,49
Arvonalentumiset	-1 639,83	-1 335 316,43
Satunnaiset erät	0,00	468 410,56
Tilikauden tulos	1 021 895,20	2 016 199,21
Poistoeron vähennys	119 183,48	119 483,36
Tilikauden ylijäämä	1 141 078,68	2 135 382,70

3.2. Rahoituslaskelma

	31.12.2018		31.12.2017	
TOIMINNAN RAHAVIRTA				
VUOSIKATE	3 878 346,77		5 671 726,57	
SATUNNAISET ERÄT	0,00		468 410,56	
TULORAHOITUKSEN KORJAUSERÄT	<u>-371 706,10</u>	3 506 640,67	<u>-1 348 969,44</u>	4 791 167,69
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA				
INVESTOINTIMENOT	-3 751 859,43		-6 300 903,26	
RAHOITUSOSUDET INVESTOINTIMENOIHIN	0,00		47 739,28	
PYSYVIEN VASTAAVIEN LUOVUTUSTULOT	<u>158 038,61</u>	-3 593 820,82	<u>3 359 744,74</u>	-2 893 419,24
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		-87 180,15	1 897 748,45	
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA				
ANTOLAINAUKSEN MUUTOKSET				
ANTOLAINASAAMISTEN LISÄYS	-6 120,00		-119 032,80	-119 032,80
ANTOLAINASAAMISTEN VÄHENNYS	782 969,36	776 849,36		
LAINAKANNAN MUUTOKSET				
PITKÄAIKAISTEN LAINOJEN LISÄYS	8 000 000,00		9 000 000,00	
PITKÄAIKAISTEN LAINOJEN VÄHENNYS	-6 635 671,88		-5 807 088,45	
LYHYTAIKAISTEN LAINOJEN MUUTOS	<u>-1 089 696,43</u>	274 631,69	<u>-2 983 565,12</u>	209 346,43
MUUT MAKSUVALMIUDEN MUUTOKSET				
TOIMEKSIANTOJEN VAROJEN JA				
PÄÄOMIEN MUUTOKSET	-83 402,24		-77 338,57	
VAIHTO-OMAISUUDEN MUUTOS	-2 035,04		29 416,67	
SAAMISTEN MUUTOS	163 523,20		767 324,02	
KOROTTOMIEN VELKOJEN MUUTOS	<u>118 089,44</u>	196 175,36	<u>-4 269 085,78</u>	-3 549 683,66
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		1 247 656,41	-3 459 370,03	
RAHAVAROJEN MUUTOS		1 160 476,26	-1 561 621,58	
RAHAVAROJEN MUUTOS				
RAHAVARAT 31.12.	2 771 060,88		1 610 584,62	
RAHAVARAT 01.01.	1 610 584,62	1 160 476,26	3 172 206,20	-1 561 621,58

3.3. Tase

VASTAAVAA	31.12.2018	31.12.2017
PYSYVÄT VASTAAVAT		
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET		
Muut pitkävaikutteiset menot	3 127 109,68	3 118 275,57
	<u>3 127 109,68</u>	<u>3 118 275,57</u>
AINEELLISET HYÖDYKKEET		
Maa- ja vesialueet	4 942 320,51	4 588 774,59
Rakennukset	29 514 313,61	30 215 266,89
Kiinteät rakenteet ja laitteet	11 460 723,09	10 296 120,96
Koneet ja kalusto	170 590,98	231 705,33
Muut aineelliset hyödykkeet	1 500,00	1 500,00
Ennakkomaksut ja keskeneräiset työt	255 185,74	311 149,43
	<u>46 344 633,93</u>	<u>45 644 517,20</u>
SIJOITUKSET		
Osakkeet ja osuudet	7 900 928,33	7 799 863,02
Muut lainasaamiset	1 432 882,98	2 215 852,34
Muut saamiset	71 239,80	65 119,80
	<u>9 405 051,11</u>	<u>10 080 835,16</u>
PYSYVÄT VASTAAVAT	58 876 794,72	58 843 627,93
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
VAIHTO-OMAISUUS		
Valmiit tuotteet	21 426,46	19 391,42
	<u>21 426,46</u>	<u>19 391,42</u>
Pitkäaikaiset saamiset		
Lainasaamiset	0,00	4 341,50
	<u>0,00</u>	<u>4 341,50</u>
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	595 812,50	775 232,85
Lainasaamiset	6 341,50	55 000,00
Muut saamiset	241 332,72	257 889,80
Siirtosaamiset	408 512,01	323 057,78
	<u>1 251 998,73</u>	<u>1 411 180,43</u>
RAHAT JA PANKKISAAMISET	2 771 060,88	1 610 584,62
	<u>2 771 060,88</u>	<u>1 610 584,62</u>
VAIHTUVAT VASTAAVAT	4 044 486,07	3 045 497,97
VASTAAVAA	62 921 280,79	61 889 125,90

VASTATTAVAA	31.12.2018	31.12.2017
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	14 982 479,62	14 982 479,62
Edellisten tilikausien alijäämä	3 914 916,53	1 779 533,83
Tilikauden yli/ alijäämä	1 141 078,68	2 135 382,70
	<u>20 038 474,83</u>	<u>18 897 396,15</u>
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Poistoero	1 441 173,04	1 560 356,52
	1 441 173,04	1 560 356,52
PAKOLLISET VARAUKSET		
Muut pakolliset varaukset	0,00	299 059,20
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Lahjoitusrahastojen pääomat	99 395,28	182 797,52
	<u>99 395,28</u>	<u>182 797,52</u>
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	22 855 085,23	21 163 949,49
Lainat julkisyhteisöiltä	1 800 915,00	2 113 426,62
Liittymismaksut	2 273 551,78	2 173 515,46
	<u>26 929 552,01</u>	<u>25 450 891,57</u>
Lyhytaikainen		
Joukkovelkakirjalainat	2 000 000,00	1 500 000,00
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	5 808 864,26	5 523 160,26
Lainat julkisyhteisöiltä	312 511,62	612 511,62
Lainat muilta luotonantajilta	664 227,40	2 253 923,83
Saadut ennakot	4 063,74	3 848,63
Ostovelat	1 707 161,63	2 432 717,85
Muut velat	372 191,81	321 650,71
Siirtovelat	3 543 665,17	2 850 812,04
	14 412 685,63	15 498 624,94
VIERAS PÄÄOMA	41 342 237,64	40 949 516,51
VASTATTAVAA	<u>62 921 280,79</u>	<u>61 889 125,90</u>

3.4. Konsernilaskelmat

Konsernituloslaskelma

	2018	2017
Toimintatuotot	59 894 235,47	60 486 425,37
Toimintakulut	-122 908 616,43	-121 387 303,89
Osuus osakkuusyht.voitosta/tappiosta	-20 080,78	-66 666,17
TOIMINTAKATE	-63 034 461,74	-60 967 544,69
Verotulot	39 488 311,83	40 019 907,33
Valtionosuudet	28 846 440,74	28 984 045,85
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	21 623,37	23 004,76
Muut rahoitustuotot	346 728,43	388 211,88
Korkokulut	-453 682,71	-626 338,30
Muut rahoituskulut	-3 052,26	-4 688,20
VUOSIKATE	5 211 907,66	7 816 598,63
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-4 526 185,96	-4 425 354,44
Arvonalentumiset	-1 639,83	-859 126,31
Satunnaiset erät	0,00	-305 271,19
TILIKAUDEN TULOS	684 081,87	2 226 846,69
Tilinpäätössiirrot	680,39	-48 136,15
Tilikauden verot	-23 432,63	-18 883,26
Laskennalliset verot	-72 401,98	-86 849,78
Vähemmistöosuudet	-77 498,03	18 607,30
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJ.)	511 429,62	2 091 584,80

Konsernin rahoituslaskelma

	2018		2017	
Toiminnan rahavirta				
Vuosikate	5 211 907,66		7 816 598,63	
Satunnaiset erät	0,00		-305 271,19	
Tilikauden verot	-23 432,63		-18 883,26	
Tulorahoituksen korjaukset	-226 029,91	4 962 445,12	-515 737,71	6 976 706,47
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-6 021 280,68		-15 196 294,48	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	26 173,24		69 203,37	
Pys. vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	224 431,74	-5 770 675,70	10 737 946,85	-4 389 144,26
Toiminnan ja investointien rahavirta		-808 230,58		2 587 562,21
Rahoituksen rahavirta				
Antolainoituksen muutokset				
Antolainasaamisten muutokset	680 336,65	680 336,65	-19 032,80	-19 032,80
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäykset	10 000 000,00		16 309 772,94	
Pitkäaikaisten lainojen vähennykset	-11 150 686,92		-12 869 776,20	
Lyhytaikaisten lainojen muutokset	493 562,29	-657 124,63	-2 870 445,19	569 551,55
Oman pääoman muutokset	32 610,77	32 610,77	73 724,00	73 724,00
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Toimeksiantojen varojen ja po. muutokset	-25 857,12		-46 357,93	
Vaihto-omaisuuden muutokset	27 263,46		4 717,03	
Saamisten muutokset	203 288,61		773 611,52	
Korottomien velkojen muutos	970 929,25	1 175 624,20	-831 877,94	-99 907,32
Rahoituksen rahavirta		1 231 446,99		524 335,43
Rahavarojen muutos		423 216,41		3 111 897,64
Rahavarojen muutos				
Rahavarat 31.12.		11 309 473,33		10 886 256,90
Rahavarat 01.01.		10 886 256,90		7 774 359,26
		423 216,43		3 111 897,64

Konsernintase

VASTAAVAA	31.12.2018	31.12.2017
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	34 983,76	45 963,24
Muut pitkävaikutteiset menot	3 165 083,33	3 167 735,55
	3 200 067,09	3 213 698,79
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	6 002 998,00	5 673 345,97
Rakennukset	53 996 270,34	55 084 661,40
Kiinteät rakenteet ja laitteet	11 622 496,61	10 433 135,29
Koneet ja kalusto	1 385 125,93	1 337 654,92
Muut aineelliset hyödykkeet	153 919,17	153 919,17
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	2 100 782,70	1 198 535,44
	75 261 592,75	73 881 252,19
Sijoitukset		
Osakkuusyhteisöosakkeet	615 362,42	808 964,63
Muut osakkeet ja osuudet	698 971,89	536 152,71
Muut lainasaamiset	0,00	881 135,65
Muut saamiset	267 515,33	66 716,33
	1 581 849,64	2 292 969,32
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	241 717,11	287 740,97
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus	238 267,20	265 530,67
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset	9 410,31	65 750,36
Lyhytaikaiset saamiset	3 452 884,95	3 599 833,51
	3 462 295,26	3 665 583,87
Rahoitusarvopaperit	614 630,11	684 324,41
Rahat ja pankkisaamiset	10 694 843,22	10 201 932,49
VASTAAVAA	95 295 262,38	94 493 032,71

VASTATTAVAA

	31.12.2018	31.12.2017
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	14 982 479,62	14 982 479,62
Säätiöiden ja yhdistysten peruspääoma	3 172,90	3 172,90
Arvonkorotusrahasto	147 480,75	152 028,70
Muut omat rahastot	779 917,85	926 351,37
Edell.tilikausien yli-/alijäämä	11 277 805,50	9 003 246,09
Tilikauden yli-/alijäämä	511 429,63	2 091 584,80
	<u>27 702 286,25</u>	<u>27 158 863,48</u>
VÄHEMMISTÖOSUUS	<u>843 553,62</u>	<u>766 055,59</u>
	843 553,62	766 055,59
PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevaraukset	10 018,86	12 219,79
Muut pakolliset varaukset	753 419,26	884 235,08
	<u>763 438,12</u>	<u>896 454,87</u>
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	470 629,62	542 510,60
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	38 864 675,08	38 537 716,70
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	2 510 845,27	2 344 769,16
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	10 337 662,74	11 321 745,75
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	13 802 171,68	12 924 916,56
	<u>65 515 354,77</u>	<u>65 129 148,17</u>
VASTATTAVAA	<u>95 295 262,38</u>	<u>94 493 032,71</u>

4. TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Arvostusperiaatteet ja –menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja –menetelmät

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteen mukaisesti. Suoriteperusteesta poiketen verotulot on kirjattu niiden tilitysjankohdan mukaisesti ao. tilikaudelle. Joulukuun negatiivinen verotulojen tilitysmäärä on kirjattu tilikauden verotulojen vähennykseksi ja siirtovelaksi.

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien sijoitukset on merkitty taseessa hankintamenoon tai sitä alempaan arvoon. Arvostuksen perusteena on ollut hyödykkeen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämä tulo tai sen arvon palvelutuotannossa.

Vaihto-omaisuuden arvostus

Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen FIFO-periaatteen mukaisesti hankintamenoon tai sitä alemman todennäköisen hankintamenon tai todennäköisen luovutushinnan määräisenä.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

Avustusten käsittely

Pysyvien vastaavien aineellisten hyödykkeiden hankintaan saadut rahoitusavustukset on merkitty ao. hyödykkeiden hankintamenon vähennykseksi.

Tilinpäätöksen esittämistapaa koskevat liitetiedot

Siun soten maksuosuuteen sisältyy 36 712 euron lisämaksuosuus, joka laskutetaan käytännössä vasta vuoden 2019 maksuosuuksissa, jos Kuntalain § 57 mukainen enemmistö hyväksyy vuoden 2018 maksuosuuksien oikaisun Siun soten yhtymävaltuuston 5.2.2019 mukaisen esityksen. Liperin kunnan osalta mahdollinen lisämaksuosuus on varovaisuuden periaatteen mukaisesti kirjattu vuoden 2018 kuluksi.

Konsernitilinpäätökset laatimista koskevat liitetiedot

Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistetty kaikki tytäryhteisöt ja kuntayhtymät, joissa kunta on jäsenenä. Kunnan tytäryhteisön omistamat yhtiöt on yhdistetty suoraan kunnan konsernitaseeseen. Lisäksi konsernitilinpäätökseen on yhdistelty konserniyhteisöjen omistusosuutta vastaava määrä osakkuusyhteisöjen voitosta tai tappiosta sekä oman pääoman muutoksesta.

Muutokset konsernirakenteessa

Liperin Vuokratalot Oy:n omistus Asunto Oy Jyrinlenkki 8:ssa on muuttunut vuoden aika 46,7 %:sta 50,4 %:iin. Yhtiö on yhdistelty tilinpäätökseen edellisvuoden tapaan osakkuusyhtiönä.

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty sekä konserniyhteisöjen ja kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Olennaiset pysyviin vastaaviin sisältyvät sisäiset katteet on vähennetty.

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset

Konsernitaseessa vapaaehtoiset ja verotusperusteiset varaukset sekä poistoero on jaettu vapaaseen omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan. Jako on otettu huomioon omistuksen eliminoinnissa, vähemmistöosuuksien erottamisessa sekä osakkuusyhteisöjen yhdistelemisissä.

Keskinäisen omistuksen eliminointi

Kunnan ja sen tytäryhteisöjen sekä kuntayhtymien keskinäinen omistus on eliminoitu.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa.

Suunnitelmapoistojen oikaisu

Asunto-osakeyhtiöiden ja muiden keskinäisten kiinteistötytäryhteisöiden aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden poistot on oikaistu suunnitelman mukaisiksi. Jäännösarvojen ero on kirjattu konsernituloslaskelmassa tytäryhteisön poistojen oikaisuksi ja aikaisemmille tilikausille kertynyt ero konsernitaseessa edellisten tilikausien yli- tai alijäämän oikaisuksi.

Osakkuusyhteisöt

Osakkuusyhteisöt on yhdistelty pääomaosuusmenetelmällä konsernitilinpäätökseen.

Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

Liitetieto 6) Toimintatuotot tehtäväalueittain

	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Keskushallintopalvelut	5 069 651,83	4 770 140,59	4 888 021,63	4 692 105,07
Hyvinvointipalvelut	1 372 131,45	1 523 869,10	962 045,12	1 038 742,96
Elinympäristöpalvelut	10 549 975,37	11 175 597,73	6 725 092,92	7 464 065,53
Sosiaali- ja terveystuotot	42 902 476,82	43 016 817,95		
	59 894 235,47	60 486 425,37	12 575 159,67	13 194 913,56

Liitetieto 7) Verotulojen erittely

	Kunta	
	2018	2017
Kunnan verotulo	35 753 353,67	36 067 568,34
Kiinteistövero	2 396 559,73	2 419 367,14
Osuus yhteisöveron tuotosta	1 338 398,43	1 532 971,85
Verotulot yhteensä	39 488 311,83	40 019 907,33

Liitetieto 8) Valtionosuuksien erittely

	Kunta	
	2018	2017
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	29 576 873,00	29 697 752,00
<i>Siitä: Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tassa</i>	8 857 005,00	8 647 512,00
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	-2 606 832,00	-2 517 967,00
Valtionosuudet yhteensä	26 970 041,00	27 179 785,00

Liitetieto 9) Palvelujen ostojen erittely

	Kunta	
	2018	2017
Asiakaspalvelujen ostot	41 193 023,89	41 202 239,82
Muiden palvelujen ostot	7 205 643,89	7 341 811,35
Kunnan palvelujen ostot yhteensä	48 398 667,78	48 544 051,17

Liitetieto 10) Valtuustoryhmille annetut tuet

Ei annettuja tukia.

Liitetieto 11) Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista kunnan tilinpäätöksessä

Poistojen määrittämiseen on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden hankintamenosta arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan.

Poistosuunnitelmaa on muutettu kirjanpitolautakunnan kuntajaoksen yleisohjeen mukaisesti kunnanvaltuuston päätöksellä 21.12.2013. Uutta poistosuunnitelmaa on noudatettu 1.1.2013 jälkeen valmistuneissa ja hankituissa kohteissa. Aikaisempien vuosien investoinneissa käytetään kunnanvaltuuston 16.12.1996 hyväksymää ja 13.11.2006 muuttamaa poistosuunnitelmaa

Arvioidut poistoajat sekä poistomenetelmät 1.1.2013 alkaen

Pienet pysyvien vastaavien hankinnat, joiden hankintameno on alle 10.000 euroa, on kunnassa kirjattu vuosikuluksi.

Aineettomat hyödykkeet

Aineettomat oikeudet	5 vuotta	tasapoisto
Perustamis- ja järjestelymenot	3 vuotta	tasapoisto
Tutkimus- ja kehittämismenot	2 vuotta	tasapoisto
Konserniliikearvo	2 vuotta	tasapoisto
ATK-ohjelmistot	2 vuotta	tasapoisto
Muut pitkävaikutteiset menot	2 vuotta	tasapoisto
Investointiluontoiset haja-asutusalueen vesihuoltoavustukset ja osallistuminen valtion ylläpitämien teiden investointeihin	15 vuotta	tasapoisto

Rakennukset ja rakennelmat

Hallinto- ja laitosrakennukset	30 vuotta	tasapoisto
Tehdas- ja tuotantorakennukset	20 vuotta	tasapoisto
Asuinrakennukset	30 vuotta	tasapoisto
Talousrakennukset	10 vuotta	tasapoisto

Kiinteät rakenteet ja laitteet

Kadut, tiet, torit ja puistot	15 vuotta	tasapoisto
Sillat, laiturit ja uimalat	10 vuotta	tasapoisto
Muut maa- ja vesirakenteet	15 vuotta	tasapoisto
Vedenjakeluverkosto	30 vuotta	tasapoisto
Viemäriverkosto	30 vuotta	tasapoisto
Sähköjohdot, ulkovalaistuslaitteet	15 vuotta	tasapoisto
Puhelinverkot, keskusasema ja alakeskukset	10 vuotta	tasapoisto
Kaukolämpöverkko	20 vuotta	tasapoisto
Muut putki- ja kaapeliverkot	15 vuotta	tasapoisto
Sähkö-, vesi- yms. laitosten laitoskoneet ja laitteet	10 vuotta	tasapoisto
Kiinteät nosto- ja siirtolaitteet	15 vuotta	tasapoisto
Liikenteen ohjauslaitteet	10 vuotta	tasapoisto
Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakennelmat	10 vuotta	tasapoisto

Koneet ja kalusto

Rautaiset alukset	15 vuotta	tasapoisto
Puiset alukset ja muut uivat työkoneet	8 vuotta	tasapoisto
Muut kuljetusvälineet	4 vuotta	tasapoisto

Muut liikkuvat työkoneet	5 vuotta	tasapoisto
Muut raskaat koneet	10 vuotta	tasapoisto
Muut kevyet koneet	5 vuotta	tasapoisto
Sairaala-, terveydenhoito- yms. laitteet	5 vuotta	tasapoisto
ATK-laitteet	3 vuotta	tasapoisto
Kuljetusvälineet	4 vuotta	tasapoisto
Muut laitteet ja kalusto	3 vuotta	tasapoisto
Muut aineelliset hyödykkeet		
Luonnonvarat	käytön mukainen	käytön mukainen
Keskeneräiset hankinnat	ei poistoa	ei poistoa
Osakkeet ja osuudet	ei poistoa	ei poistoa

Liitetieto 12) Pakollisten varausten muutokset

	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Eläkevaraus 01.01.	12 219,79	15 468,86		
Lisäys/vähennys	-2 200,94	-3 249,07		
Eläkevaraus 31.12.	10 018,85	12 219,79	0,00	0,00
Potilasvakuutusvaraus 01.01.	583 275,88	457 094,09		
Lisäykset tilikaudella	164 359,39	126 181,79		
Potilasvakuutusvaraus 31.12.	747 635,27	583 275,88	0,00	0,00
Muut pakolliset varaukset 1.1.	1 900,00	0,00		
Lisäys/vähennys	3 884,00	1 900,00		
Muut pakolliset varaukset 31.12.	5 784,00	1 900,00	0,00	0,00
Vanhan terveystieteiden tutkimuskeskuksen purkukustannukset 1.1.	299 059,20	300 000,00	299 059,20	300 000,00
Vähennykset tilikaudella	-299 059,20	-940,80	-299 059,20	-940,80
Vanha terveystieteiden tutkimuskeskus 31.12.	0,00	299 059,20	0,00	299 059,20
Yhteensä	763 438,12	896 454,87	0,00	299 059,20

Liitetieto 13) Pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntivoitot ja –tappiot

	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Muut toimintatuotot				
Maa- ja vesialueet	75 489,70	908 003,46	72 057,16	889 769,86
Osakkeet	0,00	2 640,03	0,00	2 640,03
Rakennukset	0,00	8 400,00	0,00	8 400,00
Koneet ja kalusto	2 969,48	2 983,19	2 969,48	2 983,19
Muut myyntivoitot	38 090,90	110 819,20	0,00	0,00
Luovutusvoitot yhteensä	116 550,08	1 032 845,88	75 026,64	903 793,08
Muut toimintakulut				
Maa- ja vesialueet	2 379,74	0,00	2 379,74	0,00
Rakennukset	0,00	24 175,00	0,00	24 175,00
Muut myyntitappiot	1 076,42	0,00	0,00	0,00
Luovutustappiot yhteensä	3 456,16	24 175,00	2 379,74	24 175,00

Liitetieto 14) Satunnaisten tuottojen ja kulujen erittely

	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
PKSSK:n purku	0,00	-305 271,19	0,00	468 410,56
	0,00	-305 271,19	0,00	468 410,56

Liitetieto 15) Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely

	Kunta	
	2018	2017
P-K:n Sähkö Oy	145 978,54	145 978,54
P-K:n Energiaholding Oy	165 277,46	165 277,46
Muut osinkotuotot	4 950,50	1 399,54
Osinkotuotot yhteensä	316 206,50	312 655,54

Liitetieto 16) Poistoeron muutokset

Ei verotussyistä tehtyä poistoeroa.

Tasetta koskevat liitetiedot

Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

Liitetieto 17) Lainan liikkeeseen laskemisesta aiheutuneet kuluksi kirjaamattomat menot ja pääoma-alennukset

Ei ole.

Liitetieto 18) Arvonkorotukset

	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Maa-ja vesialueet				
Arvo 01.01.	49 476,77	50 899,37	0,00	0,00
Arvonkorotusten purku	624,43	1 422,60	0,00	0,00
Arvo 31.12.	48 852,34	49 476,77	0,00	0,00
Rakennukset				
Arvo 01.01.	102 551,93	102 551,93	0,00	0,00
Arvonkorotusten purku	3 923,52	0,00	0,00	0,00
Arvo 31.12.	98 628,41	102 551,93	0,00	0,00
Arvonkorotukset yhteensä	147 480,75	152 028,70	0,00	0,00

Liitetieto 19) Pysyvien vastaavien tase-eräkohtaiset tiedot

Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet

	Muut pitkävaik. menot	Maa-alueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Muut ain. hyöd.	Ennakkomaks. Kesk.er.hank.	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	3 118 275,57	4 588 774,59	30 215 266,89	10 296 120,96	231 705,33	1 500,00	311 149,43	48 762 792,77
Lisäys tilikaudella	344 264,08	400 000,00	791 296,95	2 019 874,61	34 921,58		148 131,90	3 738 489,12
Rah.osuudet tilikaudella								0,00
Siirrot erien välillä				78 095,59			-204 095,59	-126 000,00
Vähennykset tilikaudella		-46 454,08			-2 272,46			-48 726,54
Tilikauden poisto	-335 429,97		-1 492 250,23	-933 368,07	-93 763,47			-2 854 811,74
Arvonl. ja niiden pal.								0,00
Kirjanpitoarvo 31.12	3 127 109,68	4 942 320,51	29 514 313,61	11 460 723,09	170 590,98	1 500,00	255 185,74	49 471 743,61

Pysyvien vastaavien sijoitukset

	Osakkeet tytäryhteisöt	Kuntayhtymä-osuudet	Osakkeet osakkuus- ja muut yht.	Muut osakkeet ja osuudet	Saamiset konserni-yhteisöt	Saamiset kunta-yhtymät	Saamiset muut yhteisöt	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	3 998 471,99	2 344 579,48	1 178 298,33	278 513,22	1 482 882,98	732 969,36	65 119,80	10 080 835,16
Lisäykset				13 370,31			6 120,00	19 490,31
Siirrot erien välillä	126 000,00							126 000,00
Vähennykset tilikaudella				-36 665,17	-50 000,00	-732 969,36		-819 634,53
Arvonl. ja niiden pal.				-1 639,83				-1 639,83
Kirjanpitoarvo 31.12.	4 124 471,99	2 344 579,48	1 178 298,33	253 578,53	1 432 882,98	0,00	71 239,80	9 405 051,11

Liitetieto 20-22) Omistukset muissa yhteisöissä

	Kotipaikka	Kuntakonsernin osuus				
		Konsernin omistus-osuus	Kunnan omistus-osuus	omasta pääomasta	vieraasta pääomasta	tilikauden voitosta/tappiosta
Tytäryhteisöt						
Liperin Aluelämpö Oy	Liperi	99,66 %	99,66 %	1 391 823,12	153 809,93	87 941,67
Ktoy Liperin vuokratilat	Liperi	100,00 %	100,00 %	2 606 540,56	10 690 004,23	3 814,06
Lipertek Oy	Liperi	100,00 %	97,25 %	2 442 670,24	743 876,74	21 520,24
AsOy Liperin Jyrinlenkki 8	Liperi	50,40 %	0,00 %	256 934,09	19,91	0,00
Liperin linja-autoasema Oy	Liperi	52,46 %	52,46 %	837 451,75	77 643,56	0,00
Tytäryhteisöt yhteensä				7 535 419,76	11 665 354,38	113 275,97
Kuntayhtymät						
P-K:n koulutus kuntayhtymä	Joensuu	3,80 %	3,80 %	3 028 504,78	620 822,95	97 980,40
P-K:n sos. ja terv.pal. ky	Joensuu	6,35 %	6,35 %	2 021 410,36	13 662 389,97	-650 562,83
Pohjois-Karjalan Maakuntaliitto	Joensuu	5,74 %	5,74 %	101 504,22	132 586,97	-16 084,02
Kuntayhtymät yhteensä				5 151 419,36	14 415 799,88	-568 666,45
Osakkuusyhteisöt						
Ktoy Liperin palvelukeskus	Liperi	46,08 %	46,08 %	810 830,88	320 980,97	-27,51
As Oy Liperin Korsutie 1	Liperi	47,80 %	0,00 %	186 468,81	131 453,82	0,00
Osakkuusyhteisöt yhteensä				997 299,69	452 434,79	-27,51

Liitetieto 23) Saamisten erittely

	2018		2017	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset	0,00	9 152,50	0,00	5 635,90
Lainasaamiset	1 432 882,98	0,00	1 482 882,98	0,00
Yhteensä	1 432 882,98	9 152,50	1 482 882,98	5 635,90
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta jäsenenä				
Myyntisaamiset	0,00	147 744,27	0,00	394 061,20
Lainasaamiset	0,00	0,00	732 969,36	0,00
Siirtosaamiset	0,00	6 220,22	0,00	200,00
Yhteensä	0,00	153 964,49	732 969,36	394 261,20
Saamiset osakkuus- sekä muilta omistusyhteisyyksiltä				
Myyntisaamiset	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	0,00
Saamiset yhteensä	1 432 882,98	163 116,99	2 215 852,34	399 897,10

Liitetieto 24) Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät

	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Lyhytaikaiset siirtosaamiset				
Kela, korvaus työterveyshuol- lostaa	191 009,69	179 549,61	101 588,56	77 633,38
Eu-tuet ja avustukset	40 194,03	38 755,97		
Keski-Suomen sairaanhoitopiiri	77 616,65			
Mela, korvaus lomituskust.	130 000,00	30 000,00	130 000,00	30 000,00
Ely-keskus	58 642,49	88 570,94	45 870,07	88 570,94
EVOT	58 099,56	71 439,66		
Sotainvalidit	52 548,17	50 737,64		
AVI/Kansalliset hankkeet	47 902,40	51 191,66		
Smartum/Palvelusetelit	54 954,57			
Muut tulojäämät	315 267,47	370 376,98	131 053,38	126 853,46
Siirtosaamiset yhteensä	1 026 235,03	880 622,46	408 512,01	323 057,78

Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

Liitetieto 25) Tase-eräkohtainen erittely oman pääoman lisäyksistä ja vähennyksistä sekä siirroista erien välillä tilikauden aikana

	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Peruspääoma 1.1.	14 982 479,62	14 982 479,62	14 982 479,62	14 982 479,62
Peruspääoma 31.12.	14 982 479,62	14 982 479,62	14 982 479,62	14 982 479,62
Säätiöiden ja yhdistysten peruspääoma 1.1.	3 172,90	0,00		0,00
Lisäykset	0,00	3 172,90		0,00
Säätiöiden ja yhdistysten peruspääoma 31.12.	3 172,90	3 172,90		0,00
Arvonkorotusrahasto 1.1.	152 028,70	153 451,29	0,00	0,00
Vähennys	-4 547,95	-1 422,59	0,00	0,00
Arvonkorotusrahasto 31.12.	147 480,75	152 028,70	0,00	0,00
Muut omat rahastot 1.1.	926 351,37	877 139,26		
Siirrot rahastoon	37 470,67	49 212,11	0,00	0,00
Tp-siirrot	-182 862,36			
Siirrot rahastosta	-1 041,83	0,00	0,00	0,00
Muut omat rahastot 31.12.	779 917,85	926 351,37	0,00	0,00
Ed.tilikausien yli/alijäämä 1.1.	11 094 830,89	7 477 879,28	1 779 533,83	752 931,64
Muutokset	182 974,61	1 525 366,81	2 135 382,70	1 026 602,19
Ed.tilikausien yli/alijäämä	11 277 805,50	9 003 246,09	3 914 916,53	1 779 533,83
Tilikauden yli/alijäämä	511 429,93	2 091 584,80	1 141 078,68	2 135 382,70
Oma pääoma yhteensä	27 702 286,55	27 158 863,48	20 038 474,83	18 897 396,15

Liitetieto 26) Erittely poistoerosta

Ei verotussyistä tehtyä poistoeroa

Liitetieto 27) Pitkäaikaiset velat

Velat, jotka erääntyvät 1.1.2024 tai sen jälkeen.

	Kunta	
	2018	2017
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	2 145 317,33	3 022 554,61
Lainat julkisyhteisöiltä	3 694 144,18	3 592 459,78
Yhteensä	5 839 461,51	6 615 014,39

Liitetieto 28) Joukkovelkakirjalainat

	Kunta	
	2018	2017
Alle vuoden kuluessa erääntyvät kuntatodistuslainat		
korko -0,250 %, eräpäivä 12.1.2018		1 500 000,00
Korko -0,250 %, eräpäivä 19.2.2019	2 000 000,00	
Joukkovelkakirjalainat yhteensä	2 000 000,00	1 500 000,00

Liitetieto 29) Erittely pakollisiin varauksiin merkityistä eristä

	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Eläkevastuuvakuutus	10 018,86	12 219,79	0,00	0,00
Muut pakolliset varaukset				
Potilasvakuutusvaraus	747 635,26	583 275,88	0,00	0,00
Muut pakolliset varaukset	5 784,00	1 900,00	0,00	0,00
Terveyskeskuksen purkumet-				
not		299 059,20	0,00	299 059,20
Pakolliset varaukset yh-	763 438,12	896 454,87	0,00	299 059,20
teensä				

Liitetieto 30) Vieras pääoma

	2018		2017	
	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen
Velat tytäryhteisöille				
Ostovelat	0,00	66 097,61	0,00	300 235,47
Muut velat	19 062,00	0,00	19 062,00	0,00
Yhteensä	19 062,00	66 097,61	19 062,00	300 235,47
Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä				
Ostovelat	0,00	62 786,87	0,00	83 149,08
Siirtovelat	0,00	36 703,00	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	99 489,87	0,00	83 149,08
Velat osakkuus- ja muille omistusyhteisöille				
Ostovelat	0,00	5 756,66	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	5 756,66	0,00	0,00
Vieras pääoma yhteensä	19 062,00	171 344,14	19 062,00	383 384,55

Liitetieto 31) Sekkilimiitti

Ei ole.

Liitetieto 32) Muut velat –erän jakautuminen liittymismaksuihin ja muihin velkoihin

Erä sisältää pelkästään liittymismaksuja.

Liitetieto 33) Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät

	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Lyhytaikaiset siirtovelat				
Tuloennakot	353 989,02	672 837,66	149 690,03	143 130,95
Menojäämät				
Lomapalkkavelan ja henkilö- sivukulujen jaksotukset	5 851 400,93	5 288 135,34	1 953 011,59	1 997 885,04
Muut palkkojen ja sivukulujen jaksotukset	351 766,23	685 213,66	317 261,50	181 036,96
Korkojaksotukset	82 636,97	122 452,78	70 933,25	92 278,75
Potilasvakuutukset	71 202,32	72 791,31		
Negatiivinen verotilitys, joulu- kuu	578 337,47		578 337,47	
Muut menojäämät	622 028,62	324 575,56	474 431,33	436 480,34
Siirtovelat yhteensä	7 911 361,56	7 166 006,31	3 543 665,17	2 850 812,04

Vakuuksia, vastuusitoumuksia ja taseen ulkopuolisia järjestelyjä koskevat liitetiedot

Liitetieto 34) Velat, joiden vakuudeksi annettu kiinnityksiä kiinteistöihin

	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	23 296 567,70	22 848 620,00	0,00	0,00

Liitetieto 35) Omasta puolesta annetut vakuudet

	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Omasta puolesta annetut kiinnitykset	0,00	422 471,25	0,00	0,00

Liitetieto 36) Vakuudet, jotka on annettu samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta

Ei ole.

Liitetieto 37) Muut kuin kohdissa 34-36 annetut vakuudet

Ei ole.

Liitetieto 38) Vuokravastuut

	2018	2017	2018	2017
Vuokravastuut	2 467 966,61	2 035 004,75	0,00	341 850,30
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	1 650 735,09			
Leasingvastuut				
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	40 622,43	53 270,56	0,00	0,00
Myöhemmin maksettavat	30 100,94	33 088,77	0,00	0,00
Yhteensä	4 189 425,07	2 121 364,08	0,00	341 850,30

Liitetieto 38) Korttivastuut

	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Yrityskortit	6479,74	6707,03	3930,45	4166,83

Liitetieto 39-40) Vastuusitoumukset

	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Takaukset samaan konserniin kuuluvien puolesta				
Alkuperäinen pääoma	8 101 270,91	8 501 270,91	5 981 545,66	6 381 545,66
Jäljellä oleva pääoma	5 183 775,35	6 029 418,95	3 373 270,15	4 155 157,48
Takaukset muiden puolesta				
Alkuperäinen pääoma	133 709,40	133 709,40	133 709,40	133 709,40
Jäljellä oleva pääoma	34 095,82	43 121,20	34 095,82	43 121,20

Vastuu Kuntien takauskeskuksen takausvastuista

Kunnan osuus Kuntien takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	69 363 458,00
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	44 562,82

Liitetieto 41) Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt

	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Arvonlisäveron palautusvastuu	500 963,09	367 025,21	0,00	7 190,15
Perustamishankkeiden valtionosuuden palautusvastuu	0,00	474 320,00	0,00	474 320,00
Potilasvakuutusvastuut	91 695,43	91 544,65	0,00	0,00
Maitoa Markkinoille -vakuussää- tiö	1 005 000,00	1 000 500,00	1 000 500,00	1 000 500,00

Henkilöstöä, tilintarkastajan palkkiota ja intressitahotapahtu- mia koskevat liitetiedot

Liitetieto 42) Henkilöstön lukumäärä palvelualueittain

	2018	2017
Keskushallintopalveut	142	144
Hyvinvointipalvelut	303	287
Elinympäristöpalvelut	101	101
Yhteensä	546	532

Liitetieto 43) Henkilöstökulut

Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	20 783 621,71	19 887 530,73
Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin	7 273,74	31 995,12
Henkilöstökulut yhteensä	20 790 895,45	19 919 525,85

Liitetieto 44) Luottamushenkilön palkkioista perityt ja puolueelle tilitetyt luottamushenkilömaksut

Liperin kokoomus	913,14	952,51
Kristillisdemokraatit, Liperi	406,60	327,65
Keskustapuolueen Liperin kunnallisjärjestö	4 952,39	5 544,85
Liperin sosiaalidemokraatit ry	4 153,65	3 724,17
Perussuomalaiset Liperi	206,45	1 380,51
Savo-Karjalan vihreät ry		345,50
Vihreät Pohjois-Karjala ry	109,00	
Liperi-Rääkkylä siniset ry	48,10	
Tilitetyt luottamushenkilömaksut yhteensä	10 789,33	12 275,19

Tilintarkastajan palkkiot Liitetieto 45) Tilintarkastajan palkkiot

	2018	2017
KPMG OY AB		
Tilintarkastuspalkkiot	5 526,35	8 197,90
Tarkastuslautakunnan sihteerin tehtävät	2 190,74	1 896,00
Muut palkkiot	5 360,07	1 671,80
Palkkiot yhteensä	13 077,16	11 765,70

Liitetieto 46) Intressitahot

Intressitahoksi määritellään oikeushenkilö, joka on kunnan kanssa määräysvalta- tai osakkuusyhteydessä. Lisäksi intressitahoksi katsotaan kunnanjohtaja, kunnanhallituksen jäsenet ja varajäsenet sekä johtavat viranhaltijat. Käytännössä intressitahot arvioidaan tapauskohtaisesti.

Kunnan ja sen intressitahojen väliset liiketoimet perustuvat kilpailutuksiin tai markkinaehtoisiin sopimuksiin.

5. ERIYTETYT TILINPÄÄTÖKSET – VESIHUOLTOLAITOS

Liperin vesihuoltolaitoksen tuloslaskelma 31.12.2018

	31.12.2018		31.12.2017	
Liikevaihto		1 501 921,88		1 430 494,34
Liiketoiminnan muut tuotot		2 504,52		498,19
Muut tuet ja avustukset		0,00		0,00
Materiaalit ja palvelut				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-175 380,99		-159 970,64	
Palvelujen ostot	<u>-489 635,97</u>	-665 016,96	<u>-491 859,45</u>	-651 830,09
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-175 184,37		-169 059,00	
Henkilöstösivukulut				
Eläkekulut	-44 389,33		-44 162,64	
Muut henkilösivukulut	<u>-5 707,22</u>	-225 280,92	<u>-7 285,86</u>	-220 507,50
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-496 457,37	-496 457,37		-459 804,80
Liiketoiminnan muut kulut	-12 219,47	-12 219,47		-18 976,99
Liikelylijäämä -(alijäämä)		105 451,68		79 873,15
Rahoitustuotot ja -kulut				
Muut rahoitustuotot		695,63		737,15
Muut rahoituskulut		-0,12		0,00
Ylijäämä/alijäämä ennen satunnaisia eriä		106 147,19		80 610,30
Ylijäämä/alijäämä ennen varauksia		106 147,19		80 610,30
Tilikauden ylijäämä/alijäämä		<u>106 147,19</u>		<u>80 610,30</u>

Liperin vesihuoltolaitoksen rahoituslaskelma 31.12.2018

	31.12.2018		31.12.2017	
TOIMINNAN RAHAVIRTA				
Liikeliijäämä	105 451,68		79 873,15	
Poistot ja arvonalentumiset	496 457,37		459 804,80	
Rahoitustuotot ja -kulut	695,51		737,15	
Tulorahoituksen korjauserät	-2 969,48	599 635,08	-2 983,19	537 431,91
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA				
Investointimenot	-1 157 086,20		-451 822,15	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0,00		0,00	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	5 241,94	-1 151 844,26	5 241,94	-446 580,21
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		-552 209,18		90 851,70
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA				
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Vaihto-omaisuuden muutos	-2 035,04		2 003,58	
Saamisten muutos	1 515,18		54 897,08	
Korottomien velkojen muutos	73 314,33	72 794,47	203 727,86	260 628,52
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		72 794,47		260 628,52
VAIKUTUS KUNNAN KASSAVAROIHIIN		-479 414,71		351 480,22

Liperin vesihuoltolaitoksen taselaskelma 31.12.2018

VASTAAVAA

	31.12.2018		31.12.2017	
PYSYVÄT VASTAAVAT				
Aineettomat hyödykkeet				
Muut pitkävaikutteiset menot	748 828,86	<u>748 828,86</u>	509 141,89	<u>509 141,89</u>
Aineelliset hyödykkeet				
Maa- ja vesialueet	99 184,74		99 184,74	
Rakennukset	866 005,57		373 355,37	
Kiinteät rakenteet ja laitteet	6 006 854,49		6 171 370,31	
Koneet ja kalusto	58 546,97		44 008,21	
Keskeneräiset hankinnat	75 996,26	<u>7 106 588,03</u>	0,00	<u>6 687 918,63</u>
VAIHTUVAT VASTAAVAT				
Vaihto-omaisuus	<u>21 426,46</u>	<u>21 426,46</u>	19 391,42	<u>19 391,42</u>
Saamiset				
Lyhytaikaiset saamiset				
Myyntisaamiset	71 898,54		57 768,38	
Muut saamiset	31 136,73		53 635,54	
Siirtosaamiset	7 457,06	<u>110 492,33</u>	603,59	<u>112 007,51</u>
		<u>131 918,79</u>		<u>131 398,93</u>
Rahat ja pankkisaamiset	<u>277 649,82</u>	<u>277 649,82</u>	757 064,53	<u>757 064,53</u>
VASTAAVAA		<u>8 264 985,50</u>		<u>8 085 523,98</u>
VASTATTAVAA				
OMA PÄÄOMA				
Peruspääoma	6 372 549,92		6 372 549,92	
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	-839 780,76		-920 391,06	
Tilikauden yli-/alijäämä	106 147,19	<u>5 638 916,35</u>	80 610,30	<u>5 532 769,16</u>
VIERAS PÄÄOMA				
Pitkäaikainen				
Muut velat	<u>2 273 551,78</u>	<u>2 273 551,78</u>	2 173 515,46	<u>2 173 515,46</u>
Lyhytaikainen				
Ostovelat	243 916,41		317 911,64	
Muut velat	68 336,24		3 635,17	
Siirtovelat	40 264,72	<u>352 517,37</u>	57 692,55	<u>379 239,36</u>
		<u>2 626 069,15</u>		<u>2 552 754,82</u>
VASTATTAVAA		<u>8 264 985,50</u>		<u>8 085 523,98</u>

6. ALLEKIRJOITUKSET JA MERKKINNÄT

TILINPÄÄTÖKSEN PÄIVÄYS JA ALLEKIRJOITUS

LIPERISSÄ 25.3.2019

LIPERIN KUNNANHALLITUS

Parkkinen Sanna

Pitkänen Jorma

Karjalainen Mira

Kontkanen Heikki

Kosonen Juha

Kuittinen Tero

Kummunmäki Juhani

Kärki Piritta

Pakarinen Tuula

Mikkanen Hannele

TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ

Olemme antaneet suorittamastamme tilintarkastuksesta tänään kertomuksen.

LIPERISSÄ ___ / ___ 2019

KPMG Julkishallinnon palvelut Oy Ab

Kaisa Lappalainen
HT, JHT

7. TILINPÄÄTÖSTÄ VARMENTAVAT ASIAKIRJAT

Käytetyt tositelajit 2018

Id	Nimitys		
ALKUSA	Alkusaldot	1 001	1 999
BUD	Talousarvio	2 001	2 999
LBUD	Lisämääräraha/talousarviomuutos	3 001	3 999
MUIST1	Muistio, ulkoinen, Raindance	10 001	13 999
MUIST2	Tileistöpoistot	14 001	14 999
MUIRO2	Muistio, ulkoinen, Rondo	15 001	19 999
MUISIS	Muistio, sisäinen Raindance	20 001	24 999
MUIRS2	Muistio, sisäinen Rondo	25 001	29 999
IRTAIN	Irtaimisto	33 001	33 999
KOMTOS	Käyttöomaisuus	34 001	34 999
KOMMUI	Käyttöomaisuusmuistiot	39 001	39 999
SISRON	Sisäiset laskut, Rondo	40 001	44 999
ZBF	Budjetointitositteet	96 000	96 999
PANKKI	Pankin tiliote	101 001	109 999
PALKAT	Palkat	100 001	100 999
OSTOT	Ostolaskut Rondosta	8 000 001	8 299 999
OMAKSU	Ostomaksut	8 990 001	8 999 999
YMRMAN	Manuaalisuoritukset	5 110 001	5 199 999
YMRVII	Viitesuoritukset	5 210 001	5 299 999
YMRHYV	Hyvityslaskujen kuittaus	5 310 001	5 399 999
YMRK	Tileistä poisto	5 410 001	5 499 999
YMR10	Laskulaji 10	10 000 001	10 999 999
YMR11	Laskulaji 11	11 000 001	11 999 999
YMR13	Laskulaji 13	13 000 001	13 999 999
YMR14	Laskulaji 14	14 000 001	14 999 999
YMR15	Laskulaji 15	15 000 001	15 999 999
YMR20	Laskulaji 20	20 000 001	20 999 999
YMR21	Laskulaji 21	21 000 001	21 999 999
YMR22	Laskulaji 22	22 000 001	22 999 999
YMR23	Laskulaji 23	23 000 001	23 999 999
YMR26	Laskulaji 26	26 000 001	26 999 999
YMR27	Laskulaji 27	27 000 001	27 999 999
YMR28	Laskulaji 28	28 000 001	28 999 999
YMR29	Laskulaji 29	29 000 001	29 999 999
YMR30	Laskulaji 30	30 000 001	30 999 999
YMR32	Laskulaji 32	32 000 001	32 999 999
YMR44	Laskulaji 44	44 000 001	44 999 999
YMR54	Laskulaji 54	54 000 001	54 999 999
YMR72	Laskulaji 72	72 000 001	72 999 999
YMR75	Laskulaji 75	75 000 001	75 999 999
YMR77	Laskulaji 77	77 000 001	77 999 999
KLALKU	Konsernin alkusaldot	99 910 001	99 919 999
KLTOT	Konsernin tytär/ky	99 920 001	99 929 999
KLKIRJ	Konsernikirjaukset	99 930 001	99 939 999
KASSA2	Kassa 2	112 001	119 999
LTOS	Liitetietotositteet	1	46

Selvitys käytetyistä kirjanpitoKirjoista ja niiden säilytyksestä

TASEKIRJA	Pysyvästi nidottuna
PÄIVÄ- JA PÄÄKIRJAT	10 vuotta sähköisenä
TASE-ERITTELYT	Pysyvästi irtolehdet mapitettuna
TILIPUITTEET	Pysyvästi sidottuna
TILITOSITTEET	10 vuotta irtolehdet mapitettuna tai sähköisenä

Tilivuoden 2018 kirjanpito on hoidettu CGI:n Raindance kirjanpito-ohjelmistolla.